

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**GÖÇÜN OLUMSUZ ETKİLERİNE KARŞI ALGI YÖNETİMİNİN
KULLANILMASI VE SAKARYA'DAKİ MÜLTECİ/SIĞINMACI
SORUNLARI TESPİTİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve ŞAHİN AKKAŞ

**Enstitü Anabilim Dalı : Halkla İlişkiler
Enstitü Bilim Dalı : Halkla İlişkiler ve Reklamcılık**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Metin IŞIK

ARALIK – 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

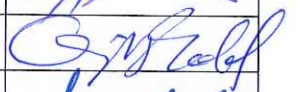
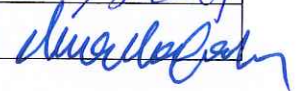
**GÖÇÜN OLUMSUZ ETKİLERİNE KARŞI ALGI YÖNETİMİNİN
KULLANILMASI VE SAKARYA'DAKİ MÜLTECİ/SİĞİNMACI
SORUNLARI TESPİTİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve ŞAHİN AKKAŞ

Enstitü Anabilim Dalı : Halkla İlişkiler ve Reklamcılık

“Bu tez 18/12/20119 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Prof. Dr. Metin IŞIK	Basarılı	
Doç. Dr. Cengiz ERDAL	Basarılı	
Doç. Dr. Mustafa KARACA	Basarılı	

	T.C. SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU	Sayfa : 1/1
Öğrencinin		
Adı Soyadı	:	Merve ŞAHİN AKKAŞ
Öğrenci Numarası	:	Y136064100
Enstitü Anabilim Dalı	:	Halkla İlişkiler
Enstitü Bilim Dalı	:	Halkla İlişkiler ve Reklamcılık
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	Göçün Olumsuz Etkilerine Karşı Algi Yönetiminin Kullanılması ve Sakarya'daki Mülteci/Sığınmacı Sorunları Tespiti
Benzerlik Oranı	:	%16
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,		
☒ Sakarya Üniversitesi SOSYAL BİLİMLER Enstitüsü Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.		
18/12/2019 İmza 		
☐ Sakarya Üniversitesi Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciyi ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.		
Bilgilerinize arz ederim.		
...../...../20..... İmza		
Uygundur		
Danışman Unvanı / Adı-Soyadı:Prof. Dr. Metin IŞIK Tarih:18/12/2019 İmza: 		
☐ KABUL EDİLMİŞTİR ☐ REDEDEDİLMİŞTİR EYK Tarih ve No:	Enstitü Birim Sorumlusu Onayı	

ÖNSÖZ

Türkiye gerek coğrafi konumu gerek yaşam koşulları sebebi ile pek çok farklı göçmen gruplarına ev sahipliği yapması sebebi ile dikkat çekmektedir. Bu yüzden tez konum olarak Sakarya’da ki mülteci/sığınmacı sorunlarının tespiti ve göçün olumsuz etkilerine karşı algı yönetiminin kullanılarak sorunların ne denli üstesinden gelebileceğimizi tespit etmeye çalıştım. Olumsuz göç koşullarından etkilenen mülteci/sığınmacılar göç ettikleri farklı ülkelerde bazı olumsuz koşullara maruz bırakılmaktadır. Sakarya iline Ortadoğu ülkelerinden Suriye, Irak ve İran başta olmak üzere binlerce mülteci/sığınmacı göç etmektedir. Bunun nedenleri belirli kriterlere dayanmakta ve her zaman hayallerindeki ortamlar ile karşılaştıkları gerçekler bir olmamaktadır. Göç olgusunun bu acımasız gerçeği beni algı yönetiminin bu olumsuzlukları bertaraf edeceği yönünde bir faktöre yönlendirdi. Tez çalışmamda algı yönetiminde bilginin kullanılması ve bilginin kitle iletişim araçlarından en doğru şekillerde potansiyel mülteci/sığınmacılara iletilerek en azından onların nelerle karşılaşabileceğini belirtmenin olumsuz göç koşullarını yok edeceği kanaatindeyim. Tezimi yazma sürecimde evlenme ve anne olmam sebebi ile yazım sürecim oldukça uzamıştır. Bu zaman zarfında her zaman beni destekleyen ve bana inancını her daim dile getirerek çalışma ve motivasyonuma yön veren kıymetli hocam Prof. Dr. Metin IŞIK’a sonsuz minnetlerimi ve saygılarımı sunarım. Bu eğitimi almam da bana öncülük eden ve her daim maddi manevi desteğini esirgemeyen sevgili babama bana verdiği emekleri için sonsuz sevgi ve şükürlerimi sunarım. Senin gibi bir babaya sahip olduğum için her zaman ne kadar şanslı olduğumu bilmek bir insanın hayatında kazanabileceği en güzel mükafattır, bu yüzden bu tez babama verebileceğim yegane emanetidir. Her kararımda yanımda olan ve bana güç veren, sevgisi ile tüm zorlukları aşabileceğime inandığım biricik eşim, yol arkadaşım ve motivasyonumu her daim yükselten canım oğluma minnettar olduğumu belirtmek isterim.

Merve ŞAHİN AKKAŞ

18/12/2019

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
ÖZET.....	ix
ABSTRACT	x

GİRİŞ	1
-------------	---

BÖLÜM 1. ALGI YÖNETİMİNE KAVRAMSAL BAKIŞ VE BEKLENTİ

KURAMI.....	7
1.1. Algı Kavramı.....	7
1.2. Algı Süreci	11
1.2.1. Algılama Sürecini Etkileyen Faktörler	12
1.2.2. Algı Türleri	13
1.3. Algı Yönetimi	15
1.3.1. Algı Yönetimi Aktörleri ve Yardımcı Araçları.....	20
1.3.2. Algılama Yönetim Süreçleri	21
1.3.3. Algı Yönetiminin Başarısı	22
1.4. Algı Yönetimi-Beklenti Kuramı	24
1.4.1. Victor H. Vroom'un Beklenti Kuramı	24
1.4.2. Lawler ve Porter'in Geliştirilmiş Beklenti Kuramı.....	29

BÖLÜM 2. GÖÇ OLGUSU VE NEDENLERİ

2.1. Kavramsal Açıdan Göç ve Göçmen Olgusu	31
2.2. Göç Teorileri Üzerine Genel Bir Değerlendirme.....	33
2.2.1. Ravenstein'in Göç Kanunları.....	34
2.2.2. İtme-Çekme Kuramı	36
2.2.3. Petersen'in Beş Göç Tipi	36
2.2.4. Kesişen Fırsatlar Kuramı	38
2.2.5. Merkez Çevre (Dünya Sistemi) Kuramı	39
2.2.6. İlişkiler Ağı (Network) Kuramı	39

2.2.7. Göç Sistemleri Kuramı.....	40
2.3. Göç Türleri	41
2.3.1. Nüfus Hareketini Sağlayan Faktörlere Göre Göç Tipleri	44
2.3.2. Zaman Faktörüne Göre Göç Tipleri.....	45
2.3.3. Nüfus Hareketinin Yöneldiği Siyasal Alana Göre Göç Tipleri	46
2.3.4. Yoğunluğuna Göre Göçler	48
2.4. Çatışma ve Göç İlişkisi	48
2.5. Göç, Kültürleşme ve Uyum Sorunu	50
2.6. Türkiye'ye Göç	55
2.6.1. Irak'tan Göçler	56
2.6.2. İran'dan Göçler	57
2.6.3. Suriye'den Göçler	58
2.7. Mülteci ve Sığınmacılara İlişkin Kavramsal Çerçeve.....	59
2.8. Türkiye'deki Mülteci ve Sığınmacıların Gündelik Yaşamı, Sorunları ve Hakları ..	60
BÖLÜM 3. GÖÇÜN OLUMSUZ ETKİLERİNE KARŞI ALGI YÖNETİMİNİN KULLANILMASI: TÜRKİYE GÖÇ PROJELERİ VE POLİTİKALARI	66
3.1. Göçün Olumsuz Etkilerine Yönelik Algı Yönetiminin Kullanılması ve Süreç Yönetimi Anlayışı	66
3.2. Hükümetleri İçeren Bilgi Yönetimi ve Türkiye Göç Politikası	68
3.3. Göçü Yönetme Aşamasında Bilginin Kullanımı ve Türkiye'nin Mültecilere Yönelik Harcamaları.....	72
3.4. İletişim Stratejilerinin Geliştirilmesi ve Tamamlanmış Projeler	75
BÖLÜM 4. SAKARYA İLİNDEKİ MÜLTECİ/SIĞINMACI SORUNLARI ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI.....	81
4.1. Araştırmanın Konusu	81
4.2. Araştırmanın Amacı	81
4.3. Araştırmanın Önemi.....	82
4.4. Araştırmanın Varsayımı	82
4.5. Araştırmanın Yöntemi.....	83
4.5.1. Araştırma Modeli	83
4.5.2. Evren ve Örneklem	84
4.5.3. Verilerin Toplanması	84

4.6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	85
4.7. Araştırmanın Zamanlaması	86
4.8. Bulgular ve Yorum.....	86
4.8.1. Anket Soruları	87
4.8.2. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	88
4.8.3. Mülteci/Sığınmacıların Sorunları Tespiti.....	90
4.9. Tartışma.....	97
SONUÇ.....	104
KAYNAKÇA	107
EKLER.....	118
ÖZGEÇMİŞ.....	122

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BM	: Birleşmiş Milletler
BMMYK	: BM Mülteciler Yüksek Komiserliği
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
IOM	: International Organization for Migration
İGAM	: İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi
ORSAM	: Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi
SAÜ	: Sakarya Üniversitesi
SPSS	: Statistical Packag fort he Social Sciences
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNHCR	: Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1 : Duyusal Olarak Algılama	9
Tablo 2 : Yoğunluğuna Göre Çatışmalar	49
Tablo 3 : Dünya Üzerinde Yıllara Göre Göç Eden Kişi Sayısı.....	50
Tablo 4 : Kültürleşme ve Uyum Sürecini Etkileyen Faktörler	54
Tablo 5 : 31 Temmuz 2019 İtibari ile Türkiye’deki Mülteci/Sığınmacı Sayısı.....	56
Tablo 6 : Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün Bitmiş Projeleri.....	78
Tablo 7 : Araştırma Sürecinin Zaman Çizelgesi	86
Tablo 8 : Soru 1: Mülteci/Sığınmacı Olarak Milletiniz Hangisidir?.....	88
Tablo 9 : Soru 2: Cinsiyetiniz?.....	89
Tablo 10: Soru 3:Yaşınız?.....	89
Tablo 11: Soru 4: Aylık Geliriniz?.....	90
Tablo 12: Soru 5: Eğitim Durumunuz?	90
Tablo 13: Soru 6: Ne Kadar Zamandan Beri Türkiye’de Bulunmaktasınız?	91
Tablo 14: Soru 7: Mülteci/Sığınmacı Olarak Kaç Yıl Beklediniz?	91
Tablo 15: Soru 8: Türkiye’de Herhangi Bir Kurumdan Destek Gördünüz Mü?	91
Tablo 16: Soru 9: Türkiye’ye Kiminle Birlikte Geldiniz?	92
Tablo 17: Soru 10: Mülteci/Sığınmacı Olmanızın Nedeni Nedir?.....	92
Tablo 18: Soru 11: Türkiye’de Mülteci/Sığınmacı Olarak Sizi En Çok Korkutan Şey Nedir?	92
Tablo 19: Soru 12: Türkiye’ye Mülteci/Sığınmacı Olarak Giriş Yönteminiz Nedir?....	93
Tablo 20: Soru 13: Türkiye’yi Tercih Etme Nedeniniz nedir?	93
Tablo 21: Soru 14: Mülteci/Sığınmacı Olarak İkamet Harcı Ödediniz Mi?	94
Tablo 22: Soru 15: Türkiye’ye Sığındığınızda Türkiye’de Kalma Niyetiniz Var Mıydı?.....	94
Tablo 23: Soru 16: Mülteci/Sığınmacı Olarak En Çok Yaşadığınız Sıkıntılar Nedir? ..	94
Tablo 24: Soru 17: Türkiye’de veya Sakarya’da Mülk Edinmeyi Düşünür Müsünüz? ..	95
Tablo 25: Soru 18: Ülkenizde Yakın Gelecekte Sorunların Biteceğine İnanıyor Musunuz?	95
Tablo 26: Soru 19: Ülkenizdeki Sorunlar Bitse de Sakarya’da Yaşamak İster Misiniz?	96
Tablo 27: Soru 20: Türk Vatandaşlığına Geçmek İster Misiniz?.....	96

Tablo 28: Mülteci/Sığınmacı Olmanızın Nedeni Nedir? Mülteci/Sığınmacı Olarak Milletiniz Hangisidir?	97
Tablo 29: Türkiye’yi Tercih Etme Nedeniniz Nedir? Mülteci/Sığınmacı Olarak Milletiniz Nedir?	99
Tablo 30: Mülteci/Sığınmacı Olarak En Çok Yaşadığınız Sıkıntılar Nedir? Mülteci/Sığınmacı Olarak Milletiniz Nedir?	100
Tablo 31: Mülteci/Sığınmacı Olarak Sizi En Çok Korkutan Şey Nedir? Cinsiyetiniz? Croostabulation.....	102



ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Algı Kavramı.....	8
Şekil 2: Algılama Süreci.....	11
Şekil 3: Eylemde Bulunma Gücünün Hesaplanması	25
Şekil 4: Vroom'un Beklenti Kuramı.....	28
Şekil 5: Lawler ve Porter'ın Beklenti Kuramı	30
Şekil 6: Uluslararası Göçe İlişkin Göç Sistemleri Kuramı	33
Şekil 7: Devlet Merkezli Bakış Açısıyla Uluslararası Göç Sınıflandırması.....	43



Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans	☒	Doktora	☐
Tezin Başlığı: Göçün Olumsuz Etkilerine Karşı Algı Yönetiminin Kullanılması ve Sakarya'daki Mülteci/Sığınmacı Sorunları Tespiti			
Tezin Yazarı: Merve ŞAHİN AKKAŞ Danışman: : Prof. Dr. Metin IŞIK			
Kabul Tarihi: 18/12/2019		Sayfa Sayısı: x (ön kısım) + 74 (tez)	
Anabilim Dalı: Halkla İlişkiler		Bilim Dalı: Halkla İlişkiler ve Reklamcılık	
Türkiye mülteci/sığınmacı gruplar için ev sahibi ve koruyucu bir ülkedir. Mülteci/sığınmacılar kendi ülkelerinde ırkı, dini, milliyeti, sosyal bir gruba üyeliği ve politik düşünceleri nedeniyle baskı görmekten korktukları için başka bir ülkeye sığınma istemektedirler. Bu açıdan ele alındığında göç her zaman olumlu sonuçlar doğurmaz. Bu yüzden potansiyel göçmenleri göç edecekleri ülke hakkında önceden bilgilendirmek gerekmektedir. Bu proje sayıları 3.6 milyonu bulan toplam göçmenin davranış biçimlerini anlamak ve sürecin kontrol edilebilmesi açısından gerekli literatür ile araştırma içermektedir. Algı yönetimi ile bilgi kirliliği giderilebilir ve bilginin doğru biçimde ve doğru araçlar ile kullanılmasıyla göçün olumsuz etkileri azaltılabilir. Bu çalışmada araştırmacı tarafından Sakarya ilindeki sayıları 3.500'ü bulan toplam mülteci/sığınmacıya yönelik 2019 yılında yapılmış alan araştırması bulguları sunulmaktadır. Sakarya iline göç eden mülteci/sığınmacıların göç koşulları hakkındaki düşüncelerine yer verilmektedir. Bu çalışmada algı yönetiminin göç olgusunu yönlendirebileceği gerçeği bu aşamada bilginin kullanımı ve son olarak da Sakarya ili ile özele indirgenmiş fakat genelliği söz konusu olan mülteci/sığınmacıların sorunları tespiti sunulmaktadır.			
Anahtar Kelimeler: Algı Yönetimi, Göç, Göç Kuramları, Göç Türleri, Bilginin Kullanımı, Alan Araştırması: Sakarya Örneği			

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Master Degree	☒	Ph.D.	☐
Title of Thesis: Using The Perception Management Against The Negative Effects of Migration and The Refugee/Asylum Issues Detection in Sakarya			
Author of Thesis: Merve ŞAHİN AKKAŞ Supervisor: Prof. Dr. Metin IŞIK			
Accepted Date: 18/12/2019		Number of Pages: x (pre text) + 74 (main body)	
Department: Public Relation		Subfield: Public Relations and Advertising	
Turkey refugees / asylum seekers to host groups and a protective country. Refugee / asylum-seekers in their own countries, race, religion, nationality, membership in a social group and they seek asylum in another country because they are afraid of being pressured because of their political considerations. From this perspective, migration does not always have positive results. Therefore, it is necessary to inform potential migrants in advance about the country of migration. To understand the behavior of the total number of immigrants with a project number of 3.6 million and literature and research to control the process. Perception management can eliminate information pollution and using the information correctly and with the right tools can reduce the negative effects of migration. This study presents the findings of the field research conducted in 2019 for a total of 3,500 refugees / asylum seekers in Sakarya by the researcher. The opinions of refugees / asylum-seekers who migrated to Sakarya Province on migration conditions are included. The fact that perception management can direct the phenomenon of migration in this study is the use of information at this stage and finally, the problems of the refugees / asylum seekers, who are generally reduced to Sakarya, but which are generally in question.			
Keywords: Perception Management, Migration, Migration Theories, Types of Migration, Use of Knowledge, Field Research: The Case of Sakarya			

GİRİŞ

Bugün, teknolojiye yaşanan gelişmeler ile birlikte iletişim faktörünü etkileyen en büyük etkenlerden birisi bilgiye ulaşma ve onu yönetim sürecidir. Tüm bu gelişmelerin sonucu olarak bilgiye ulaşma metodu ve bilgiye ulaşma seçenekleri çoğalmıştır. Ait olduğumuz dünyaya ait bilgileri televizyon, radyo, konferans kitaplar, keşifler ve seyahatler eşliğinde erişiriz. Her bir tarafı internet, telefon ve televizyon ile kaplı bireyler kavramları anlama, etkin kalabilme ve her saniye bu sanal ortamlara maruz kalarak adeta bilgi yığını içerisinde boğulmaktadır. Çevremizdeki oluşan bu gereksiz bilgi karmaşasını, var olan duyularımız ile hisseder, aklımızda oluşan çeşitli kavramlar neticesinde algılarız. Bu aşamada ise bireyin kendi varlığı haricindeki dünyayı algılama ve anlama süreci mümkün olmaktadır. Bu araştırmada da göç eyleminin yarattığı olumsuz durumları daha az hale getirmek için algının en doğru şekilde nasıl yönetilmesi gerektiği irdelenmiştir.

Ülkemiz tarihi boyunca birçok göçe olgusuna maruz kalmıştır. Gerek kendi içerisinde istikrarlı yapısı gerek coğrafi yapısı bu durumu kaçınılmaz hale getirmiştir. Bu kapsamdan bakıldığında en çok göç alan ülkelerden biri olarak buna sebep olan belirli sebep ve etkenlere dayanarak ülkemizin göç tarihine bakmak doğru olacaktır. Türkiye ülke olarak göç tarihi, kategorisi ve çeşitliliği açısından oldukça zengin kaynaklara sahip olan bir ülkedir. Tarihi yönden Türkiye başka ülkelere göç eden vatandaşları tarafından “köken ülke”, kendi topraklarına göç eden insanlar için ise “ev sahibi ülke” konumundadır (Buz, 2006: 2). Geçmişte ki varlığı gibi bugün de göç etme eylemi, göç eden insanlar kadar göç edilen bölgelerde açığa çıkardığı etki sebebiyle yerelden başlayarak, uluslararası ölçüde önem gösterilen oldukça dikkat edilen bir kavramdır. Bugün ekonomik gelişmeler, ulaşım imkanları, iletişim kolaylığı gibi pek çok yönde yaşanan gelişmelere bağlı olarak, dünya üzerinde ülke sınırları ortadan kalkmış ve dünya küçük bir köy halini almış olsa da yaşanan savaşlar, ülke içerisindeki iç savaşlar ve terör olayları ile sosyal ve ekonomik hayatın içerisindeki karmaşanın yarattığı tehdit olgusu, dünya üzerinde sınır olgusunun önemini arttırmış ve söz konusu göç olduğunda ülkesel sınırları koruma iç güdüsüne yol açmaktadır. Her şeye rağmen günümüz rakamlarına bakıldığında sayıları 25,4 milyonu bulan mülteci, sayıları 40 milyonu bulan kendi vatanlarında yerlerinden edilmiş insanlar ve sayıları 3,1 milyonu bulan sığınmacı göçer zorlanarak kendi vatanlarından ayrılmak zorunda bırakılmıştır. Tüm bu rakamlar

toplamda 68,5 milyon insanı zorunlu göçe mecbur bırakmıştır (<https://www.unhcr.org/>, 2018). Mülteci kavramını açıklamak gerekirse; “1951 tarihinde imzalanan Cenevre Sözleşmesine göre 1 Ocak 1951 tarihinden önce Avrupa dolaylarında cereyan eden olaylar neticesinde milliyeti, inancı, soyu, herhangi bir sosyal topluluğa aidiyeti veya inandığı siyasi inanışlar sebebiyle eziyet göreceğine inanan ve bundan korkan her vatandaşın kendi ülkesi tarafından koruma hakkını sahip olmaması veya korku nedeniyle bu haktan yararlanamaması sebebiyle başka bir ülkeye giderek kendi ülkesine geri gelmek istemeyen kişiler” olarak açıklanmaktadır.

Fakat İkinci Dünya Savaşı ardından ortaya çıkan savaş koşulları sebebi ile mülteci kavramının açıklamasının yenilenmesi gerektiği inancı doğmuştur ve New York Protokolü 1967 yılında imzalanarak açıklamaya göre konu olan coğrafya (Avrupa) ve süre (1 Ocak 1951) ibareleri kaldırılarak mevcut “mülteci” kavramı yeniden oluşturulmuştur (Buz, 2006: 2).

Türkiye var olduğu günden bugüne kadar birçok uygarlığa ev sahibi rolü üstlenmiştir. Türkiye ülke olarak tarihi ve doğal değerlerine bakılarak geçmişte köklü bir kazanıma sahip olması, çevresindeki komşu ülkelere göre kendi içerisinde istikrarlı ekonomik vaziyeti ve politik durumuyla, yabancı insanların bilimsel araştırma, turizm, eğitim, ticari ve sağlık açısından sık sık ziyaret ettiği veya yaşamak için tercih ettiği ülke konumundadır. Ülkemizin Avrupa, Asya ve Afrika kıtaları arasındaki mesafe sebebiyle ulaşım açısından köprü vazifesi görmesi (jeopolitik durumu), kendisine komşu olan ülkelerdeki iç savaş, ekonomideki istikrarsızlık, eğitim, sağlık ve sosyal yaşamın eksikliği üzerine yasadışı göç oranı olarak tercih edilen ilk ülkeler arasında yer almasından kaynaklanmaktadır. (Işık ve Türk, 2014: 1).

Türkiye sahip olduğu coğrafya ve içerisinde barındırdığı sosyal ve ekonomik değerler açısından, kendisine komşu ülkelerde yaşanan siyasi, sosyal ve ekonomik belirsizliklerin yarattığı isteksizlik faktörlerinden ötürü dünya genelinde uluslararası göçlerin ana merkezi konumu haline gelmiştir. Günümüzde resmi rakamlara göre dünyada 3,6 milyonu geçici korumalı Suriyeli, 4 milyonu aşan vatanlarını isteyerek ya da istemeyerek terk etmiş insanlara ev sahipliği yaparak dünya genelinde bu alanda ilk sırada kendine yer bulmuştur. Son yıllardaki Ortadoğu ülkelerindeki savaş ve siyasi gerginlik vukularından ötürü bu ülkelerdeki bireylerin kendine yakın ülkelere yasal veya yasadışı yollarla göç

etmelerine neden olmaktadır. Sakarya ilinin son bir yıldaki göçmen nüfusundaki artışın ortak inanç ve belirli ekonomik gelir düzeyi neticesi ile artış gösterdiği düşünülmektedir. Bazı göçmenlerin Avrupa'ya geçiş üssü olarak kullandığı ülkemizin bazı göçmenlere ise yeni bir vatan kimliği oluşturduğu yadsınamaz bir gerçektir. Araştırma bölümünde de konu alınan Suriye, Irak ve İran'dan oluşan ülkelerin 2019 Şubat ayı itibari ile Sakarya'da, oturma iznine sahip 8.424 kişi, koruma iznine sahip 11.235 kişi ve geçici korumaya sahip 15.824 kişi olarak üç çeşit mülteci/sığınmacı statüsü bulunmakta ve toplamda ise 35.000'i aşan mülteci ikamet etmektedir. Bu grupta ise sayıca fazlalığı Suriyeliler ve Iraklılar oluşturmaktadır (<https://www.goc.gov.tr/yillik-goc-raporlari>, 2018). Bu sayının her geçen gün artması Ortadoğu'da ki istikrarsız hayat koşullarından kaçmak sebebi yatmaktadır. Şehrimize yasal olarak hükümet tarafından yerleştirilen göçmenler olduğu gibi yasadışı olarak şehrimizde ikamet eden sayıları oldukça yüksek bir kitlenin varlığı söz konusudur. Bu kişilerin yeme, içme, barınma gibi hayati önem taşıyan sorunları sınırlarda ki kamplarda bekletilen mülteci/sığınmacılara oranla daha elverişlidir. Fakat bu sorunun yerel halk tarafından istenmeyişi mülteci/sığınmacıları olumsuz koşullar içerisinde bırakmaktadır. Bir hane de yaklaşık 10 kişinin birlikte yaşayışı ve savaştan kaçarken yaşama tutunmak için geldikleri bu ülkede bir sığıntı gibi yaşamaları yaşam için şükran duyulan bir gerçek olurken kimi zaman da insani yaşam standartlarından uzak yaşamaya çalışmak onlar için adeta bir yıkım olmaktadır.

Zorunlu göç olgusu kategorisine dayanan mültecilik/sığınmacılık kavramları özellikle 20.yy'ın getirisi olan paylaşım savaşlarının yol açtığı kitlesel göçün sonucu olarak dünya gündemini büyük bir çoğunlukla meşgul eden olgu halini almıştır. Ülkeler içerisindeki siyasi istikrarsızlık, iç savaşlar, etnik yok etme hareketleri insanları, kendi vatanlarını terk ederek farklı ülkelerde hayatlarını devam ettirecek yeni yerler keşfetmeye itmiştir. Aynı zamanda bu gelişmeler birçok ülkenin ekonomisini negatif yönde etkilemiş ve siyasi mülteci/sığınmacıların yanı sıra ekonomik anlamda da mültecileri ortaya çıkarmıştır (Toksöz, 2006: 119-120). Türkiye'nin doğu ve güneydoğusundaki ülkeler, gelir seviyesinin düşük, işsizlik oranının yüksek olduğu ve istikrarsızlıkların yaşandığı ülkelerdir. Türkiye sınırının çok uzun ve dağlık olmasının bir sonucu olan sınır kontrollerindeki zorluk, yasadışı göç baskısını arttırmaktadır. Gelişmemiş ya da az gelişmiş ülkelerden Avrupa ülkelerine yönelik olarak, yasadışı göçmenler tarafından

kullanılan çok sayıda göç güzergahı bulunmaktadır. Türkiye ve çevresindeki ülkeler de kullanılan bu yasadışı göç hareketlerinden etkilenmektedir (Işık ve Türk, 2014: 88).

Bu çalışma içerisinde bireylerin kendisi dışındaki var olanı duyu organları aracılığı ile nasıl algıladıkları, algı ve daha sonrasında algı yönetimi olguları açıklanmaya çalışılmıştır. Sonrasında ise, ana teması gereği göç olgusunun koşulları ve kriterleri üzerine yapılan bu araştırma sayesinde mülteci/sığınmacıların olumsuz göç koşullarından en az etkilenme yöntemlerinin bulunması hedeflenmiştir. Bu olumsuz göç koşullarından doğru bilginin yönetiminin kullanılması amaçlanmıştır. Hükümetleri de ilgilendiren bu safha da algı yönetiminin temel alınacağı ve bilginin kullanılması ve yönetilmesi ile göç olgusunun en az zarar ile atlatılması hedeflenmektedir. Bu çalışma ile yerel anlamda yapılan araştırmanın günümüzde kabulü söz konusu olan göç kuramları ve stratejileri ile alakalı nitelikli bir kaynak özelliği taşımaktadır. Çalışma kapsamında Sakarya ilinde yaşamsal bütünleşmeyi zorlaştıran ve kolay hale getiren etkenler ile mülteci/sığınmacıların toplumsal aidiyet durumları saptanmak istenmiştir. Suriye, Irak ve İran mülteci/sığınmacıları kapsayan bu çalışma ile göç kaynakları farklı olsa dahi araştırma eksenindeki sorular karşılaştırma açısından değerlendirilerek fayda sağlanmak istenmiştir.

Araştırma kapsamında Sakarya iline göç etmiş olan sayıları 35.000'i bulan mülteci/sığınmacıların Türkçe bilmeleri şartı aranmadan, 0.05 güven aralığında ($p=0,5$, $q=0,5$) %95 güveni temsil etmesi açısından toplam 380 kişilik bir örneklem grubu tesadüfi yolla seçilmiştir. Seçilen örneklem grubu üç farklı ülkenin ele alınmasından ötürü ve sayılarının farklı olması sebebi ile toplam sayıya göre örneklem grubu seçilmiştir. Örneklem grubunda nüfus olarak sayıca fazlalık Suriyelilerdedir. Bu sayıyı az bir farkla Iraklılar ve sonrasında İranlılar takip etmektedir. Seçilen bu örneklem grubuna Türkiye'de ki mülteci/sığınmacı sorunlarına yönelik değerlendirme araştırması uygulanarak öncelikli sorunları tespit edilmek istenmiş olup verdikleri yanıtlar doğrultusunda bilginin kullanımı ile göçmen algısının nasıl ve ne şekilde yöneticiliği ve tutumlarında değişiklik yaratılıp yaratılmayacağı belirlenmek istenmiştir. Göç eylemini gerçekleştirdiklerinde onları bekleyen hayatın, koşulların, zorlukların yani tam anlamıyla yaşama tutunmalarının gerçeklikleri gün yüzeyine çıkarılmak istenmiştir.

Çalışmanın Adı: Göçün Olumsuz Etkilerine Karşı Algı Yönetiminin Kullanılması ve Sakarya'daki Mülteci/Sığınmacı Sorunlarının Tespiti

Çalışmanın Amacı ve Konusu

Bu çalışma ile Türkiye'deki Suriye, İran ve Irak ülkelerinden gelen mülteci/sığınmacılar ele alınmış ve onları temsilen Sakarya ili örneklem olarak seçilmiştir. Sakarya'da ki mülteci/sığınmacıların sorunları üzerine birçok alan araştırması bulunmaktadır. Bu araştırmanın amaçsal anlamda farkı bu ülkelerden yasal veya yasadışı olarak Sakarya şehrine gelen mülteci/sığınmacıların sosyal yaşamdaki sorunlarının tespitini yapmak ve çözüm üretmektir. Bu kapsamda kendisine Suriye, Irak ve İran ülkelerinden gelen mülteci/sığınmacıları konu alan tek çalışmadır. Bu örneğin tüm ülke genelinde örnek temsil etmesi amaçlanmaktadır. Çalışmaya bilimsel değer katması açısından alan araştırması eklenmiş ve veriler eşliğinde çözümler üretilmek istenmiştir. Çalışmanın amacı savaşın getirdiği yaşam zorluklarından ötürü göç etmek zorunda bırakılan bireylerin misafir oldukları ülke hakkında karşılaştıkları zorluk ve gerçekleri önceden bilmelerini sağlamaktır.

Gelişmekte olan üçüncü dünya ülkelerinin belirli koşullar çerçevesinde isteyerek ya da zorunlu olarak yaşadıkları yerleri terk etmesi gerçeği 21. yüzyılın yadsınamaz gerçekleri arasına girmektedir. Bu durumun yaşanmasındaki asıl nedenler arasında daha iyi yaşam koşulları, bazen savaş ve baskı, bazen eğitim vb. unsurlar neticesi ile bireyler göç etmek isteği ya da zorunluluğu ile baş başa kalmaktadır. Olgunun bu denli temele dayandırılması her zaman olumlu sonuçlar yaratmamakta göç eden bireylerin zamanla hayal ettiklerinin tam tersi olaylar ile karşılaşmalarına neden olmaktadır. Bu yüzden çalışma tamamıyla göçün olumsuz etkilerine yönelik potansiyel göçmenlerde davranış değişikliği yaratma üzerinedir. Algının yönetilmesi ve bu aşamada gelişen teknoloji çağındaki ekipmanlar ile gerçek bilginin aktarılması bu çalışmanın ana konusunu içermektedir. Algının yönetiminde doğru bilginin doğru araç ve ekipmanla potansiyel göçmenlere karşı kullanılması ve en azından karşılaştıkları durum ve ortamlar hakkında önceden gerçekçi bilgiler edinerek gereksiz göç eylemini gerçekleştirmemeleri gerektiği ve bunun olumsuz göç koşullarını en aza indirgeyeceğini düşünülmektedir. Aynı zamanda Sakarya ilini araştırma kapsamında örnek il olarak seçerek burada yaşayan göçmenlerin sorunlarının tespiti üzerine araştırma ise çalışma için temel oluşturmak ve çözüm üretmek üzerine

zemin oluşturmaktadır. Çalışma her ne kadar Sakarya iline yönelik araştırma sonuçlarına sahipliği söz konusu olsa da tüm ülkeye örnek bir tablo oluşturacağı kanaati taşımaktadır. Araştırma bölümünde alınan cevaplar ile geliştirilen hipotezlere cevap aranmakta ve bu cevaplar eşliğinde çözüm üretilmek istenmiştir.

Çalışmanın Önemi

Göçün olumsuz etkilerine yönelik yapılan birçok çalışma mevcuttur fakat bu süreç içerisinde bilginin kullanımına ve yönetimine yönelik Türkiye’de çalışma mevcut değildir. Bu yüzden yabancı kaynaklardan araştırma yaparak göçün olumsuz etkilerinin algı yönetimi ile bertaraf edileceği gerçeği sunulmaktadır. Çalışmanın bu aşamada doğru bilginin doğru kişiler tarafından doğru ekipman ile iletilmesi bu çalışmayı kapsamlı bir araştırma olarak ve aynı zamanda Suriye, İran, Irak gibi üç büyük Ortadoğu göç dalgasını temsil eden grupların tümünü kapsaması alan açısından önemli bir boşluğu doldurduğunu ispatlamaktadır. Çalışma aynı zamanda mülteci/sığınmacıların genel anlamda Türkiye’yi neden seçtikleri ve Sakarya ilinde yaşamaktan duydukları memnuniyet veya memnuniyetsizliği ortaya koymaya çalışmaktadır. Aynı zamanda Türkiye memnuniyetliklerini ölçmek adına da sorular yöneltilmiş bazı sorulardan alınan cevaplar ile Türkiye’nin göç yönetimi aşamasında hızı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada algı yönetimi, göç olgusu ve kavramları, göç unsurunda olumsuz koşulların önüne geçebilmek adına algı yönetimi ile bilginin kullanılmasına yönelik mevcut literatürler taranmıştır. Araştırma içerisinde nicel araştırma yöntemleri kapsamında kullanılan yüz yüze anket uygulama yöntemi kullanılmıştır. İki ana bölümden oluşan anketin birinci bölümünde demografik bilgiler ikinci bölümünde ise mülteci/sığınmacıların sorunları tespiti ile ilgili sorular bulunmaktadır. Araştırma ile ilgili veriler şıklı sorular ile yüz yüze tekniği kullanılarak anket yöntemi ile cevap alınarak toplanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular derlenerek yorumlanmıştır.

Veriler derlenirken söz konusu var olan duruma asla müdahil olunmamış ve değişkenler üzerinde herhangi bir değişiklik yapılması söz konusu olmadığından sonuçlar olduğu gibi derlenerek yorumlanmıştır. Bu nedenle çalışmanın araştırma yöntemi, alan araştırması yöntemidir.

BÖLÜM 1. ALGI YÖNETİMİNE KAVRAMSAL BAKIŞ VE BEKLENTİ KURAMI

1.1. Algı Kavramı

Algı kavramsal açıdan Türk Dil Kurumu'ndaki tanıma göre, “Bir şeye dikkati yönelterek o şeyin bilincine varma” olarak tanımlamıştır. Bunun haricinde oluşturulan diğer bir çalışmada ise algı çevreden alınan uyarıların zihinde anlamlandırmanın karmaşık deneyimleme süreci olarak ifade edilmektedir (Ertan, 2016: 28). Kavramsal açıdan gerçek olgusundan yola çıkarak algı, nesne ve nesneler arası oluşan her biri bilinçsel kavramlara dayanan tecrübeler olarak açıklanabilir (Coren, 1993: 17).

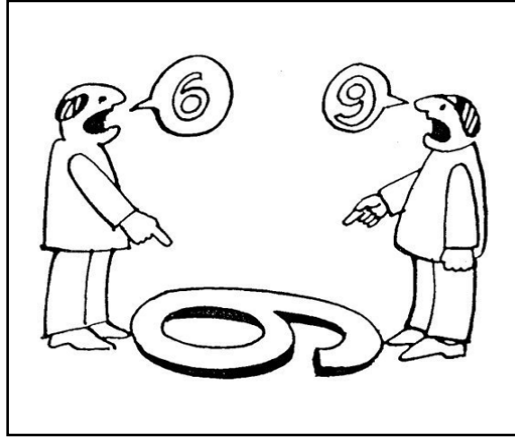
Herhangi bir bireyin belli bir amaç doğrultusunda eyleme yönelik hareket edebilmesi için bazı ön koşullar mevcuttur; hedeflenen amaç neticesinde yönelinen alternatiflerin varlığının bilinmesi ve bu alternatiflerin var olan bilgiyi algılamasıdır. Bu sebepten ötürü örnek vermek gerekirse, insanın belirli bir ürünün tüketicisi veya belirli bir görüşün taraftarı olabilmesi için, mutlaka ona yöneltilen konu ve içerik hakkında önceden kazanıma sahip olması ve bu olguları algılayabilmesi gerekmektedir (İnceoğlu, 2000: 43).

Algı olgusu neticesinde zihinlerimizde bütünleşen ve yorumlanarak veriler haline gelen algılar, bir değer, problem oluştururken bu problemleri de aynı zamanda çözmektedir. Farklı bir açıdan bakıldığında algı dediğimiz olgular görüleni, duyulanı ve kişinin nasıl davrandığını ve ne hissettiğini göstererek kişilerde bu doğrular ışığında çevresindekileri algılayarak yorumlama sürecine girebilmektedir (Bakan ve Kefe, 2012: 13). Başka açıdan baktığımızda algıyı yorumlamak gerekirse; “Nesne ve olaylara karşı organizmanın yaptığı, anlamlı, sistemli ve toptan bir tepkidir”. Algı dediğimiz kavram duyularımızın işlevsel olması sebebi ile meydana gelirler ve kişilerin deneyimlerine göre bir şekle girerek neticeye varırlar. Bu sebepten ötürü algı olgusu, kişinin karakter tepkisidir diyebiliriz. Duyguların en önemli belirti kaynağı ise, belirli bir şekle ve nesneye ait olduğunu kişinin bilincinde yer etmesi ile anlarız (Türk, 2014: 14).

Duyu organlarımız aracılığı ile algılama sürecimiz başlar. Kişi çevresel anlamda iç ve dış faktörlerden gelen uyarılara maruz kaldığında (confrontation) kişi duyu organları aracılığı ile uyarıyı alır ve kayıt etme işlemini gerçekleştirir. (Registration) Sonrasında kayıt altına alınan izlenimler yorumlanma sürecine girmektedir (interpretation), geri

bildirim aracılığı ile bu yorumlar (feed-back) kontrol edilerek, uyaranlar tarafından gelen etkileri öncelikle anlama sonrasında ise bir davranışa (behaviour) çevirmektedir. İnsanın davranış kalıpları ise kendi algısal anlayışına göre şekillenmekte; tutumlar, inanç tarzı ve düşüncelerinin bir sonucu olarak oluşan davranış şekli aslında bir nevi algılamamanın da şekline karar vermektedir (Tutar, 2008: 94). Bireysel bakış açıları algı sürecini doğrudan etkileyen farklılıklardır (Hügöl, 2011: 6).

Bilimsel yaklaşıma göre algı olgusu, görsel anlamda var olan bir algının, farklı kaynaklara göre görsellik içermeyen ve hatta öncesinde yaşanılmış deneyimlere göre değişim geçirdiği söylenebilir. Anlık olarak duyu organlarımız aracılığı ile algıladığımız aslında daha önce tecrübe ettiğimiz bilgiler kullanılarak gerçekleşmektedir. Birbirinden bağımsız faktörlerin birleşmesinden oluşan bu kavrama “Final Algısı” ‘da denmektedir. (Coren, 1993: 14). Birey algılama sürecine girdiğinde çevresindeki ilgisini çeken kavramları öncelikli olarak dikkate alır. Birey, çevresinden aldığı bu bilgilerin kimisine ilgi gösterirken kimisine de ilgi gösterir ve merak hisseder. (Eren, 2010: 69).



Şekil 1: Algı Kavramı

Kaynak: <http://www.dunya48.com/siyaset/26871-rehan-gundogmus-alg-mi-alti-mi> , 2017

Algı kavramının aslında bireyin yaradılışından mı kaynaklandığı yoksa daha sonra yaşamsal deneyimleri ile elde ettiği tecrübelerinden mi kaynaklandığı konusu tarih boyunca tartışılmış ve pek çok fikir öne sürülmüştür. Descartes, Kant gibi “nativist” düşünürler insanların algı yeteneği ile dünyaya geldiğini düşünürlerken, Berkeley ve Locke gibi “empiricist” yazarlar ise bireylerin yaşamsal tecrübeler ile daha sonrasında ki deneyimler ile algılama yeteneğine eriştiğini savunmaktadırlar. Fakat pek çok çağdaş psikolog, her iki görüşünde aslında bir bütün oluşturduklarını ve ayıramaz olduklarını

düşünmektedirler. Günümüzde yaşam esnasında kazanılan tecrübe ve edinilen uygulamaların algılama sürecini etkilediği gerçeği asla inkâr edilmemektedir. Algılama yeteneğinin var olduğumuz günden beri mi bizimle olduğu yoksa yaşamımız sürecinde sonradan öğrenerek mi elde ettiğimiz kavramı hala net bir şekilde cevaplandırılmamış bir soru olarak günümüze kadar gelmektedir (Kaynak, 1990: 83-84).

Algılama kavramı duysal açıdan tanımlamak istendiğinde insanların bilgi edinme sürecinin duyum, görüş, koku, tadım ve dokunma gibi beş ana duyu organı aracılığı ile gerçekleştiğini anlatmakta ve buna ilave olarak da his duyusunun da dış dünyadaki bilgi edinme sürecini gerçekleştirdiğinden bahsedilmek istenmektedir (İnceoğlu, 2011: 86). Algılama süreci her ne kadar tüm bireyler açısından bu beş temel duyuya dayansa da temelinde kişiden kişiye değişiklik göstermektedir. Bunun kavramsal açıdan temele dayandırılmasının yegâne sebebi olarak da tüm çalışmalarda kişinin yaşadıkları ve öğrendikleri ile karar verme yetisini etkilediği verilmektedir.

Algılama olgusunu aşağıda gösterilmiş olan şekil aracılığı ile ele aldığımızda, ana kaynak olarak insanın fizyolojik olarak bir yönünden bahsetmiş oluyoruz. Çünkü bahsi geçen beş duyu organı, yalnızca buna sahip insanlar yani bu duyulara karşı engeli bulunmayan tüm insanlar için aynı değerde ve çalışır vaziyettir. Daha net açıklamak gerekirse, tüm duyu organlarında bir engele sahip olmayan bireyler aynı kokuyu duyar, aynı sesi işitir veya aynı şeyi görürler ama algılama kavramında ana tema olarak bizleri ilk ilgilendiren sosyal ve psikolojik bir olgu olması ve bu olgunun dış müdahil olgularla ne denli değiştirilip yönlendirilebileceğidir (İnceoğlu, 2011: 87). Duysal anlamada algılama konusu tabloda gösterildiği üzere beş duyu aracımıza his duygusunu da ekleyerek oluşmaktadır.

Tablo 1: Duysal Olarak Algılama

Duysal Algılama		
Algılamak=Herhangi Bir	Olayı, Nesneyi, İlişkiyi	Görmek Dokunmak Duymak Tatmak Koklamak Hissetmek

Kaynak: İnceoğlu, 2011: 87

Algının kişiden kişiye değişmesi bunun bir sonucu olarak algıyı etkileyen faktörlerinde bu değişimden dolayı etkilenmesini aşağıda açıklanan bazı faktörler ile sıralanabilir (<https://www.derszamani.net/algıyı-etkileyen-etmenler-nelerdir.html>, 2017):

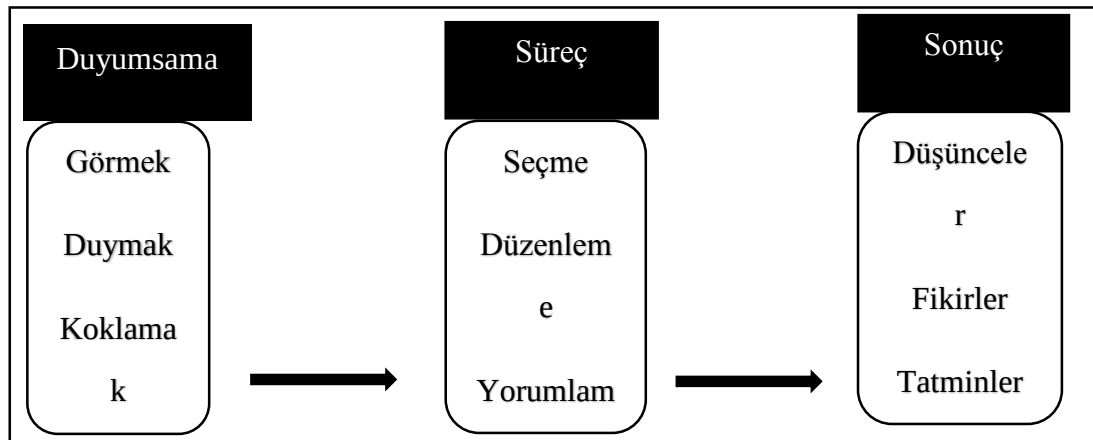
- ❖ Dikkat, algının başlamasında oldukça önemli bir kavramdır. Dikkat edilmesi algılama sürecinin de başlangıcı olarak ifade edilir.
- ❖ Yoğunluk, algılanacak nesnenin boyutsal olarak kapladığı alandır.
- ❖ Büyüklük, algılamadaki şekil boyutudur.
- ❖ Uyarının yeri, algılanacak nesnenin algı noktasına olan mesafesidir.
- ❖ Renkler, algıda renklerin anlamsal boyutunun etkisidir.
- ❖ Hareketlilik, algıyı kolaylaştıran etmenlerdendir.
- ❖ Uyarının yeni olması, dikkatin yoğunlaşması ile algı sürecinin daha aktif olmasını sağlar.
- ❖ Tecrübeler ve bilinen davranışlar, algının kontrollü olarak geçmiş süzgecinden geçerek gerçekleşmesini sağlar.
- ❖ Kişisel özellikler ve psikolojik durum, algının yaş, cinsiyet, ruh sağlığı gibi konumlarla değişmesine neden olur.
- ❖ Sosyal etkenler, algı sürecinin bireyin sosyal bir varlık olması ile kültürel, tarihi özellikleri vb. kapsamda şekillenmesidir.
- ❖ Ortam şartları, bireyin bulunduğu ortama uyum sağlaması algı sürecini doğrudan etkilemektedir.
- ❖ Beklentiler, algılama sürecini şekillendiren ve yönlendiren önemli etmenlerdendir.
- ❖ Önyargılar, bireylerin durum ve nesnelere karşı oluşturdukları önceden belirlenmiş kararlar algının da olumlu ya da olumsuz yönde etkilenmesine neden olur.

Bizler algılarımız aracılığı ile birçok bilgi ulaşır ve bu bilgilerin gerçekliği tartışılmaz bir olgudan oluşmaktadır. Tüm bu süreçte bu olgunun ne denli açıklanabilir olacağını anlatmak gerekir. Algılarımız aracılığı ile bizlere ulaşan bilgi kesin ve kayıtsız bilgi değildir. Görünüş ve gerçek, yani insanların bir nesneyi nasıl görmek istedikleri ve o nesnenin aslında ne olduğu ayrımı işte tam olarak bu sebepten kaynaklanmaktadır. Dış

dünya ile ilgili bilgiler bize, bir takım iletişim kanallarıyla toplanıp anlıklarımıza aktarılan verilerle ulaşılır. Bizlerde böylelikle algı olgusunu aslında çevremizdeki uyarıcı örüntülerinin organizasyonundan ve bu süreci yorumlama şekillerinden öğreniriz (Yahyaoğlu, 2013: 42-49).

1.2. Algı Süreci

Algı olgusunu tanımladıktan sonra algı sürecinin ilk unsuru alıcılar ile tanımlamaya çalışmak yerinde olacaktır. Algı sürecinde alıcı dediğimiz kavram aslında duyu organlarımızdan oluşan alıcı kitlelerdir. Duyu organlarımız, yapısal anlamda belirli işleyiş süreçlerine göre içerisinde bulundukları ortamın uyum ölçütlerini ve kapasitelerini kullanarak uyarıcıları alır ve sinir sistemine göndererek bağlantı kurmasına sevk eder. Daha sonrasında sürecin ikinci aşamasına gelinir ve bu aşama “ilk işlem” olarak adlandırılır. Bu aşamada girdi dediğimiz uyarıcılar tarafından bir tür kod açma sistemine uğramakta ve bu kod açma insanın o anki içerisinde bulunduğu güdüsel koşullar sebebi ile fizyolojik durumundan kaynaklanmaktadır. Algılama sürecinin en son aşaması ise “son işlem” olarak adlandırılır ve algı türünü yani algılamanın oluşmasını sağlamaktadır. Girdi olarak adlandırdığımız uyaranlar kişinin yaşantısı ve öğrenme bileşenleri ile bağ kurarak seçim aşamasına girer (Uğurlu, 2004: 231). Anlatılan bu süreçlerin bir son bulması ile devreye “ön algılama” denilen kavram girmektedir. Ön algılama ile birey, kendi yaşamış olduğu deneyimler ile kendi anlamlandırma sürecine ulaşmakta ve aslında zihninde gerçekleştirilen anlamlandırma aşaması da bu algılama sürecini gerçekleştirmiş olmaktadır (Eren, 2010: 69).



Şekil 2: Algılama Süreci

Kaynak: Özalp, 2002: 32

Gerçeğin ne olduğu aslında felsefe açısından sürekli sorulan temel sorulardan birisidir ve hiçbir zaman kesin ve doğru yanıtı da yoktur. Gerçeğin ne olduğu sorusu ile ilgili birçok tartışma mevcuttur, bu tartışmalar genellikle durum ve koşula bağlı olarak değişeceği gerçeği şeklinde sona ermektedir. Sosyal yapı yönünden bu sorunun cevabına baktığımızda ise inanç ve görüş birlikleri baz alınarak cevaba varılabileceği söylenmektedir (Friman, 1999: 6). Bu aşamada aslında bir kişiye doğru olarak gelen şey aslında farklı durumlar içerisinde aynı kişiye doğru gelmeyebilir gerçeğidir (Bakan ve Kefe, 2012: 4). Buna benzer bir durum ise aslında bir kişi için doğru olarak kabul gören bir başka kişi için doğru nitelendirilmeyebilir. Bu tanıma göre gerçek olgusunun; bölgeden bölgeye, ülkeden ülkeye, hatta ve hatta kişiden kişiye değişiklik gösterebileceği noktasında aslında tek bir doğru olmadığı sonucuna ulaşmak mümkündür (Bakan ve Kefe, 2012: 4). Kişilerin farklı gerçeklikleri algılaması da olağan bir durumun sonucudur (Friman, 1999: 6). Kişilerin bakış açılarının kendi yaşadıkları bölgeye, kültüre ve kişiliklere göre değişmesi farklı bakış açılarının gelişmesine sebebiyet verir ve farklılaşma ortaya çıkar (Bakan ve Kefe, 2012: 4). Bu farklılaşma sonucu doğrunun kişiye, mekana ve duruma göre değişiklik göstereceğini bizlere sunmaktadır. Tek bir doğrunun olmaması algı yönetiminde kullanılacak yöntemleri de kolaylaştırmaktadır.

1.2.1. Algılama Sürecini Etkileyen Faktörler

Algılama anında mevcut ortamdaki uyaranlar arasından hangisinin algılanacağından, hangisine nasıl tepki verileceğinden, bireyin kendi yaşam deneyimleri ve uyarı ile arasında kurulan bağın bu süreci etkilemesi büyük rol oynamaktadır. Bireyin uyarı ile karşılaştığı ilk an ve içerisinde bulunduğu koşullar yani bireyin psikolojik alt yapısı veya fizyolojik durumu ile ortamın özellikleri de büyük etki göstermektedir (İnceoğlu, 2010: 86).

Birey beş farklı duyu organı ile ve bunların yanı sıra sezgilerini de işin içerisine katarak ulaşabildiği uyarıcıların hemen hepsini duyumsar. Fakat tümünü de “algıladığını” söylemek zordur. Bu yüzden, bireyin “gerçek çevresi” onu algılayabildiği çevresidir. İnsanın kendine özgünlüğüne bağlı olarak gelişen bu farklılaşmanın mekanizmasında üç unsur bulunmaktadır (Usal ve Kuşluvan, 1999: 40).

- Uyarıcıdan Kaynaklanan Nedenler: Algılanan objenin büyüklüğü, şekli, rengi, objelerin benzerlik ve birbirine yakınlık dereceleri, devamlılık ve oransal

değişkenlik durumları, şekil-fon (arka plan) ilişkileri gibi faktörlerdir (Silah, 2005: 52).

- Ortamdan Kaynaklanan Nedenler: Kültürel anlamda ortak bir çevreye sahip olan bireyler, bir nesne ve olayı algılama ve tanımlama sürecinde birbirlerine yakınlık söz konusudur. Birlikte paylaştıkları yaşamlar bireylerin nesneleri ve olayları yorumlamakta kullandıkları zihinlerinin içerisindeki temalar arasında benzer durumlar göstermektedir. Aynı zamanda bu olay ideolojinin de paylaşılmasıdır (İnceoğlu, 2010: 90).
- Algılayıcıdan (Dinleyiciden-Uyarılardan) Kaynaklanan Nedenler: Kişinin beklentileri, kişisel özellikleri, kendi önyargıları, kültürel ortamı ve anlık ruh halleri algıları algılayış biçimleri, deneyimler gibi faktörler kişilerin algılamalarını etkilemektedir (Silah, 2005: 52).

Yukarıda da görüldüğü üzere algı sürecini etkileyen faktörlerin dikkate alınması algı yönetiminde oldukça başarıya sebep olacağı tartışılmaz bir gerçektir. Bu faktörlerin yanı sıra, algı yönetimi kavramını oluşturan faktörler, kendi örgütü içerisinde veya dışında hedef bireyin algılanması, yorumlanması ve açıklanmasıdır. Yönetim aşamasında algı, her bireyin sahip olduğu anlamların, örgütsel süreçlerle birleştirilmesi ve örgütün ve bireyin arzularının gerçek olmasına algının yönetimi ise, bireylerin her birinin kendisi için elde edilen anlamsal bütünlüklerin, örgütsel zamanlamalarla birleştirilmesi ve algı kavramının bireylerin ve örgütün amaçlarına katkı sağlaması olarak açıklanabilir (Uğurlu, 2008: 149).

1.2.2. Algı Türleri

Algılama farklı duyu organlarımız ile gerçekleşmektedir bazen bu sürecin gerçekleşmesi için birden fazla duyu organını kullanmamız gerekmektedir ama her algı sürecinde esas olan duyulardan hangisinin bir diğerine karşı ağır geldiğidir. Bu yüzden algı türlerini açıklamak yerinde olacaktır:

- Görsel Algılama: Birey görme duyusu aracılığı ile aslında dış çevresine ilişkin önemli bir kesite ulaşmaktadır. Bu sebeple görme duyumuz, aslında insanın çevresini anlama ve anlamlandırmasında yani çevresi ile ilişki kurmasında oldukça önemlidir. Görsel algılama kendi özünde biyolojik bir süreç olmanın yanında bu

sürecin işleyişinde psikolojik sebeplerde etkili olabilmektedir. Birey, hayatının her anında kendi çevresinde pek çok şeyle, durumla, olayla, nesneyle, insanla, başka canlılarla vb. karşılaşır. Kısaca belirtmek gerekirse aslında birey, birçok renkten, cisimden, biçimden oluşturduğu bir çerçeve ile çevrilidir. Biyolojik açıdan bakıldığında ise insan çevresindeki bu biçimleri, renkleri ve cisimleri ile şekillendirdiği görüntü yumağı ile görmektedir. Fakat görsel anlamda algılama aşamasının gerçekleşebilmesi görme olgusu yeterli gelmez. Tam da bu aşamada, insanın görsel olarak algıma sürecinin gerçekleşmesi için hem psikolojik hem de duysal anlamda hazırlığı da önemlidir (İnceoğlu, 2011: 98-99).

- Duygusal Algı: Kişi bir nesne veya olayı algımlarken, zihninde bu şeyi sadece bir simge, sembol veya fiziksel nitelik taşıyan bir izlenim olarak algılaması yetmez, bunun yanında algılama konusu edilen bu olay, durum veya nesneye ilişkin algılama edinimi sevmese-sevmeme, iyi-kötü vb. duygusal nitelikler barındıran izlenimlerin de etkisi gerekmektedir. Bir başka tanımlama ise aslında algılama sürecinin duysal tutum ve eğilimler ile gerçekleştiğidir. Bu yönden bakıldığında algılama olgusunun, uyarıcı konumundaki evrenin aslında bireyin iç dünyasındaki bilgi birikimi ve yaşamsal tecrübeleri arasında işlevsel bir ilişki yumağından oluştuğunu söylemek yanlış olmaz. Bireyin kendi dünya görüşünü simgeleyen bütünsel bir ifadesi olan simge, inanç, ideoloji ve sembol kendi yaşam tecrübelerinden kaynaklı kalıntılar taşır (İnceoğlu, 2011: 100). Her bireyin yaşamsal deneyimlerinin değişkenliği etki aşamasında farklılık göstermekte ve davranış tutumunda mutlak farklılıklar doğurmaktadır.
- Seçimleyici Algı: Algılama, içerisinde hayatımızı devam ettirdiğimiz dünyanın aslında sübjektif bir yansımasıdır. Bireyin algılamasında aldığı eğitim, bulunduğu kültürel ortam, sahip olduğu örf, adet, gelenek ve inanç onu yönlendiren yegâne kaynaklardır. Yaşamın bir özünü oluşturan bu bireysel olarak sergilenen tutum, davranış ve yönelimler kişiler arası etkileşimi etkileyen büyük güçlerdir. Her birey olayları, durumları, sebepleri, içine doğduğu toplumsal ve kültürel ortam, içinde yer aldığı ilişkiler, içine girdiği etkileşim biçimleri, bireysel gereksinimler, beklentiler ve değer yargılarına göre farklı biçimde algılar. Bireylerin bu kendine özgü algılama sürecine ise “seçimleyici algı” diyoruz (İnceoğlu, 2011: 101). Seçimleyici algının göç olgusu üzerinde ne denli önemli etkiler bıraktığı çalışma

içerisinde detaylıca bahsedilmiş ve araştırma bölümündeki veriler ışığında analiz edilmeye çalışılmıştır.

1.3. Algı Yönetimi

Kişinin amacına yönelik eylemde bulunabilmesi ve ona yönelebilmesi için aslında o konudaki alternatifini tanıması ve öğrenmesi gerekmektedir (İnceoğlu, 1993: 41). Zira kişiler göz önüne aldıklarını, yaşadıklarını yorumlama sürecinden geçirdikleri ve konular hakkında görüşleri devam ettiği zaman, bu konular ışığında hareket etmektedirler (Özer, 2003: 23). Bu açıdan bakıldığında aslında davranışları algının psikolojik ve sosyal bir olgu olmasına bağlıdır ve bu olgu dışarıdan karışmalara serbest duruma geldiğinde kontrol edilip yönlendirilebilir (İnceoğlu, 1993: 41).

Algı yönetimi “kamuoyunu öğretmenin aksine istekleri doğrultusunda yönetmek ve izleyeceği yolu göstermek maksadıyla realize eden çağdaş bir iletişim sistemi” diye de isimlendirilir (Türk, 2017: 21). Algı yönetiminde belirlenen hedef kitlenin ait olduğu kültüre mutlaka özen gösterilmeli, kafa karıştıracak herhangi bir koşula sebebiyet verilmemeli, sonuca yönelik odaklanmalı, gerçeklere dayalı olmalı tekrar edilebilmeli, farklılaşmalar yönlendirilebilmeli ve gerçeklikten ziyade duygular baz alınmalıdır. (Saydam, 2012: 205). Algılamayı istediğimiz şekilde gerçekleştirebilmek, mesajı verilmek istenen topluluğun hassasiyeti ile kombine olmayı gerekli kılmaktadır. İkinci ana kural ise fikirler yerine hislere hitap etmektir. Eğer bu iki şart uygulanmazsa algı yönetiminin gerçekleşmesi de sağlanamamaktadır (Saydam, 2012: 225).

İnsanlık tarihi boyunca gelişim ve dinamizm faktörü varlığını muhafaza etmiştir. Bu hareketlilik dahilinde milletler, bireyler, devletler, topluluklar kendilerinden farklı olana yani diğerlerine karşı her zaman üstünlük kurmak böylece bunları şahsi menfaatlerine göre yol göstermek istemişlerdir. Bu gruplar tarih boyunca birçok mücadeleye girmiş ve galip çıkmak için de pek çok yöntem kullanmışlardır. Bu yöntemler arasında hedef kitlenin ikna edilip istenilen doğrultuda kendi arzusu ile yönlendirilmesi olduğu belirlenerek bu bağlamda mesaj verilmek istenen topluluğa algı yönetimi tatbikleri denenmiş, hala da denenmeyi sürdürmektedir (Tunç ve Atılğan, 2017: 228).

ABD Savunma Bakanlığı tarafından tarihte ilk kez algı yönetimi konusu ortaya çıkarılmıştır. Bu konuyu ABD Savunma Bakanlığı algı yönetimini “Toplulukların his,

fikir, gaye, lojik, duyular sistemleri ve önderleri etkileyerek seçilmiş bilgilerin genişlemesi ve/veya engellemesi; bunun neticesinde hedef tutum ve fikirlerin hedefleyenin arzuları ışığında yönlendirilmesi” olarak açıklamıştır (Öksüz, 2013: 13).

Algı yönetimi, bazılarına göre bir iletişim disiplini olarak hedef kitleyi istenilen yönde yönlendirmek için kullanılmış, bazılarına göre ise hizmet, ürün veya düşünceyi taraf olma hususunda inandırma yöntemi olarak kullanılan bir teknik olarak görülmüştür (<http://caginpulisi.com.tr>, 2017).

Algı yönetimi kendisine tesir eden etmenleri üç ibare altında tanımlanabilir, bu aşamalar aşağıda belirtilmiştir (Eren, 2010: 70):

- 1) İdrak eden kişinin kişisel nitelikleri (Kişinin karakteri, karakter nitelikleri, mazide öğrenilen deneyimler),
- 2) İdrak edilen şeylerin nitelikleri (Birey, nesne, vaka, yaşayan ve yaşamayan varlıklar),
- 3) İdrak platformu (İdrak kaidesinin meydana geldiği fiziki, sosyal ve örgütsel ortam koşulları).

Aynı zamanda algı yönetimi soru sorma eylemi ile buna karşılık geri bildirim almayı da gerektirmektedir. Örneğin liderler çok nadir geri bildirim alırlar ya da bazen hiç almadıkları da görülmektedir. Geribildirim işlevinin nasıl yapılacağı hakkında bilgi vermesine rağmen etkinlik olgusu düşünülmektedir. Geribildirim olgusu bunun yanında yapılan, verilen, alınan farklılıkları özendirmesi ve ilerlemesi için teşvik etmesi yönünden algı yönetimine destek çıkması yönünden ehemmiyet teşkil etmektedir (Russell, 2001: 2). Algı ve algıların temelini anlamak adına en önemli girişimlerden bir diğeri de girişimlerden meydana gelmektedir (Siegel, 2005: 118).

Algı yönetimi ile asıl amaçlanan (Siegel, 2005: 118);

- ❖ Geçerli olmak ve muhafaza etmek için, halkoyu dayanağı (yurt sınırları içinde ya da sınırları dışında) teşekkül ettirmek ve müdafaa etmek,
- ❖ Belli topluluk tutum ve hareketlerini arzulanan yönde doğrultuda yönlendirmek.

Algı yönetimi aşamasında iletilen düşüncelerin bütünü kaynak haricinde de büyük ehemmiyet taşımaktadır (Özer, 2003: 163). Aslında bireyin algıladığı gerçek, gerçeğin kendisinden bile daha kıymetlidir (Reid, 2002: 2). Değerlendirme kıstası, bireyin aklında hangi şeyin mühim hangi şeyin ehemmiyetsiz olduğu ya da hangi şeyin gerçek hangi şeyin hatalı görüldüğü ile ilgili bir kavramdır. Mesajların idrak edile bilinmesi, karşıdaki kişinin baskın olan ikna yoluna uygun durumda şekillendirmesi ile birlikte daha çok kolay hale gelir (Özer, 2003: 163).

Algı yönetim çalışması oluşturulurken dört unsura dikkat edilmelidir böylelikle çalışmanın başarılı olması sağlanabilir. Bu koşullar (Karabulut, 2014: 48):

- 1) Tespit edilen izlemsel gaye hususunda istenen mesajları ulaştırmak istenen grubun alakasının ve dikkatinin çekilmesi,
- 2) Bu grubun alakasının azalamaması açısından mevzuyla alakalı malumatların anında belirtilmesi,
- 3) Bu malumatların iletilmesi sırasında mesaj verilen topluluğun dikkatini çekebilecek, hemen idrak edilecek, uzun zaman anımsanmasına neden olarak dizayn edilmesi,
- 4) Gönderilen/tasarlanan malumatın gerçeklik ve tabiiyet idrakini ve tesirini korumak için sürekli tekrarlanmasını sağlamak.

1980 yılı içinde CIA ‘de yayınlanan “Yaniltma Taktikleri: Efsaneler ve Gerçekler” adlı anlatımda on temel kuraldan bahsedilmektedir, bu kurallar (Karabulut, 2014: 50):

- 1) Mesaj verilmek istenen toplulukta hali hazırda bulunan görüş, inanış ve fikrin yönlendirilmesi, o malumatın/düşüncenin hatalanmasından ya da yeni bir düşünce ve yargının inandırılmasından ötürü daha basittir.
- 2) Topluların algı düzenlerinin belirli çerçevesi olmaktadır. Tedricilik ve mevcut durumun korunmasına olan yatkınlık olarak tanımlanabilecek bu sınırlılık bağlamında hedef kitlede planlanan algı değişimleri için onlara anlatılacak malumatın hepsinin sunulmasının aksine adım adım aktarılması daha tesirlidir. Bu şekilde hedef kitleye dereceli olarak verilecek bilgilerle hem hedef kitlenin

sunulan bilgilere antipati göstermesinin önüne geçilebilecek hem de mevcut durumun devam ettiğine dair algı korunabilecektir.

- 3) Çoklu kaynak kullanmanın öneminin farkına varmak. Algı yönetimi uygulanacak hedef kitlenin mevzuyla ilgili farklı bilgi edinme yerleri ve yöntemleri ne kadar fazla ise o işin muvaffakiyete erişmesi o kadar güç olacaktır. Bu sebeple, oluşturulacak algı yönetimi çalışmasında haber alma kaynaklarının hedef kitle tarafından kontrol edilmesi ve manipüle edilmiş olan bilgilerin farklı pek çok kanaldan aynı anda hedef kitleye verilmesi ve bu şekilde bilginin farklı kanallardan teyit edilebildiği algısı sağlanmalıdır.
- 4) Konuyla ilgili bilgi tekeli elinde bulundurma ve kamuoyunu konuyla ilgili amaç doğrultusunda yayımlanmış doğru bilgilerin aktarılması. Buradaki temel amaç verilen bilgilerin tamamen asılsız olduğundan ve algı yönetimi çalışmasının ortaya çıkmasını engellemek ancak diğer taraftan da verilen bilgilerin doğru olmasına rağmen bu bilgi parçacıklarının yorumlarının ve analizinin istenen amaç doğrultusunda yapılmasıdır.
- 5) Eldeki bilgiyi ve imkanların hedeflenen amaç doğrultusunda doğru ve iktisatlı kullanılması. Buradaki temel amaç eldeki verilerin tamamının kullanılarak israf edilmelerinin önlenmesi, belirlenen amaç doğrultusunda ihtiyaç olduğu kadar kaynak ve bilginin kullanılması, geri kalan bilgi ve kaynakların daha sonra planlanması muhtemel çalışmalar için saklanmasıdır.
- 6) Geri dönüşüm: Algı yönetiminin ekseninde halkoyuna bildirilen malumatın akla mantığa uygun olarak idrak edilip edilmediği, kurgulanan temanın halkoyu aracılığıyla hangi boyutta sahip çıktığı veya çıkılmadığı alakalı çözümlemelerin icra edilmesi elzemdir. Özellikle uzun süreli çalışmalarda, planlarda revize gerekip gerekmediğine dair sinyallerin alınması ancak bu analizlerle mümkün olacaktır. Bu kapsamda kamuoyu araştırmaları, eğitim çalışmaları ve verilen bilgilerin alternatif bilgi kaynaklarında (haber kaynakları, gazeteler, sosyal medya platformları vb.) kullanıp kullanmadığı, kullanılma sıklığı (paylaşım, retweet vb.) gibi verilerin analizleri kullanılabilir.

- 7) Tatbik edilen yapının olası arzulanmayan neticeleri ile yan neticeleri dikkate alınmalıdır. Algı yönetimi kapsamında yapılan çalışmaların bütün sonuçlarının tahmin edilmesi beklenemez fakat ortaya çıkan istenmeyen etkilerin zaman kaybedilmeden düzeltilmesi planın başarılı olması adına önemli bir adımdır.
- 8) Algı yönetimi çalışmalarında dikkat edilmesi gereken belki en önemli kural, çalışmanın bütün basamaklarının, bu basamaklarda yararlanılacak malumat ve kaynakların ne türde faydalanılacağına dair ayrıntılı bir düzenli yol haritası çıkarmaktır. Anlık, son dakika veya tesadüfi bilgiler karşı tarafta şüphe ile karşılaşılabileceğinden hangi bilgilerin ne vakit ve nasıl hedef kitleye anlatılacağı ayrıntılı olarak kurgulanmalıdır.
- 9) Belli bir sıralama takip edilerek yol haritası çizilmeli.
- 10) Algı çalışmasının ne tür olması gerektiğine karar verilmelidir, burada söz konusu iki farklı yöntemin varlığından bahsedilmektedir. Belgisizliğin düşürülmesini hedefleyen ilk usulde amaçlanan topluluğun fikir sahibi olmadığı bir mevzuda açık bir şekilde açıklanmış bir amaçla alakalı büsbütün hatalı, yönlendirilmiş malumatlarla topluluğun idrakını idare edilmesini istihdaf etmiştir. Belgisizliğin arttırılmasını hedefleyen ikincil usul ise, amaçlanan konuya yönelik hedef kitlenin bir miktar malumatı içermektedir. Şu aşamada açıklanacak fazla sayıda malumatla bir tür bilgi kirliliği yaratılması, hedef kitlenin ne gibi malumatların gerçek ne gibilerinin hatalı olduğu durumunda tereddütlerinin oluşturulması sağlanmaktadır.

Bireyin davranış ve tutumunu etkileyen algılama olgusu, bunların hepsinin yönetilmesi ile algı yönetiminin yönetilmesi benzer görülmektedir. Algı kişinin içerisinde büyüdüğü kültür ve inanç olguları eşliğinde şekil aldığından ötürü öznel olduğu gerçeğini söylemek yanlış olmayacaktır (Pustu, 2014: 313). Bu açıdan bakıldığında algı yönetimi bir şeye nasıl anlam yüklenildiği ile ilgili olmaktadır (Tutar, 2008: 103). Kişi algıladıkları sebebi ile bir tepkide bulunacağından, kişinin davranışları ile algı yönetimi sayesinde yönlendirilebilmektedir (Tutar, 2008: 104). Bireyin ya da ilgili topluluğun idrak edilmesi neticesinde meydana gelen gerçeklik kavramı aslında hakikatten daha çok önemlidir. Zira idrak edilen durumun, realitenin ne olduğu önemsenmeksizin realite gibi değerlendirilmiş olmaktadır (Bakan ve Kefe, 2012: 24).

1.3.1. Algı Yönetimi Aktörleri ve Yardımcı Araçları

Günümüz bilgi ekseninde, dünya adeta küresel bir köy halini almakta ve toplum ya da hedef kitle dediğimiz kesim suiistimallere yönelik savunmasız bırakılmaktadır (Zaman, 2007: 20). Siegel büyük bir özen göstererek şu faktörlerden dolayı hassas davranılması gerektiğini söylemektedir (Siegel, 2005: 120):

- ❖ Küresel medya
- ❖ Sürekli haber döngüsü
- ❖ Anlık haber bildirme
- ❖ Gerçek zamanlı bilgi
- ❖ İnternet
- ❖ Haber hazırlama kolaylığı

Küreselleşen bir dünya aslında kişilere ve toplumlara pek çok fırsatlar sunsa da algı yönetimi açısından bakıldığında hedef kitle için birçok dezavantajları beraberinde getirmektedir. Klasik ve sosyal medya, devamlı bilgi çevrimi, spontane haber bildirmeleri, anlık bilgi, internet ve haber hazırlama basitliği, hedef kitlenin de duyarlılığını etkilemektedir (Bakan ve Kefe: 2012: 32).

Bahsi geçen faktörlerin dışında algı yönetimi konusu iletişim, dönüt ve isteklendirme mevzularıyla birlikte kullanılmaktadır.

- İletişim: Günlük hayatın akışı içerisinde hepimiz birbirimizle iletişim kurarız. Evde, caddede, otobüs durağında, iş yerinde... Bazen sevinçlerimizi, bazen acılarımızı paylaşıyoruz. İyi bir haber aldığımızda içimiz içimize sığmaz. Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere iletişim kurma isteği doğuştan gelen, insanoğluna özgü bir özelliktir. Bir tanım yapmak, iletişimin ne olduğunu tasvir etmek gerekirse, “İnsanların birbiriyle yaptığı muhtelif bilgi, his ve fikir paylaşımı” iletişim diye tanımlanır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere iletişimin olabilmesi için, bir diğer ifadeyle insan iletişiminden söz edebilmek için her şeyden önce birden çok kişinin olması ve bilgi, duygu, düşüncelerin değiş tokuş edilmesi gerekmektedir (Işık ve Biber, 2010: 10-11). İletişimi oluşturan sistem;

iletişimi başlamasına yol açan birey, mana kodlama, ileti, iletişim şekli, gönderme yeteneği, alıcı bireyin nitelikleri ve geri bildirimlerden meydana gelir. Birey, kendi içinde yaşadığı dünyasındaki ruhsal durumuyla dış dünyayı anlamlandırır, bu anlamı başka kişilere ifade etme isteği içerisinde düşer. Söz konusu bu süreç bireyi iletişim sürecine hazır hale getirirken bu süreç içerisinde alıcı ve verici olarak iki kaynağa sebebiyet tanır (Baltaş ve Baltaş, 2007: 27). Etketif bir şekilde iletişim sürecinin sağlanması için kişi ve grupların durumları farklı yorumlaması ve bunun neticesinde de farklı davranış sergilemeleri muhtemeldir (Bakan, 2011: 139).

- Feedback: Geri besleme ve yansıma diye de nitelendirilen feedback iletişim dizisinin son mertebesidir. İletişim dizisinin menşeyini kodlayarak hedef kitleye ilettiği iletiye göre hedef kitlenin yanıtladığı cevap feedback diye tanımlanır. Özetle feedback; hedef kitle diye tanımlanan alıcının, kaynağın iletisine verdiği yanıtıdır (Işık ve Biber, 2010: 10-11).
- Motivasyon: Motivasyon terimi güdüleme, teşvik etme anlamlarını da gelmektedir. Bu anlam dışında da farklı şekillerde kullanımı olan motivasyon kavramı, temel olarak harekete geçirici kuvvet ifadesine karşılık gelmektedir. Bu tanımlamaları birleştirdiğimizde motivasyon için kısaca, insanları belirli amaçlar doğrultusunda harekete geçirmek olarak açıklamak mümkündür (Öztekin ve Öztekin, 2010: 183).

1.3.2. Algılama Yönetim Süreçleri

Zihinsel olarak algılamanın sağlanarak hedef kitleyi etkilemesi ve başarılı bir algılama yönetiminin gerçekleşebilmesi açısından pek çok adım mevcuttur ve bu adımların dikkatle takibi sağlanmalıdır (Saydam, 2005: 90):

- 1) Neticeleri etkileyebilecek, hedefe gitmeye sebep olacak tüm sosyal paydaş kişilerin tayin edilmesi,
- 2) İdare edilecek iki-üç konu ayrımlaştırıcı ögenin tespit edilmesi,
- 3) Bunlara göre amaca kilitlenmiş iç-dış sosyal paydaş kişiler üstünde hissi tesire sebep olacak iletilerin tespit edilmesi,

- 4) Sosyal paydaşların beyinlerine ve kalplerine tesir edecek ana iletişim izlemlerinden yararlanılması,
- 5) İletiyi tayin ederken, karşıdaki kişinin neleri idrak ettiğinin önemsenmesi,
- 6) İletişim sahasındaki var olan mevcut yöntemlerin, iletilerin idrakine etki ettiğinin bilincinde olunması,
- 7) Faal durumda karşıya kulak verilmesi, yüz yüze diyalogun algılama ve iletişimin tesiri etkilediğinin hatırlanması,
- 8) Amaçlar hakkında akıl meydana getirilmesi, geri bildirimden faydalanılması,
- 9) İdrak edilmenin, yapış biçiminin hiçbir zaman değerlerdeki noksanlıkların yerini alamayacağının bilinmesi etkili bir algılama yönteminin gerçekleştirilmesi için önemlidir.

Algı yönetim sürecinde iletişim kavramı oldukça önem taşımaktadır fakat bunun yanı sıra algı yöneticileri mutlaka hedef kitlenin tutum ve değerlerine önem göstermek, ait oldukları kültüre saygı duymak, beklentileri karşılayacak üst düzeyde performans sergilemek ve sonuca odaklanarak yalın olmak gibi kavramlara da büyük önem göstermek zorundadır. Bu kapsamda geliştirilecek teknik, kültür, amaç, ülkü, otorite yapısı, eğitim amaçları, akademik hedefler ve aydın beklentiler özenle gerçekleştirilmelidir. Zaman zaman gayri meşru yöntemlere başvurulmakta bu konu da algı yönetimine gelen eleştirilerin odak noktası haline gelmektedir (Özer, 2012: 161-162).

1.3.3. Algı Yönetiminin Başarısı

Bu çalışmada algı yönetimi dolayısıyla algı yöneticisinin başarı kriteri etkinlik, uyarlanabilirlik ve verimlilik ölçütleri ile kullanılmalıdır. Özetle, çıktı-amaç münasebetiyle girdi-çıkıtı münasebetinin muvaffakiyeti ve çalışmaların değişen hallere entegrasyon kapasitesi algı yönetiminin muvaffakiyeti belirtmektedir (Özer, 2012: 160).

Algı yönetimi dediğimiz kavram hedef kitleyi istenilen doğrultuda yönlendirme işlemi olduğundan ötürü sadece bir bireyin, olayın, topluluğun veya halinin kötülenerek gerçek anlamdan saptırılması veya hiç meydana gelmemiş durumun var gibi anlatılması değildir. Aslında algı yönetimi dediğimiz olgu kısaca mevcut durumun farklı olarak gösterilme uğraşısıdır. Bu sebepten ötürü algı yönetiminde daima kötü taraflar gösterilerek genel

durum değersiz hale getirilmektedir. Algı yönetiminin başarıya ulaşabilmesi bakımından dikkat edilecek unsurlar şu şekildedir (Özkan, 2009: 104);

- 1) Hedef kitlenin öncelikleriyle uygunluk sağlamak,
- 2) Hedef kitlenin kültürüne itina etmek,
- 3) Beklentiler hakkında ele alış biçimi göstermek,
- 4) Kafa karıştırmayan net ifadelerle açıklamak,
- 5) Sonuca fokuslanmak,
- 6) Çalışma anında meydana gelen çalışmaların topluluk üstüne tesirini belirlemek,
- 7) Gerçekleri temel almak,
- 8) Mesaj tekrarlayarak, hedef kitle içinde kabullenmesi, yayılması ve daimî olmasını sağlamak,
- 9) Meydana gelebilecek çeşitlilik ve problemlerini idare etmek,
- 10) Akıl ve fikirden çok hedef kitlenin hislerine dokunmak.

Algı yönetim uygulamaları ölçeklendirilemediği için neden bu ölçüm sürecinin zor olduğundan da bahsetmek gerekir. Bu aşamadaki zorluklar şu şekildedir (Özkan, 2009: 105);

- 1) Algı yönetimi tatbikleri esnasında yararlanılan etmenler ekseriyetle sosyal bilimler temalarını içerdiğinden laboratuvarlarda tek tek tetkik etmenin imkânı yoktur.
- 2) Yapılan çalışmaların hedef kitleye sezdirilmeden tatbik edilmesi gerektiği için, bu çalışanların başarıya ulaşp ulamayacağı topluluk üzerinde sormaca gibi uygulamalarla tespit edilememektedir.
- 3) Algı yönetimi uygulamalarında çoğunluk çok süren pratikler olması sebebiyle, kısa sürede pratiklerin toplulukta hangi tesirlere sebep olduğu net olarak tespit edilememektedir. Bunun için, bir çalışmaya muhalif başka bir çalışma icra edilmesi halinde, kitle üzerinde bunun komplo teorisi gibi zikredilmemesi amacıyla ekstra detaycı ve izah edici hazırlıklar yapılması gerekmektedir.

- 4) Çalışmanın maksadı, bütün ayrıntılarına çalışmayı yapan hâkim olduğu için sebep-sonuç ve girdiler-çıktılar bağlantılarına bütün halde çalışmayı yapan kişi değerlendirir. Bunun için, uygulamayı yapan kişi haricinde yapılmış yorumlar gerçek olsa bile mutlak surette noksan tarafları olacaktır.

1.4. Algı Yönetimi-Beklenti Kuramı

Beklenti kuramı bireylerin gerçekleştirdikleri eylemler veya gerçekleştirdikleri görevler sonucunda kazanacakları ödülle bağlantılı olan bir kuramdır. Temeli motivasyon alanında önde gelen psikologlardan olan Kurt Lewin ve Edward Tolman'ın kognitif incelemelerinden ve klasik ekonomi kuramlarından olan beklenti kuramı, 1964 yılında ilk olarak Victor Vroom tarafından geliştirilmiştir (İlgün, 2010: 16).

Beklenti kuramı açıklanırken iki farklı kuramdan bahsedilebilir. Bunlardan birincisi, Victor H. Vroom aracılığıyla geliştirilmesini sağlanan kuram, bir öteki ise E. Lawryer ile L. Porter aracılığıyla biraz daha geliştirilerek ileri sürülen kuram olmuştur (Koçel, 1989: 315). Her iki kuramda da beklenti kuramı üzerinde durulmuştur.

Bu kuramlar kişilerin davranış sergilemek konusunda gereken motivasyon için önemli veriler bulunmaktadır (Vroom, 1964: 9). Beklenti kuramlarında çoğunlukla motivasyon olgusunun üzerinde durulmaktadır ve motivasyonu açıklamak için bu kuramlardan tatmin kavramı kullanılmaktadır (Eroğlu, 2000: 269). Bu kuramlara göre motivasyon, kişinin ödülü arzulama derecesi ve kişinin beklentisi doğru orantılı olmalıdır (Koçel, 2001: 517).

1.4.1. Victor H. Vroom'un Beklenti Kuramı

Victor H. Vroom'un Beklenti Kuramı'nda (Expectancy Theory) olarak tanımlanan, kişinin bir davranışı gerçekleştirebilmek için o davranışın neticelerini düşünerek, hareket ettiği gerçeğidir (Öneren, 2013: 271). Amacı grubun bir parçası olmak olan kişi gruplara katılmayı isterken inandığı gerçek toplum içerisindeki statüsünün artacağına inanması ve ayrıca görevini yetkin bir şekilde yerine getirme arzusudur. Çünkü bilir ki tüm bunlar onun hedefine yaklaşacağına dair gerçeklerdir (Vroom, 1964: 15-16). Bu kuram temelde, davranışın ortaya çıkmasını sağlayan motivasyon gücü, ulaşılabilecek sonucun arzu edilmesi veya arzu edilmemesine bağlıdır. Çabayı sergilemesi ise bir güç ya da motivasyon kaynağı tarafından kişiyi harekete geçirmesi gerekmektedir (Öneren, 2013: 271).

(Araçsallar) (Valance)	
Eylemde Bulunma Gücü=Beklenti*$\sum$ (Ara Amaçlar*Amacın Değeri)	
(Bireyin Motivasyon Düzeyi)	(Tüm Sonuçların Sayısı (+) veya (-))

Şekil 3: Eylemde Bulunma Gücünün Hesaplanması

Kaynak: <https://www.e-motivasyon.net/ekiplerin-motivasyonu.html>, 2018

Victor H. Vroom'un Beklenti Kuramı beş farklı bileşenden meydana gelmektedir;

- Arzulama Değeri (Valance): Kişinin belli bir sonucu seçme nedenini yansıtan bu kavram birçok farklı sonuçlar içerisinde belirli olanı seçmesinden kaynaklanmaktadır (Davis, 1984: 78). Nu kavrama göre x ve y olan iki değerden biri mutlaka herhangi birine göre tercih edilmektedir. Seçimi belirleyen olgu bireyin bu iki sonuç arasında hangisini seçmekte faydalanacağı arzu olgusu ile yakından ilişkilidir. Birey eğer belirli bir amacı var ve ona yönelik hareket etme isteği daha yüksek düzeydeyse valance karşılığı (+) pozitif, fakat bu isteği elde etmeme arzusu daha yüksek düzeydeyse valance karşılığı (-) negatif değerdedir (Vroom, 1964: 15). Yani kişinin bir amaca ulaşmak istemesinin mutlaka bir değeri vardır ve bu değer onu isteme derecesine göre yönelmesini ifade eder (Davis, 1984: 78). Kısacası tekrar etmek gerekirse eğer sonuç elde edilmek istenirse yani bu olgu üstün geliyorsa pozitif, eğer üstün gelmiyorsa negatif sonuca yönelik kayıtsızlık duruma varsa ise isteme değerinin nötr olduğu söylenebilir. Olgunun bu denli değer alışının sebebi onun +1'den -1'e kadar farklılaştığı tanımlamaktadır (Onaran, 1981: 72).
- Beklenti (Expentancy): Beklenti kuramının kurucusu Vroom'a göre beklenti belli olan tutumun belli neticeleri doğuracağı hususundaki palyatif bir değer diye tanımlanmaktadır. Beklenti olgusu her zaman bir davranışı ve sonuca yönelik ilişkilendirildiğine göre, 0'dan başlayıp 1'e kadar değişen bir değer ile açıklanabilmektedir (Davis, 1984: 79). Beklentiler geçmiş zamanda karşılaşılmayan ve gelecek zamanda ortaya çıkma ihtimali olan olaylara göre şekillendirilebileceği gibi, geçmiş zamanda ya da içinde bulunulan zamanda gerçekleşebilen ve kişi tarafından neticesi bilinmeyen olay veya durumlara yönelik olarak da şekillenebilmektedir. Bu kapsamda, beklentiler kişilerin geçmiş zamanda edinmiş oldukları tecrübeleri ve içinde bulundukları zaman dilimindeki

sezgileriyle alakalı olan ya da olmayan psikolojik özel inanışlar olarak ifade edilmektedir (Pesaran, 1987: 14).

- Araçsallık (Instrumentality): Ulaşılmak istenen her amacın aslında sonucunda elde edilmek istenen bir ödülle ilgisi vardır (Başaran, 1991: 159). Bir diğer tanıma göre araçsallık olgusu, ilk aşamadaki neticelerin ikincil aşamadaki neticelere varma durumunda bireyin kendi içerisinde ehil olması öznel olasılık olarak açıklanmaktadır (Koçel, 1989: 317). Victor H. Vroom'un kuramına göre, bir bireyin motive olma oranı bir neticeye varma beklentisi ile bireyin ulaşacağı sonuca vermiş olduğu değerin çarpılmasına denktir. Bireyin bir işi gerçekleştirmesi için gayret sarf etmesi gerekmektedir, bu gayret ise bir güç ya da motive ile harekete geçirilmesini ifade etmektedir (Öneren, 2013: 271). Beklenti ve arzulama derecesinin belirli bir oranda olmasının sebebi aralarında şekildeki gibi bir çarpım olmasına sebep olmaktadır. İçlerinden herhangi birisinin sıfır yani nötr olması durumunda kişiyi eyleme geçiren güçte sıfır yani nötrdür (Onaran, 1981: 73). İsteme mertebesi ve beklenti olgusunun arasındaki ilişki ebedi değerde olabilmektedir; fakat kişi hangisini daha çok istiyorsa bu istek en fazla arzulama derecesi ile beklentinin bütünleşimidir. Bu bütünleşme dolayısıyla en yüksek motivasyonu oluşturur. Eğer arzulama derecesi ve beklenti düşük ise dolayısıyla motivasyon olgusu da zayıf kalacaktır (Davis, 1984: 81). Vroom'un beklenti kuramına göre bireyin elde edeceği sonuca ulaşmak konusunda arzulanmalı ve bu yönde sarf edeceği efor ve performansı ile ulaşacağı netice varacağı beklentisi bireyi, o neticeye varmaya yöneltecek ve bu başarı sonucunda doyuma erişmesini sağlayacaktır. Bu durumun tam tersi bir durum ise, kişinin doyumsuz olmasına sebep olacaktır (Onaran, 1981: 287).

- Çaba: Bireyin, kendine faydalı olacağını düşündüğü davranışı sergilemek için ve bu davranış neticesinde ulaşmayı planladığı çıktıları elde edebilmek için bir gayret göstermesi beklenmektedir (Vroom, 1964: 56). Vroom'a göre bir başarıyı sergileyebilmek adına bireyin sarf edeceği çabanın yönü ve büyüklüğü, sergileyeceği performans neticesinde ulaşacağı sonucu hangi oranda arzulanmış veya bu sonuçtan hangi oranda imtina etmek/kaçmak arzusuna bağlıdır. Bu çabanın yönü ve büyüklüğü bu kıstaslara göre belirlenmektedir (Pinder, 1984: 65). Vroom ve Pinder bu kapsamda, gayret kavramı ile alakalı diye bazı kendine özgü

hususlardan söz edilmesinin faydalı olacağını belirtmektedirler (Vroom, 1964: 56; Pinder, 1984: 65):

- ❖ Kişi ikinci mertebe bir sonucu aşırı arzulamasına rağmen, bu sonuca ulaşmasını sağlayacak birincil derece çıktıya (performans düzeyine) erişemeyeceğine inanıyorsa çaba sarf etmeyebilir,
- ❖ Kişinin istediği birinci ile ikinci mertebe sonuca erişme olasılığı artış gösterdikçe bu anlamda harcayacağı çaba da artabilecektir,
- ❖ Kişi bir sonuçtan kaçmak/imtina etme arzusundaysa o çıktıya ulaşmasını sağlayacak şekilde kesinlikle çaba sarf etmeyecektir. Buradan hareketle, bir sonuca ulaşma arzusunun çoğalması gayreti çoğaltacağı ifade edilebilirken, bir neticeden imtina etme/kaçma arzusunun düşük veya çok olmasının da gayret üstünde bir tesiri olmayacağını belirtebilir,
- ❖ Ulaşılabilecek olan çıktının kişiye göre bir çekiciliğinin olmaması (Valance=0) gayret üstünde pozitif tesir yaratmayacaktır,
- ❖ Bireyin daha düşük çaba sarf ederek elde edeceği çıktıya yüklemiş olduğu değer, yüksek çaba sarf ederek ulaşacağı çıktıyla eş değer görüldüğü ya da karşılaştırma yapıldığında psikolojik açıdan daha baskın olduğu hissediliyorsa, kişi daha az güç sarf etmeyi yeğleyebilmektedir.
- Çıktılar/Sonuçlar: Kişi kendine verilecek olan ödülü üst düzeyde arzularken onun için vereceği mücadeleyi de kendisinden beklenen başarıdan daha üstün başarı göstereceğine inanması kuramda başarı oranının karşılığıdır (Eren, 2001: 529).

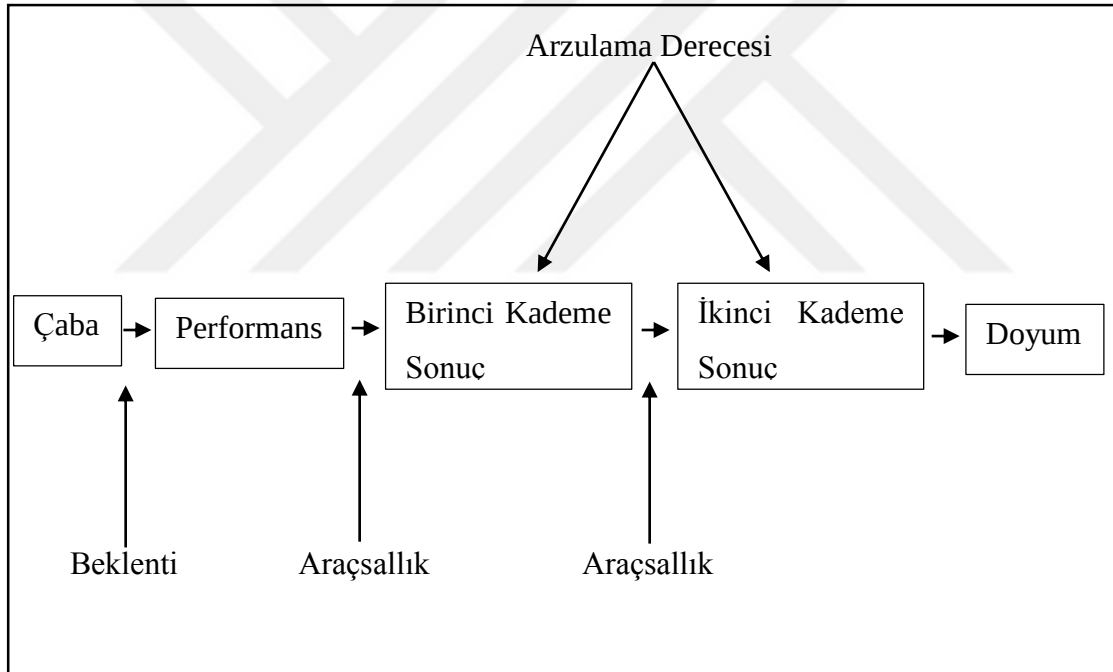
Yukarıda ifade edilenlerin yanında çalışma hayatında olduğu gibi normal hayatlarda bireylerin başarıda bulunma, takdir edilme, bir şey meydana getirme gibi içsel çıktılara ve statü olarak yükselme, ek olarak sağlam gelir, iş teminatı gibi dışsal olan çıktılara ulaşma gayesi ile davranış seçimlerini yönlendirdikleri ifade edilebilmektedir. Çıktılara yüklenmiş olan bu değerlerin ise bireye, zamana ve bunların yanında pek çok ögeye göre değişiklik gösterebileceği de ifade edilmektedir (Bartol ve Mart'in, 1998: 394).

Vroom'un beklenti kuramına göre bireyin arzulama derecesi onun bu arzuya yönelik çaba sarf etmesi ve sonucunda sergilediği performans ile sonunda doyuma varmasını sağlayan

yegâne kavramlar olarak tanımlanmaktadır. Bireyin bu süreç içerisindeki beklentilerinin sarf ettiği çabaya göre şekil alması ve bu beklentilerin olumlu veya olumsuz sonuçlanması ile doyum olgusunun şekillenebileceği gerçeği ile arzulama derecesi ile doyum arasında oldukça önemli bir çizgi mevcuttur.

Vroom'un beklenti kuramı çalışma açısından metin değerlendirmesinde bize yön vermede oldukça yeterli görünse de bazı hususlarda yeterliğini kaybetmektedir. Bu sebeple literatür taraması derinleştirilmiştir.

Arzulama derecesinin gösterilen çaba ile doğru orantıda olması bireyi motive etme aşamasında önem arz etmektedir. Birey istekleri doğrultusunda amacına yönelirken mutlak bir çaba harcayacak ve bu çabanın neticesinde beklentileri karşılanacaktır. Aksi durumda beklentilerin karşılanmayacağı gibi araçsallık olgusu da önemini yitirecektir.



Şekil 4: Vroom'un Beklenti Kuramı

Kaynak: (Koçel, 1989: 317)

Şekilde ifade edilmekte olan Vroom'un Beklenti Kuramına göre, eğer birey sergilemiş olduğu yüksek gayrete rağmen ulaşmayı beklediği sonuçlara ulaşamıyorsa bu durumda kişinin motivasyonunda düşme gözükcektir. Eğer ki elde edilen sonuçlar kişi açısından çekici boyutta ise kişinin çaba harcama noktasında motivasyonu güçlü olacaktır. Şayet, gayret ve iyi başarımlar için öne sürülen ödüller (neticeler) bireyce bir anlam taşıyor ise

bireyin motivasyonu da bu anlamda düşük olacaktır. Bu noktada, sonuçların her birey için farklı algılanabilmesi durumu önemlidir (Barutçugil, 2004: 378-379).

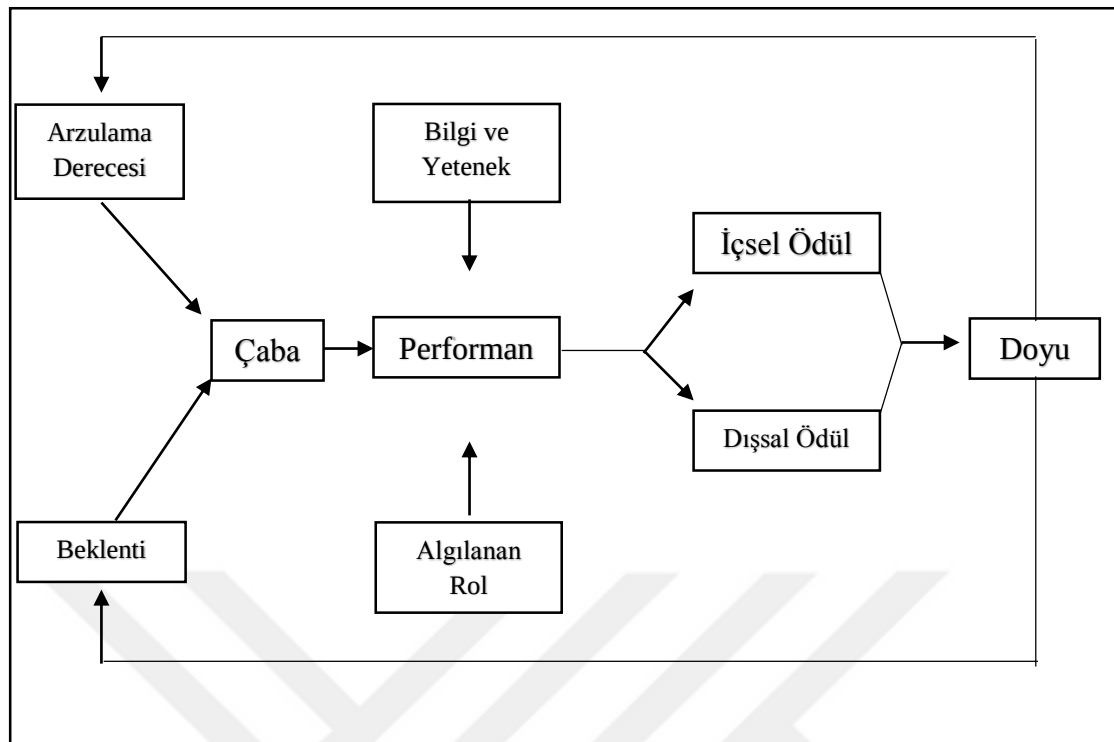
1.4.2. Lawler ve Porter'in Geliştirilmiş Beklenti Kuramı

Vroom'un beklenti kuramını kendi düşüncelerine göre geliştiren Lawler ve Porter'in kuramı, aslında işle alakalı davranışların işyerindeki başarıyı etkileyip etkilemediğini incelemek için oluşturulan bir taslak metinden ortaya çıkmıştır. Fakat Vroom'un kuramında olmayan farklı değişkenlere bu kuramda yer verilmektedir. Kuramın ama zemini, Vroom'un ayrı ayrı konumlandığı değişkenleri bir araya getirerek tüm bunların arasındaki bağı tanımlamasından kaynaklanmaktadır (Onaran, 1981: 76).

Bu kuramda, çabanın tek taraflı performans sağlamadığı, kişinin bunun için bilgi ve yeteneği taşımıyorsa, bu alanda bir çabada bulunsa bile iyi bir performans sergileyemeyeceği kesindir. Kuram, performansın doyuma ulaşmayı sağladığını öne sürdüğü için, performans ile elde edilen ödüller ve bu ödüllerin nasıl algılandığı kuramda doyumu belirleyecek olan yegâne faktörlerdir (Öneren, 2013: 272). Porter ve Lawler ulaşılacak olan ödülleri ikiye ayırmıştır. Bunlar şu şekilde ifade edilmektedir (Eren, 2001:529):

- İçsel Ödüller: Kişinin bir işi yaptıktan sonra bunun sonucunda elde edeceği başarı ve duymuş olduğu bireysel tatmindir. Kişinin tatminlik derecesi kendi başarı seviyesini kendisinin algılaması ve buna bir anlam yüklemesinden ve dolayısıyla bir doyuma ulaşmasından kaynaklanmaktadır.
- Dışsal Ödüller: Belirli seviyeye ulaşan kişilerin ödüllendirildiği bu sistemde ulaşılması beklenen performans seviyesinin altında kalan bireyler içinse bazen cezalandırma yoluna gidilmekte, bu yola gidilmediği zaman ise ödüsüz bırakılarak bireylere adeta cezalandırılmış hissi yaşatılmaktadır.

Her iki ödül türünde de kişiyi çaba göstermesi için kanaliz eden olgunun kendi başarısını algılamasının sonucunda gerçekleşmektedir.



Kaynak: Koçel, 1989: 318

Şekilde gösterilen Lawler ve Porter'ın beklenti kuramında, yüksek performansın aynı oranda yüksek doyum seviyesini sağlayabilmek için bireylerin beklentileri ile sonucunda alacaklarını düşündükleri mükafatla olan bu dengenin oluşturulması ve performans sonunda bireylere verilmiş olan ödüllerin adaletli olması gerekmektedir (Eren, 2006: 542).

Gerçek ödüller algılanan ödüllerin önüne geçerse bir doyum sağlanır. Ancak tam tersi bir durum olursa, doyumsuzluk ortaya çıkar. Bireyin doyum ve doyumsuzluk seviyesi, gerçek ödüller ile algılanan ödüller arasındaki büyüklüğün boyutuna bağlı olarak belirlenmektedir (Aydın, 2007: 97).

BÖLÜM 2. GÖÇ OLGUSU VE NEDENLERİ

2.1. Kavramsal Açıdan Göç ve Göçmen Olgusu

Göç olgusu, hemen hemen tarihin her evresinde karşılaşılan bir olgu olmasıyla birlikte beraber yaşadığımız çağda ekonomik, sosyal ve politik yönlerden çok daha önem kazanmıştır. 20. YY. 'ın ikinci yarısından itibaren artış gösteren bir ivmeyle tartışılmaya başlanan “göç” olgusu, 21. YY. 'ın karakterini sosyolojik anlamda en iyi şekilde tanımlayan kavramlardan biri halini almıştır (Tuna ve Özbek, 2012: 7).

Göç genel manada belirli bir etki ve anlam taşıyacak bir mesafe içinde gerçekleşen bölgesel anlamda yer değiştirme olarak adlandırılabilir. İnsanlık tarihi kadar eski olan bu yer değişim hareketleri günümüze kadar süre gelmektedir (Yılmaz, 2014: 1686). Bu sebepten ötürü göç olgusu, siyasi, ekonomik ve toplumsal sebeplerden ötürü kişinin belirli bir zaman aralığında bir yerleşim bölgesinden diğer yerleşim bölgesine veya bir ülkeden farklı diğer bir ülkeye varma işi olarak tanımlanan bir kavramdır (Koçak ve Terzi, 2012: 164). Genel yapısı, nedenleri ve süresinin ne olduğunun bir önemi olmaksızın göç olgusu, kişilerin yer değiştirmeleri sonucu oluşan nüfus hareketleri olarak açıklanmaktadır. Bu nüfus hareketlerinin nedenleri gönüllü veya zorunlu olabilir. Doğal afetler, savaş koşulları, istihdam yetersizlikleri gibi sorunlar kişilerin kendi yaşadıkları bölgeyi terk etmelerine ve yeni yaşam alanlarına doğru yolculuk yapmalarına yönlendirmektedir (<https://www.goc.gov.tr/goc-surecleri>, 2015).

Göçmenlik kavramı ise, insanların yer değiştirmesi sonucu ortaya çıkan nüfus hareketlerinin sonucu olarak ortaya çıkar. Bu nüfus hareketinin devamında ise yepyeni bir ülkeye veya herhangi bir bölgeye ya kalıcı ya da geçici halde kalmak için gelen kişilere “göçmen” denmektedir. Her göçmen yeni bir ortama vardığında ise belli hal ve zorluklarla karşılaşmaktadırlar, bunların başında eğitim, barınma, sağlık, uyum gibi göçmen sorunları yer almaktadır (Demirtaş, 2009: 5).

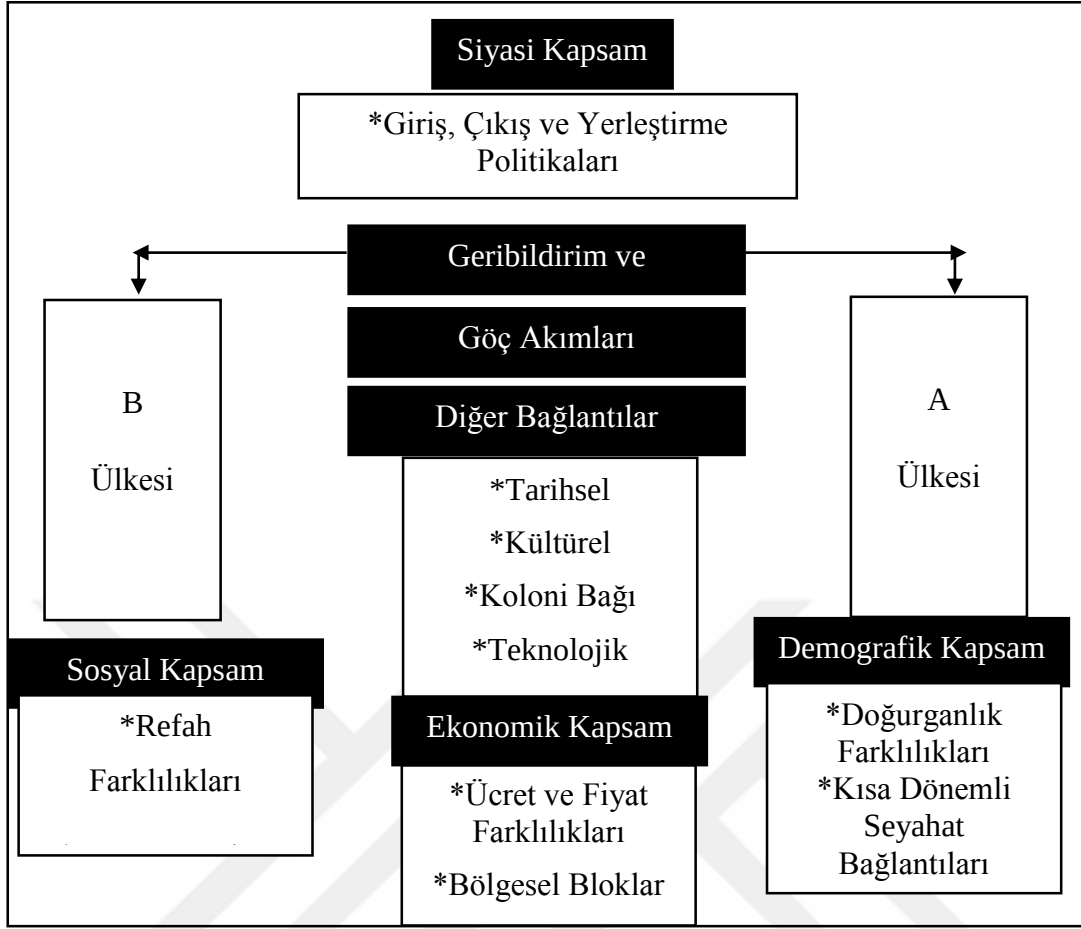
Kavramsal açıdan göçmen olgusunu tanımlama konusunda pek çok ülke Birleşmiş Milletler' in (BM) açıkladığı tanımlamayı baz olarak almış bulunmaktadır. Bu kapsamda göçmen diye adlandırılan kişinin kendi vatanının dışında mutlaka en az bir yıl yaşam sürdürmüş olması gerekmektedir. Fakat gerçek manada göçmen tanımı ise çok daha karmaşık haldedir. Bu karmaşanın ana sebebi göçmen tabirinin çok çeşitli durumlardan

çok çeşitli insanları kapsıyor olmasından kaynaklanmaktadır. İkincil sebep ise, göçmenlerin kendi vatanlarının dışında ne kadar süre yaşadıklarını belirlemenin oldukça güç olmasından kaynaklanmaktadır. Tanımı zor hale getiren diğer bir etken ise, bireyin hangi anda göçmen hale dönüştüğü kadar, o bireyin ne zaman göçmenlikten çıkarılmış olacağı da ehemmiyet arz etmektedir. Buradaki önem bireyin kendi vatanına geri bırakılmasıyla veya gittiği ülkede vatandaşlık almasıyla gerçekleşmektedir ve bu prosedürler her ülke için farklılık içermekte ve bu değişimler büyük ölçüde değişkenlik içermektedir. Ayrıca, küreselleşme ile birlikte, içerisinde yenilikler barındıran, ulus ötesi kitleler ve diasporaların da mevcut olduğu yeni göçmen türleri meydana gelmektedir (Koser, 2007: 16).

Mülteci, göçmen ve sığınmacı kavramları birbirleriyle sürekli karıştırılan kavramlardır ve aralarında birbirlerinden ayrılma ve ayrılma sağlayan önemli farklar mevcuttur. Lakin, uluslararası hukuki durumları, mevcut desteklerin biçimleri, uygulayışı çeşitlilikler gözükmemektedir. Göçmen olarak adlandırılan kişi büyük bir çoğunlukla ülkesini ekonomik sebeplerle ve kendi rızası ile terk etmiş ve gittiği ülkeye yasal izinlere başvurarak yerleşim sağlamıştır. Kendisinin asıl nedeni ise ekonomik anlamda kendisi ve ailesinin geleceğini kurtarmak ve yaşam koşullarını iyileştirmektir (Göç Terimleri Sözlüğü, 2009: 22).

Türkiye'nin mevcut mülteci yönetmeliği 1951 tarihinde Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi'ne göre oluşturulmuştur. Türkiye "coğrafi sınırlama" kapsamında sözleşmeye taraf olmakta ve yalnızca Avrupa bölgesinden gelmişlere mülteci pozisyonu vermektedir. Türk Devleti, Avrupa bölgesi haricinde devletlerinde gelen palyatif sığınma başvurusu yapanlara "sığınmacı" pozisyonu verilmiştir (Kap, 2014: 31-32).

Göçmen, mülteci ve sığınmacı kavramları oldukça birbirine karıştırılmakta ve oluşan olaylar için her bir kategorinin kendi içerisinde değerlendirmeye alınması gerekmektedir. Çalışma kapsamında mülteci ve sığınmacı kavramlarına sık sık yer verilmekte fakat göçmen olgusu da genel kapsam için yer yer tanımlanmaktadır.



Şekil 6: Uluslararası Göçe İlişkin Göç Sistemleri Kuramı

Kaynak: Kritz ve Zlotnik, 1992: 3

Yukarıdaki şekilde göç olgusunun farklı boyutlarını gösteren bir sistem sunulmaktadır. Farklı iki devletle yapılan göç akımları, ekonomik, siyasal, sosyal ve demografik durumdan itici-çekici unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm bunlara ek olarak iki devlet arasındaki tarihsel-kültürel bağlılık ise göç unsurunda tesirli olan ikinci bir kavramdır. Çeşitli politikalar ve yasal düzenlemeler ile göç yönetiminin mümkün olduğu şekilde açıkça görülmektedir.

2.2. Göç Teorileri Üzerine Genel Bir Değerlendirme

Göç kuramlarını, “Uluslararası Göç Teorileri” adlı kaynakta Douglas S. Massey ve arkadaşları iki farklı ulamda yorumlamışlardır. Bunun gibiler, göçün palyatifliğini (initiation) öneme göre gelişmesini sağlayan kuramlar ve göçün sürekliliğini ve devamlılığını (perpetuation) önem göstererek gelişmesine yol açan kuramlar diye ikili sınıflama meydana getirirler (Massey ve Arango, 1993: 431).

Göçün geçiciliği:

- ❖ Neo klasik makro göç teorisi,
- ❖ Bir sistem olarak göç teorisi,
- ❖ Çifte işgücü piyasası teorisi,
- ❖ Hareketlilik geçişi teorisi,
- ❖ Lee'nin itme-çekme faktörleri teorisi,
- ❖ Neo klasik mikro göç teorisi,
- ❖ Davranışsal modeller teorisi,
- ❖ Sosyal sistemler teorisi.

Göçün sürekliliği:

- ❖ Dünya sistemleri teorisi,
- ❖ Sosyal sermaye teorisi,
- ❖ Klasik teoriler,
- ❖ Ağ (şebeke) teorisi,
- ❖ Birikimli sebep teorisi.

2.2.1. Ravenstein'in Göç Kanunları

Ravenstein'in çalışmasıyla William Farr'ın göçle ilgili fikirlerinin hatalığını ispatlamayı düşünmüştür. Farr, “göçün, hiçbir kati kanuna bağlı olmadan hareket ettiği” (akt. Corbett, 2005) gerçeğini kabul etmektedir. Böylece Ravenstein'in gayreti, göç vakıasının herkesçe kabul gören yasalarını bulabilmektir. Ravenstein uygulamasını, 1871 ila 1881 senesi İngiliz nüfus sayımı sayımlamalarının dataları baz alarak oluşturmuş ve bu datalardan yola çıkarak yedi adet göç yasası olduğunu ortaya atmıştır. Ravenstein'in uygulamasının bu denli kıymetli olmasının sebeplerinden bir başkası ise bu uygulamanın ilerde oluşturulacak göç teorilerine ve örneklerine önderlik yapmasıdır. Çünkü Ravenstein'nin 1885 yılında basılan bu uygulamada, mevcut, göç hakkındaki ilk uygulama olma durumu taşımıştır (Yalçın, 2004: 22).

- ❖ Göç ve Mesafe: Ravenstein göçmenlerin büyük çoğunluğu yalnızca mesafesi kısa olan merkezler tarafına yönelir. Bu aşamalar gittikleri bölgede yeni göç akımına sebep olur ve bu göç dalgalarının tarafı, göçmenleri soğuracak ivme kazanmış sanayi bölgelerine yönelik olur.
- ❖ Göç Basamakları: Ravenstein'a göre göçmenler bu çekici gelen endüstri merkezlerine doğru gittikçe arkalarından daha ırak yerlerden göçmenler aracılığıyla kapatılan boş alanlar bırakırlar ve böylece şehrin veya devletin en ırak bölgesine doğru göç hareketleri meydana gelir. Bu akım, Ravenstein, göç adımlarının oluşturduğu aşamalar diye tanımlanır.
- ❖ Yayılma ve Emme: Göç eden insanların yayılma prosesi, cazibe alanının aksi yönündedir. Bu da yayılma ve emme şeklinde meydana gelir. Bu süreçler birlikte hareket ederler ve bu adımlar birlikte yürürler. Yayılma ve emme sürecini aynı gibi gösteren ana neden, gitmekle arzulanan hedeftir. Ravenstein'a için göç, tek başına amaç olmaz, kişiler yalnız göçmeyi arzuladıklarından ötürü taşınmazlar. Şehir kaynaklarından hisse alma arzusu veya daha güzel hayat özlemi, göç sürecine destek olmaktadır. Yeni ve çabuk biçimde ilerlemekte olan endüstrinin gerekli gördüğü işgücü bu hareketlerle karşılanmaktadır. Bu şekilde göç ile birlikte gelmiş akım, kentsel endüstri tarafından emilmektedir. Ravenstein'ın anlatmayı denediği bu kuramda, anlaşıldığı üzere, her iki süreç de göç ile gerekliliklerini gidermekte ve maksat yönünden beraberlik durumunda göç etmektedirler.
- ❖ Göç Dalgası ve Karşı Dalga: Arka arkaya gelen her bir göç krizi birlikteliği kendi balansını oluşturur ve silsileyle gelişir. Ravenstein'nin görüşü, göç alan yerleşim birimleri giderek göç vermeye başlarlar. Bu vetire bir tekrar halinde birbirini harekete geçirerek devam eder (Lee, 1966: 48).
- ❖ Ravenstein için uzun yollar giden göçmenler çoğunlukla büyük endüstri ve ticaret alanlarını tercih ederler.
- ❖ Ravenstein için kent merkezinde barınan, kırsal yerlerde barınanlardan daha az göç etme durumundadırlar.

- ❖ Ravenstein için, kadınlar erkeklere göre daha çok göç etme arzusundadırlar (Yalçın, 2006: 17).

2.2.2. İtme-Çekme Kuramı

İtme-Çekme Yaklaşımı, insanların gelir seviyesinin düşük olduğu yerleşim yerlerinden yüksek olduğu yerlere; toprakların kıt olduğu yerlerden geniş olan yerlere, istihdamın yetersiz olduğu yerlerden istihdam fırsatlarının olduğu yerlere göç ettiğini varsayar. Bu kuram genelde iş döngüsündeki dalgalanmalarla göçü açıklar. Ekonomik göç kuramı aynı zamanda itme-çekme göç kuramı olarak da bilinir. Bir tarafta iten faktörler varken diğer tarafta çekme faktörleri bulunmaktadır. İten ve çeken faktörler arasında engeller ve engelleri aşmak için iletici faktörler bu kuramın temel boyutlarını oluşturur. Kişi iten, çeken, engelleyen ve ileten faktörleri göz önüne alarak göç etme kararını verir (Castles ve Miller, 2008: 30).

Bu örnek neo-klasik ekonomide konumlanmışsa da sosyoloji, sosyal demografi vs. bilim dallarından da etkilenmektedir ve bireyseldir. Tarihi düzenle bağlar ağını çok önem arz etmez. Bu örnekte, kişi göçün ekonomik bedelini, getirisini ve göçmezse ne gibi imkanlardan mahrum kalacağını hesaplar. Teoride bireyin ekonomik getirisinin giderinden fazla olacağını tahmin ederek göç edeceği kabul edilir. Burada hacir olan noktanın kaldırılması düşünülür. Diğer bir yönden; kişinin rahat olması, yani ülkenin müdahale etmesini bekler. Bu kuramın ana teması kişilerin ana parasıdır. Yani insanın kendi bütçesi ile göç etmek istediği ön görülür ve gittiği yerde daha fazla kazanç elde edeceği düşünülür (Castles ve Miller, 2008: 31).

2.2.3. Petersen'in Beş Göç Tipi

Petersen kişisel ve sınıfla ilgili ayrımlar da düşünerek, beş göç tipi belirlemiştir.

- ❖ İlkel (primitive) Göçler: Bu göç tipi tabi olan çevrenin başlattığı itiş gücüyle başlayan göçlerdir. Petersen'e göre göç gerçekleştiren topluluklar bu olayı dönemsel olarak gerçekleştirirler dahi bu göç tipi dahilinde yer almaktadırlar. Ancak Petersen'in esas üzerinde basa basa işaret ettiği konu, doğal güçlerin yani kuraklık, havanın kötü oluşu, çevresel faktörlerin fiziksel anlamda yarattığı zorluklardan kaynaklı insanların toplu halde göç etme isteği içerisinde bulunmasıdır.

- ❖ Zoraki (forced) ve Yönlendirilen (impelled) Göçler: Petersen'in, ilk göç türünde doğa tarafından oluşan zorlu koşulların üzerinde yoğunlaşılırken; ikinci göç tipinde zorla yapılan göç ve üçüncü göç türünde yönlendirilen göçte, kişinin sosyal hayatının yaşattığı zorluk temel alınmakta ve fark edici nitelik olarak belirtilmektedir. Fark edilen bu nitelik dahilinde edici özellik kapsamında gizil göçmenlerin, göç edip, etmemeyi tercih etme gibi durumlarını kendileri monopollerinde oldukları pozisyon, Petersen'ce yönlendirilen göç diye isimlendirilmektedir. Kapsamlı anlatmak istenirse, sosyal baskı söz konusu olduğunda da bireyler ve toplumlar göç etme arzularını kendi karar mekanizmalarında tutabiliyor ve bu kararı uygulama koşulunu kendi ellerinde bulunduruyorlarsa Petersen'a göre bu yönlendirici göç olarak kabul edilmektedir. Eğer potansiyel göçmenler, göç kararlarına kendileri karar veremiyorlarsa bu Petersen'a göre zorunlu göç olarak adlandırılmaktadır. Burada esas alınması gereken husus, sosyal bir zorlanma karşısında toplumu oluşturan kişilerin karar mekanizmalarını ellerinde bulundurup bulundurmamaları ya da sosyal zorlanma esnasında bu mekanizmayı kullanıp kullanmamalarından kaynaklanmaktadır. Petersen, Nazilerin Yahudileri göçe mecbur kılmak adına buldukları Anti-Semitik hareketleri, yasaları ve Yahudileri toplama kamplarına göndermek amacıyla yaptıkları siyaset, zoraki göçe misal olarak verilmiştir. Petersen için bu vakaların zoraki göç ve yönlendirilen göç arasındaki farklılıkları anlatan reel bir örnek olduğunu da söylemektedir.
- ❖ Serbest (free) Göç: Şimdiye kadar anlatılmış olan göç tiplerinden bu göç tipinin farkı temellerinde bir belirleyenin olmasıdır. Fakat bu göç türünde kitleler ile kişilere uygulanmış rasgele bir diretici hal ve sosyal tahakküm mevcut değildir. Petersen'in tipleştirdiği serbest göçte, göçmenler olarak adlandırılan kesim kendi göç kararını kendisi vermekte bunun için yönelim gerçekleştirmektedir. Bu göç tarzı kitlesel ölçekte göçleri değil bireysel anlamda göçleri nitelendirme için kullanılmaktadır.
- ❖ Kitlesel (mass) Göç: Petersen'e göre dünya üzerindeki üçüncü göç tip olarak görülen bu göç tipi, teknoloji alanındaki gelişmelere bağlı olarak gelişen bir durumdan bahsetmektedir. Dünya üzerindeki ulaşım yollarının ve imkanlarının gelişmesi ile birlikte göç olgusu kitlesel bir boyut kazanmıştır. Bu türün en açık

ve onu diğerlerinden ayıran nitelikleri, ortaklaşa bir durum olaraktan göçü bir vakıa duruma getirmesidir. Serbest göç tarzına örnek olarak, Amerika ve Avrupa'ya göçmüş kişilerin, öncü göçmenlerin, göçün topluca almasındaki ehemmiyetinin büyüklüğü, örnek diye sunulabilir. Çünkü öncü özgür göçmenler, göçtükleri yerin çeşitli yaşam stillerini kabul etmiş ve bu edinimlerini diğer göç takipçilerini de aktarmıştır. Bir başka tanıma göre, teknolojik gelişmeler ve öncü göçmenlerin oluşturdukları göçmen ağları, yeni oluşan göçmenleri göç için teşvik etmiş ve kitlesel göçün artmasına sebep olmuştur.

- ❖ Yönlendirilen (impelled) Göçler: Bu göç tarzında da zorunlu göçteki gibi doğal açıdan kaynaklanan veya sosyal koşullar sebebi ile göç etmek zorunda kalınan ana sebepler yer almaktadır. Fakat bu göç tarzında göçmenler, göç edip etmeme tercihlerini kendileri verebilmektedir (Petersen, 1958, 259-263).

2.2.4. Kesişen Fırsatlar Kuramı

Kesişen fırsatlar kuramına bakarak göç vakıasında elzem olan ana hususlar, göç mesafesi, olacakları ve bu imkanların oranıdır. Ancak Stouffer'in meydana getirdiği bu teoride, önemli olan üç faktör mesafe olgusunu çözümleme objesi diye öteki olguların önünde yer almaktadır. Stouffer'a göre, göç çalışmalarında kişinin kendisini çeken etkenin hakkında daha çok konuşulmalıdır. İki farklı yerdeki çekim etkileri, yani göç edilen bölge ile çekim merkezi arasındaki uzaklık dikkate alınmalı ve bu şekilde çözümleme icra edilmelidir (Stouffer, 1940: 846). Daha net anlatmak gerekirse, Stouffer göç olgusunda herhangi iki merkeze yönelimin, çekme faktörünün önemini vurgulamış ancak bu faktörleri açıklayan temel noktanın mesafeden kaynaklandığını söylemiştir. Bu açıklamaya göre, belirli bir mesafeye göç eylemini gerçekleştirecek kişilerin sayısı bu gidilecek mesafedeki iş fırsatları ile yakından ilgilidir. Buna ek olarak göç edilecek hedef bölge ile yerleşik hayat sürülen bölgenin aralarındaki mesafenin az olması da göçe yönelecek kişiyi göç eyleminde bulunmak için cesaret vermekte ve göçü olumlu yönde etkilemektedir. Yani göç eylemi gerçekleştirilecek bölgedeki iş fırsatlarının çokluğu ve göç mesafesizdeki kısalık, kişiyi çekim merkezlerine doğru yönlendirecek ve bu kişi sayısının artmasına neden olacaktır (Jansen, 1970: 11).

Küreselleşme kavramıyla beraber, bugün daha da dikkat çeken ucuz işgücü isteği ve bu olguyu savunan illegal göçleri bu teori ile değerlendirmek, anlamak ve ölçmek pek

mümkün görünmemektedir. Bugün dünyanın tüm coğrafyalarında gerçekleşen bu durum, fırsat olgusundan ziyade insanların çaresiz kalma durumunu göstermektedir. Bu çaresizliğin bir diğer yansıması ise kişilerin herhangi bir fırsatın varlığından ve niteliğinden bilgi alamadan göçe yönelme eyleminin gerçekleştirilmesidir. İç göçlerin oluşmasında, “daha yüksek gelir, kentin kırsal kesime göre daha iyi ve rahat yerleşme olanağı” rol oynamaktadır (Tatlídil, 1993: 60). Değişen coğrafi ve sosyal yapılar ile birlikte toplumda bu göç tarzı oldukça görülmeye başlamıştır.

2.2.5. Merkez Çevre (Dünya Sistemi) Kuramı

Petersen’in geliştirmiş olduğu göç tipolojisinden sonra, merkez-çevre kuramı (bağımlılık okulu) diye göç vakıası çokça ekonomik meseleden ve sömürge ağları önemsenererek bakış sunan teoriler de oluşmuştur. Bu teori, Samir Amin, Immanuel Wallerstein, Andre Gunder Frank vs. gibi bir sürü filozof adına gelişime yol açılmıştır. Bağımlılık okulu düşünürleri dünyayı merkez (center) ve çevre (periferi) olarak iki parçalı şekilde düzenlemişlerdir. Bu düzenleri göçe intibak edildiğinde göçün tarafının gelişmemiş veya az gelişmiş devletlerden (çevre), gelişmiş kapitalist Batı ülkelerine (merkez) doğru olduğunu belirtmektedirler. Merkez çevre kuramı, bir süre çevrenin merkeze olan bağımlılığına ve sömürge dönemin niteliklerini vurgulamaktadır ve bu görüş modern dönemlerdeki tanımı kapitalizm ve ulus-devlet üzerinden konumlanmaktadır (Yalçın, 2006: 35). Bağımlılık okulunun, az gelişmiş ülkeleri, gelişmiş ülkelere tek yönlü olarak bağımlı durumunun değerlendirilmesi, bu kuramın tenkide çokça fırsat verdiği görülmektedir. Hammadde ve ucuz iş gücü yönünden gelişmiş ülkelerin az gelişmiş ülkelere göre bağımlılığı hiçe atılamaz düzeydedir. Ayrıca, bu kuramın, göç olgusunu sömürgeci düşüncede araştıran savunmaları, geçmişte yaşanmış kolonyal ilerlemenin, günümüzde neo-kolonyal durumlar ve multi ulus şirketleri tarafından devam ettiğini ileri sürmektedirler (Massey ve Arango, 1993: 445).

2.2.6. İlişkiler Ağı (Network) Kuramı

İlk göç edenlerin sonraki göç edenler ile kurmuş oldukları karşılıklı ilişkileri anlatan ilişkiler ağı kuramı, özellikle son dönemlerde göçü ve cemaatlerin ilişkilerini araştırmak için elverişli bir kuram olarak görülmektedir. İlk göç eden tanıdıklar birbirlerine yardım için bir araya gelirler. Daha sonra bu ilişkiler artarak hedef ve kaynak ülke arasındaki göç ilişkilerini kısmi olarak düzenleyici bir işleve dönüşür. Kimin göç edeceğine, göç

sürecindeki maliyete, bilgiye, aracılığa; göç sonrasında ise göçmenlerin tutunmalarına yani barınma ve iş bulmalarına yardım ederler. Sonraki göç dalgaları birinciden tecrübe ve yardım yönünden etkilenmektedir. Daha ileriki safhada siyasi ve sosyal ilişkilerde bu ağların büyük etkileri görülür. Almanya'daki Türkler örnek verilecek olursa, ilk gidenler para kazanıp geri dönmeyi hedeflemişlerdir. Daha sonra aynı dili konuşan kişiler bir araya gelip cemaat oluşturmuş, çeşitli faaliyetlerde bulunmuşlar, ailelerini yanlarına getirmişler, ailelerden sonra yakın akrabalarını göç ettirerek kendi çevrelerine katmışlardır. Yasal boşlukları sürekli takip ederek kaynak ülkeden hedef ülkeye göç sağlamışlardır. Sınırların sıkı korunması, göçmen giriş kanunlarının sertleştirilmesi onların birbirlerine kenetlenmelerini sağlamış ve gayri-resmi yolları kullanarak yakınlarının göç etmelerine yardım etmişlerdir. Diğer yandan da içeride siyasi işlere girerek ülke içinde etkilerini hissettirme çabasına girmişlerdir. Bu ağlar komplikedir ve önceden planlanmamıştır. İhtiyaçlardan yola çıkılarak kendi kendine oluşmuş ve gelişmiştir. Bu ağlar göçmenlerin göç sonrasında uyumu için de önemli bir etkiye sahiptir. Özellikle çocukların okulla buluşmasını kolaylaştırmaktadır. Bununla birlikte; göç edenlerin aynı ortamda kalarak gettolaşmasının önünü de açmaktadır. Zira sürekli aynı kişileri görme ve aynı zihniyetle davranma farklı kültürleri tanımlarına engel olabilmektedir (Çağlayan, 2006: 19-22).

2.2.7. Göç Sistemleri Kuramı

Göç sistemleri kuramı bakımından eylemsel göç durumu, göçü ilk sıralara alan bir ağlar sisteminin üzerine kurulmuştur. Genel manada göç verip ve göç alma arasında farklı iki ülke için, göç ilişkisinden çok daha öncelere dayanan bir ilişki mevcuttur. İki ülke arasındaki bu ilişkinin zemini kolonyal döneme ve kolonyal ilişkilere, mali ilişkilere, siyasi nüfuz ve kültürel olgulara bağlıdır. Aynı zamanda bu ilişki askeri işgale de bağlıdır. Amerika Birleşik Devletleri'nin Meksika'yla olan göç ilişkisinin ana zemini, Amerikalı işverenlerin ucuz işçiye olan ihtiyaçlarına ve iki farklı ülke arasındaki kültürel bağlantı ile açıklanabilir. Ancak buna rağmen, Amerika Birleşik Devletleri'nin Kore ve Vietnam'la olan göç ve göçmen ilişkisinin ana zemininde Amerikan askeri işgali bulunmaktadır (Castles ve Miller, 1998: 23-24).

Göç sistemleri kuramına göre, göç eylemine yönelik herhangi bir sosyal gücün makro ve mikro yapılar ile birbirlerine etki sağlamaları aynı zamanda fayda sağlayacağına işaret

etmektedir. Bu kapsamda, makro yapılar çok fazla oranda kurumsal faktörleri işaret ederken, mikro yapılar ise göç edenlerin kendilerine olan inanışlarını, davranış biçimlerini ve aralarındaki etkileşim bağına ortaya çıkarmaktadır. Göç sistemlerine kuramsal açıdan bakıldığında, göç alan ve veren ülkeler arasında göç olgusunun kontrol aşaması ve göçmenlerin ülkedeki kesimlere yerleştirilmesi ile ilgili oluşan ilişki kapsamındaki makro yapılar, dünya ekonomisinin politığını, uluslararası pratik ve hukuksal anlamda ilişkileri kapsamaktadır (Castles ve Miller, 1998: 24). Göç alan ve veren iki ülke arasında oluşturulan bu makro boyuttaki ilişkiler ve bu ilişkilerin sonucunda meydana gelen yapı, göçe ait bir sosyal hareketin organizasyonunu ve planlanmasını kolay hale getirmektedir. Ancak bu kolay hale gelmesi ve organizasyonlara göre göç almakta olan ve zamanında almış olan ülkelerin sınırsal anlamda bütünlüklerini koruması gerekmektedir (Zolberg, 1989: 408).

Göç sistemleri kuramında göç alan ve veren iki veya sayıca daha fazla ülke olması söz konusudur. Göç sistemleri kuramı hem göç hareketinin amaçlarının sorgulanmasını hem de söz konusu bölgeler arasındaki tüm bağlantılarının araştırılarak açıklanması demektir (Castles ve Miller, 2008: 36-39).

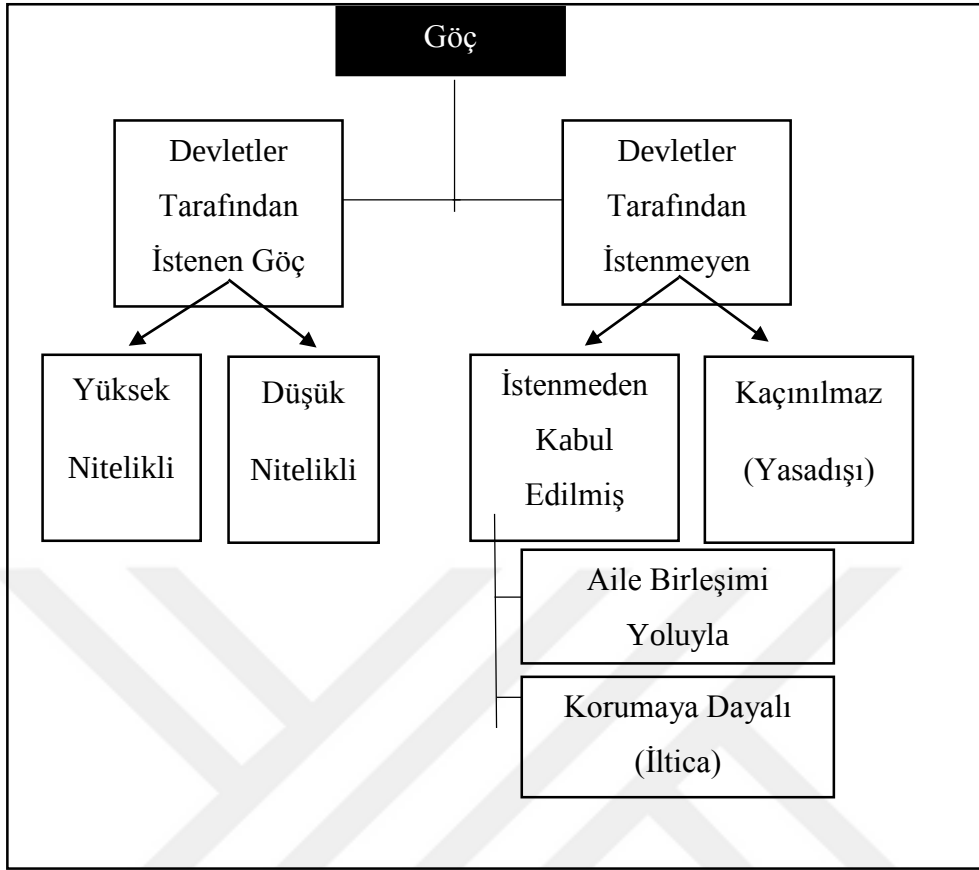
2.3. Göç Türleri

Göç türleri açıklanmak istenirse; göç nüfusunu oluşturan kişilerin kendi istekleri neticesinde örneğin çalışma amacı taşıyarak göç etmelerine “gönüllü göç”, savaş gibi sebeplerin ortaya çıkardığı zorunlu nüfus hareketlerine ise “zorunlu göç” denmektedir. Göç ülke sınırları içerisinde gerçekleşiyorsa “iç göç” olarak, ülke sınırları dışına çıkan göç ise “dış göç” olarak tanımlanmaktadır (Gezgin, 1994: 22). “Transit göç” ise, yasal olsun ya da olmasın bir ülkenin göç ya da göçmenler için geçici bir yol olarak tercih edilmesidir. Örneğin, Orta Doğu ülkelerinden yaşam şartlarını daha iyi hale getirmek için Avrupa’ya göç etmek isteyen kişiler Türkiye’yi “transit ülke” olarak kullanmaktadır (Mutluer, 2003: 11). Transit ülke yolculuğunda pek çok sorunlar yaşanmasına rağmen göçmenlerin onlara en yakın ülkeye yerleşerek yeni ikamet yerleri arayışı Türkiye’nin de Ortadoğu ülkelerine yakın ve güvenli bir ülke olması nedeniyle bu transit ülke olma konumundadır.

Göç açısından değerlendirilen bir diğer sınıflandırma göçmenlerin niteliğine göre yapılmaktadır. Nitelikli ve niteliksiz iş gücü kategorilendirilmesi yönünden bakıldığında

ilk göç kuralı, “dünyanın yoksulları” olarak tanımlanmakta ve refah seviyesi yüksek ülkelere yönelmektedir. Bu göçmenler niteliksiz iş gücünde artışa sebebiyet verdikçe kalıcı ve refah arttırıcı iş arzulayan ama büyük oranda başarı sağlayamayan kişilerden oluşmaktadır (Zimmermann, 2005: 1). İkinci göç kanalı ise, nitelikli iş gücüdür. Nitelikli iş gücü yoksunluğu, düşük nitelikli işgücü için iş oluşturma ihtimalini yoksun bırakmaktadır. Gelişmiş ülkeler her iki kavram arasındaki açığı kapatmak adına uluslararası anlamda işgücü potansiyelini kendilerine yönlendirmek adına rekabet içerisine girmektedirler (Koser, 2007: 18).

Devlet merkezli görüşle istenen ve istenmeyen göç olgusunu tanımlamak gerekirse; istekli göç ülke ekonomisi için ihtiyaç duyulan işgücünü yüksek nitelikli olmak üzere nitelendirir. İstenmeyen göç ise, iltica olarak adlandırılan göç tip ve aile birleşiminden oluşmaktadır ve bunlar devlet tarafından kabul edilmek zorundadır. Devletleri politik aşamada en çok meşgul eden istenmeyen göç türüne düzensiz göç başta gelmektedir. İltica edenler, iltica için başvuruda bulunanlar ve başvurusu inceleme sürecinde olan kimselerdir. İltica, siyasi görüş, inanç, milliyet veya sosyal bir gruba aidiyet sebebi ile zulüm gören bireylerin başka bir ülkenin topraklarında yaşamalarına izin verilmesini sağlayan uluslararası boyutta koruma statüsünde olan bir olgudur (King ve Lille, 2016: 43). Aslında devletler tarafından arzu edilmeyen bir diğer göç tipi ise aile birleşimi sebebi ile edilen göç eylemidir. Aile birleşimi dediğimiz olgu, bireylerin kendi başlarına değil aileleri ile birlikte göç eyleminde bulunmalarından kaynaklanmaktadır. Aile birleşimi, Avrupa Birliği’ne göre göç olgusunun en yasal şeklidir ve kırk yıla yakın bir süredir de bu durum önem arz etmektedir (King ve Lille, 2016: 33). Devlet merkezli uluslararası göç sınıflandırması aşağıdaki şekilde detaylı olarak gösterilmektedir.



Şekil 7: Devlet Merkezli Bakış Açısıyla Uluslararası Göç Sınıflandırması

Kaynak: Carling, 2007: 2

Göç açısından değerlendirilen bir diğer sınıflandırma göçmenlerin niteliğine göre yapılmaktadır. Nitelikli ve niteliksiz iş gücü kategorilendirilmesi yönünden bakıldığında ilk göç kuralı, “dünyanın yoksulları” olarak tanımlanmakta ve refah seviyesi yüksek ülkelere yönelmektedir. Bu göçmenler niteliksiz iş gücünde artışa sebebiyet verdikçe kalıcı ve refah arttırıcı iş arzulayan ama büyük oranda başarı sağlayamayan kişilerden oluşmaktadır (Zimmermann, 2005: 1). İkinci göç kanalı ise, nitelikli iş gücüdür. Nitelikli iş gücü yoksunluğu, düşük nitelikli işgücü için iş oluşturma ihtimalini yoksun bırakmaktadır. Gelişmiş ülkeler her iki kavram arasındaki açığı kapatmak adına uluslararası anlamda işgücü potansiyelini kendilerine yönlendirmek adına rekabet içerisine girmektedirler (Koser, 2007: 18).

Göç olgusunun diğer bir sınıflandırması, geçici ve sürekli göç kavramlarıdır. Kendi vatanlarına dönememek üzere farklı ülkelere göç etme eyleminde bulunan kişiler sürekli göç kavramı ile tanımlanırken, bulundukları yerden sadece geçici bir süreliğine ayrılan kişiler ise geçici göç eylemini gerçekleştirmiş bulunmaktadır (Mutluer, 2003: 10). Son

birkaç yüzyılda göç eylemlerinin büyük bir çoğunluğunun sürekli göç eylemi olduğu gerçeği ortada iken bugün geçici göç kavramı önem kazanmaya başlamaktadır (Koser, 2007: 8).

Son sınıflandırma olarak ise yasal ve yasadışı göçlerden bahsetmek gerekir. Aslında literatürde düzenli ve düzensiz göç olarak da geçmektedir. Düzenli göçmenler düzensiz göçmenlere göre sayıca fazlalık göstermektedir (Koser, 2007: 16). Düzensiz göçmen kavramı kişinin göç ettiği ülkeye gerekli belge ve izinleri olmadan ya da sahte belgeler ile ülkeye giriş yapan veya yasal giriş yapsa da sonrasında vizesi, çalışma izni sona eren kişileri kapsamaktadır (Koser, 2007: 16-17).

2.3.1. Nüfus Hareketini Sağlayan Faktörlere Göre Göç Tipleri

Göç, bireylerin kendi arzularıyla gerçekleştirmiş oldukları, serbest bir şekilde kendiliğinde olabildiği gibi, bireylerin kendi arzuları dışında çeşitli faktörlerin etkisiyle de gerçekleşmektedir (Akkayan, 1979: 22).

- **Serbest Göç:** Kişilerin yaşam şartlarını daha iyi hale getirmek, iş fırsatları yakalamak, mali durumlarını düzeltmek, güvenlik, istikrar ve sosyal haklarını elde edebilmek amacıyla serbest bir şekilde yer değiştirme eylemine “serbest göç” adı verilmektedir (Akkayan, 1979: 22-23). Serbest göç, bir diğer tanımlamaya göre gönüllü göç olarak da nitelendirilebilir ve olumlu bir tanımlı üstlenmektedir. Serbest göç unsurunda bireyler, toplumlar ve topluluklar herhangi bir zorlayıcı durum ve itici bir güce maruz kalmamaktadır (Çağlayan, 2006: 67). Burada anlatılmak istenen şey, aslında bireylerin kendi arayışlarından ötürü göç etme eylemleridir (Yalçın, 2004: 18). İnsanların bir müdahale görmeden eylemde bulundukları göçler olarak da bilinen serbest göçler turizm amacı taşıyan veya mevsimlik göçleri kapsayan olgulara dayanmaktadır (Deniz, 2009: 13).
- **Zorunlu Göç:** İnsanların hayatlarını idame ettikleri yerlerden savaş, sürgün, doğal afetler gibi politik ve ekonomik sebepler ile ayrılmak zorunda kalmaları ve hatta bu duruma mecbur bırakılmaları şeklinde gerçekleşen göç eylemine zorunlu göç denmektedir. Bu göç eyleminin meydana gelebilmesi için bireylerin mutlaka yaşadıkları veya vatandaşı oldukları bölgeden ayrılmış olmaları gerekmektedir. Bireylerin kendi ülkeleri içerisinde yaptıkları zorunlu göç eylemine ise aslında

yeni bir tanım olarak hayatımıza giren “ülkesinde yerinden edilme” olarak açıklanmaktadır (Kaya, 2015: 23). Siyasi ve etnik şiddet olayları ya da silahlı çatışmalar göç etme eyleminin ardında saklanan asıl nedenlerdir. Ülke içerisinde gerçekleşen bu iç çatışmalar bireylerin vatanlarını terk ederek daha güvenli topraklara yönelmesine sebep olmaktadır (Koyuncu, 2006: 33). Zorunlu göçler küreselleşmenin ardından günümüzde sadece bir ülke sınırını değil birden fazla ülke sınırının geçilmesi şeklinde ortaya çıkmakta ve dünyanın hemen hemen her bölgesinde vuku bulmaktadır (Kale, 2015: 156).

Mülteciler ‘zorla veya gönüllü olarak’ tercihlerinin bir tarafındadır. Bu tercihlerin diğer tarafında olan göçmenlerin deneyimlerini anlatmak için etkin bir cümle bulmak oldukça zordur, ‘ekonomik göç’, gönül rızası ile yapılan göçü anlatmak için çok daha fazlasını içerisinde barındırmaktadır. İnsanların birçoğu göç eylemini yaşamak için zorluk görmeden, ekonomik anlamda iyileşme gösterecek bir yöntem olarak görürler. Ama başka durumlarda, ‘zorunlu göç’ olgusunu potansiyel olmakla ilgili zorluklar yaşarlar (Tuncay, 2019: 153). Göçmenlerden bazıları açık bir şekilde zorunlu göç etme eylemine maruz bırakılmaktadır ve bu şiddet veya zulüm içermese de zorunluluk söz konusu açıkça ortaya konmaktadır. Bu çerçevenin daha genişlemesi sosyolojinin ana kaynağı inancına bağlılık gerektirir: Kişilerin yaşamları bazen kendi kontrolleri dışında yapılarla ve güçlerle belirlenmektedir. Kişiler seçenekleri ile ilgili olarak her zaman kısıtlamalarla yere ve zamana göre çeşitlilik gösterir. Kısıtlamalarda artış olduğunda zor kullanma yolu da artacağından zorunlu göç etme eylemi de aynı oranda artışa sebep olacaktır. Ancak bu kavramın bu yönü pek çok durumda araştırmalardaki diğer kavramlara göre sınıflandırma yapmayı tartışmalı hale getirmektedir (Tuncay, 2019: 156).

2.3.2. Zaman Faktörüne Göre Göç Tipleri

Göç eyleminde bulunan kişilerin gittikleri yerlerde kalma süreleri değişiklik göstermektedir. Zaman faktörü baz alınarak göçler incelenmek istenirse; “mevsimlik göç” ve “daimî göç” olmak üzere iki farklı kavram ortaya çıkmaktadır (Sağlam, 2006: 33-34).

- **Mevsimlik Göç:** Mevsimlik göçler, kişilerin ekonomik açıdan gerçekleştirdiği ve mevsimine göre işlerde başka bölgelerde çalışmak için yalnızca belirli bir süreliğine göre yapılan göç etme eylemidir (Yalçın, 2004: 20). Kişilerin, göç

eylemini gerçekleştirdikleri bölgede ekonomik anlamda faaliyetler yoğun değilse yani bu sürelerin dışında kendi alanlarını bırakıp başka bölgelere çalışmaya giderler. Geçici göçlerde esas olan göç eylemini gerçekleştirenlerin gittikleri yerlerde süre açısından ne kadar kalacakları önceden belirlenmiş olmasıdır (Akkayan, 1979: 24).

- Daimî Göç: Kişilerin göç etme eylemi esnasında belirli bir süre söz konusu olmadığında ve gittikleri bölgeye yerleşme amacı taşıdıkları anda gerçekleştirdikleri göç eylemine denmektedir. Kişiler, gitmek istedikleri yere aslında sürekli kalmak için gitmektedirler (Akkayan, 1979: 24).

2.3.3. Nüfus Hareketinin Yöneldiği Siyasal Alana Göre Göç Tipleri

Göç eylemlerini oluşturan nüfus hareketleri ülke sınırlarını aşmış ve aşmamış olmalarına göre “iç göç” ve “dış göç” şeklinde sınıflandırılmaktadır (Pazarlıoğlu, 2007: 121).

- İç Göç: İç göçler kişilerin yaşadıkları ülkenin içerisinde yaptıkları sürekli yerleşme amacı taşıdıkları göç eylemidir. Göç dediğimiz olgu da zaten kişilerin belirli zamanlarda belirli yerleşim yerlerinde yaşayan kişilerin kendi arzularıyla yaşadıkları yeri terk ederek söz konusu alanlarının dışına yerleşmeleri olarak tanımlanmaktadır (Özer, 2004: 11). İç göç esnasında oluşan nüfus hareketine göre göç tipleri oluşmaktadır; bunlar köyden kente göç, köyler arası göç, kentten köye göç ya da kentler arası göç olarak şekil almaktadır (Akkayan, 1979: 25). İç göç dediğimiz olgu aynı ülke içerisinde köy, kasaba ve kentler arası yer değiştirmeler olarak adlandırılır (Yalçın, 2004: 19).
- Dış Göç: Dış göç etme olgusu, bir yerde uzun süre kalmak veya yerleşme amacı ile kişinin kendi ülkesinden başka ülkelere doğru gerçekleşen nüfus hareketleridir (Özer, 2004: 11). Kişiler kendi ülkelerinin dışında başka ülkelere olan yolculuklarının sebepleri zorunlu ve ya gönüllülük esaslı gerçekleşebilir. Bireyler; yaşam sürdürdükleri kendi vatanlarını kıtlık, savaş, baskı, doğal afet gibi sebeplerden ötürü yaşadıkları toprakları terk etme eylemini gerçekleştirirler (Şahin, 2010: 57). Transit göç, yasadışı göç, iltica, mülteci, sığınmacı gibi kavramlar dış göç olgusu ile çoğunlukla anılır bu olgular tamamen dış göç olgusuna aittir (Yıldız, 2018: 11).

- ❖ Transit Göç: Kendi yaşamını sürdürdüğü ülkeyi yaşamak istediği ülkeye gitmek için terk eden, fakat bu yolculuk esnasında hedef ülkesine varmak için farklı ülkelerin de topraklarından geçmek zorunda kalan bireylere transit göçmen denmektedir (Deniz, 2009: 6). Çoğunlukla Ortadoğu ülkelerinden Avrupa'ya, yaşam statülerini daha iyi hale getirmek isteyen insanlar Türkiye üzerinden göç etme eylemleri transit göçlere verilebilecek örneklerden birisidir (Mutluer, 2003: 11). Yasadışı göçmen veya insan ticaretine konu olan kişilerin kendi vatanlarından yaşamayı arzu ettikleri ülkeye varmak için bir köprü vazifesinde kullandıkları ülkeye transit ülke denmektedir. Bu açıdan Türkiye, Meksika ve İran gibi ülkeler dünyada transit göç ülkesi olarak öne çıkmakta ve anılmaktadır (Deniz, 2009: 11).
- ❖ Mülteci: 1951 tarihinde imzalanan Cenevre Sözleşmesine göre mülteci kavramı, “1 Ocak 1951 tarihinden önce Avrupa dolaylarında cereyan eden olaylar neticesinde milliyeti, inancı, soyu, herhangi bir sosyal topluluğa aidiyeti veya inandığı siyasi inanışlar sebebiyle eziyet göreceğine inanan ve bundan korkan her vatandaşın kendi ülkesi tarafından koruma hakkını sahip olmaması veya korku nedeniyle bu haktan yararlanamaması sebebiyle başka bir ülkeye giderek kendi ülkesine geri gelmek istemeyen kişiler” olarak açıklanmaktadır (TBMM Resmi İnternet Sayfası, 12.06.2014).
- ❖ Sığınmacı: 1994 tarihli İltica ve Sığınma Yönetmeliği'nin 3. Maddesinde; “İrki, inancı, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya politik düşünceleri sebebiyle takibata uğrayacağından haklı olarak koktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı” şeklinde tanımlanmaktadır (Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayınlar Genel Müdürlüğü Mevzuat Bilgi Sistemi, 12.06.2014).

- ❖ İltica: İltica kavramı inanç, siyasi gibi konularda kişilerin ülkelerinden baskı ve zulümler sebebi ile zorunlu göçe maruz bırakılmaları ve ülkelerine geri dönmeleri sakıncalı olan kişilere verilen tanımdır (Yılmaz, 2006: 294).
- ❖ Yasadışı Göç: Yasadışı göç kavramı, uluslararası hukuk çerçevesinde açıklandığı tanıma göre; “doğrudan veya dolaylı olarak parasal veya maddi başka çıkar elde etmek için bir kişinin uyrukluğunu taşımadığı veya daimî ikametgâh sahibi olmadığı bir taraf devlete yasadışı girişinin temini” anlamına gelmektedir (Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkanlığı, 2001: 14).

2.3.4. Yoğunluğuna Göre Göçler

Göçler olgusu yoğunluk faktörüne bağlı olarak “kitlesel göçler” ve “bireysel göçler” olmak üzere iki farklı kategoride incelenmektedir (Yalçın, 2004: 18).

- Kitlesel Göçler: Kitle göçü; doğal afetler, savaşlar, ihtilaller ve halk içerisindeki isyanlardan ötürü kişilerin kitleler halinde yer değiştirme eylemi olarak açıklanmaktadır (İpek, 2006: 17). Bu olgu teknolojik gelişmeler bazında gerçekleşiyorsa yine de kitlesel anlamda birçok insanın birlikte gerçekleştirmesi gereken göç eylemi olduğunu göstermektedir (Yalçın, 2004: 35).
- Bireysel Göç: Bireysel göçlerde, kişi bir bölgeden diğer bölgeye insan bazında yoğunluk yaşanmadığı ve hatta ilk göç edenlerin kendi bireysel kararları ile hareket ettikleri göç etme eylemi olarak karşımıza çıkmaktadır (Yalçın, 2004: 18).

2.4. Çatışma ve Göç İlişkisi

Çatışma dediğimiz kavram; psikoloji, sosyoloji, iktisat, siyaset bilimi gibi pek çok bilim dalının incelediği, geniş bir anlamı niteleyen bir olgudur (Aydın, 2001: 19). Sadece içerisinde şiddet barındıran bir kavram olarak kabul edilemez ve gündelik yaşamının her anında, farklı olgularla ortaya çıkar fakat evrensel bir tanımı ve açıklaması yoktur (Akyeşilmen, 2013: 18-19). Ancak işin uluslararası ilişki boyutunda iki veya daha fazla kişinin aynı veya farklı hedeflere ulaşma isteklerinde ortaya çıkmaktadır (Evans ve Newnham, 2007: 127).

Çatışma türleri pek çok ayırım yapılmaktadır. Örneğin Heidelberg Üniversitesi Uluslararası Çatışma Araştırma Enstitüsü (HIIK) çatışma olgusunu içerisinde şiddet barındırmayan ve barındıran çatışmalar olarak iki farklı açıdan ele almaktadır. Bu iki farklı açıdan ele alındığında çatışma yoğunluğa göre de gizli, görünmez, görünür, kriz, şiddetli kriz olarak beş grupta incelenmektedir (HIIK, 2009: 84).

Tablo 2: Yoğunluğuna Göre Çatışmalar

Şiddet Durumu	Yoğunluk Grubu	Yoğunluk Düzeyi	Yoğunluk Adı	Tanım
Şiddet Yok	Düşük	1	Gizli/Görünmez Çatışma	Taleplerin taraflardan biri tarafından dile getirilirken diğerleri tarafından ulusal anlamda belirlenen değerlere göre konum farklılığı hissetmesi gizli çatışma olarak düşünülür.
Şiddet Yok	Düşük	2	Açık/Görünür Çatışma	Açık çatışma, şiddetin hazırlayıcılarına karşı tedbirlerin kullanılmasını içerir: Örneğin, sözlü baskı, şiddetle tehdit etmek veya ekonomik yaptırımları dayatma.
Şiddet Var	Orta	3	Kriz	Ortaya çıkan ani olaylarda en az bir tarafın şiddete başvurduğu yoğun bir durumdur.
Şiddet Var	Yüksek	4	Şiddetli Kriz	Şiddetin art arda organize bir şekilde kullanılmasıyla ortaya çıkan durumdur.
Şiddet Var	Yüksek	5	Savaş	Şiddetin belirli bir süreklilikte örgütü ve sistematik bir şekilde kullanıldığı şiddetli çatışmadır. Çatışan gruplar, duruma göre yoğun tedbirler uygularlar. Çatışmanın sonucunda çok yıkıcı ve uzun vadelidir.

Kaynak: HIIK, 2009: 84

Çatışma olgusunda içeriksel bakımdan incelenmesi gereken iç çatışma kavramıdır. İç savaş olarak da tanımlanan bu kavram ülke içerisindeki askeri çatışmalar, ulusal devletin aktif olarak katılmasını ve her grup tarafından etkin olarak direniş gösterdiği herhangi bir silahlı eylem olarak adlandırılmaktadır (Sambanis, 2004: 816).

Savaş tehdidi, otoriter rejimlerin muhaliflere olan baskıları, can güvenliğinin olmaması, çatışmalar gibi faktörler, kişilere göç etme eyleminden başka yol bırakmamaktadır. Büyük bir çoğunluğu zorunluluktan kaynaklanan bu göç eyleminde kişiler baskı, şiddet ve tehdit unsurlarından kaçmak için yer değiştirme eylemini gerçekleştirmektedirler (Yalçın, 2004: 17-18). İlkel dönemlerde doğa olayları, iklim değişiklikleri ve bu sebeple

ortaya çıkan açlık, kuraklık gibi nedenler kişileri göçe zorlarken; yakın dönemde ise kölelik, sömürgecilik, ülkeler arası ya da ülke içi savaşlar, çatışmalar zorunlu göçe neden olmaktadır (Yalçın, 2004: 14). Aşağıdaki tabloda da gösterilen rakamlar bu gerçeğin ne denli hızla ortaya çıktığını ve dünya üzerinde göç eden kişi sayısının çoğunluğu çatışma kaynaklı olsa da çeşitli sebepler ile göçe sebebiyet verdiğini göstermektedir. İleriki yıllarda bu sayıların oluşan tablo sebebi ile daha da artacağı düşünülmekte ve bunun için BM tarafından bu durum ile mücadele etmeye yönelik projeler üretme ve sorunları çözme uygulamaları gerçekleştirilmek istenmektedir. Ülkelerin kendi içerisinde güvenlik, sosyal hizmetler ve geçim gibi olguları bir an önce iyileştirerek tüm dünya üzerinde refah

Tablo 3: Dünya Üzerinde Yıllara Göre Göç Eden Kişi Sayısı

Yıl	Kişi Sayısı (Milyon)
2011	42,5
2012	45,2
2013	51,2
2014	59,5
2015	65,3
2016-2017	68,5
2018-2019	70,8

Kaynak: UNHCR, 2019

2.5. Göç, Kültürleşme ve Uyum Sorunu

Farklı grupların kültürel yapılarının, bu gruplar birbirleriyle ilişkiye girdiğinde değişmesi sürecidir. Bazen, bu süreç grupların kültürel olarak birbirinden daha az farklı olması ile sonuçlanır (Tuncay, 2019: 23).

Kültürleşme kavramının göç araştırmalarında uzun ve tartışmalı bir tarihi vardır. Bu kavramın Amerika'ya gerçekleşen göç tarihi ile özellikle de yirminci yüzyılın sonunda gerçekleşen ikinci göç dalgasıyla büyüdüğü söylenebilir. Bu terim, Kuzey Amerika ve Avrupa kaynaklarında, özellikle de çok kültürlü ideoloji ile tanımlanan toplumlarda artan eleştiri ile birlikte geniş olarak kullanılmıştır. Eski antropologlar ve sosyologlar kültürleşme kavramını, kişiler arası iletişim içeren bir yaklaşım ile ele alarak, bu kavramı belirli kültürel grupların kültür modellerinin birbirleriyle ilişki içinde olduklarında zamanla değişimi olarak tanımlar (Tuncay, 2019: 23).

Bugün kültürel açıdan zengin toplumlarda bireyler göçmen, mülteci, sığınmacı, misafir, etnik azınlık olarak geçici veya kalıcı aralıklarla bulunurlar. Uyum süreci, iletişim

yetkinliği, sağlık durumu gibi çok farklı şekillerdedir (Şeker, 2015: 15). Uyum süreci üç farklı ana husustan oluşmaktadır. Bunlardan ilki hukuki ölçüt boyutudur. Göçmen kişinin göç ettiği ev sahibi olan ülkede kendi vatandaşlarının sahip olduğu yasal haklara onun da sahip olmasını içermektedir. İkincisi ekonomik ölçüttür. Göç eden kişinin kendi ve ailesi için yaşanabilir bir gelecek inşa etmesi, ev sahibi ülkesindeki yaşam standartlarına uygun mali anlamda gelir sağlayabilmesi için bir işinin olması gerçeğidir. Son ölçüt ise sosyal ve kültürel ölçüttür, göçmen kişinin ev sahibi ülkede ayrımcılık korkusu bilmeden oradaki diğer insanlarla ortak sosyal ve kültürel bağlar oluşturmaları, kendini ifade etmesi ve bu sosyal ve kültürel yapıya bir katkıda bulunması gerçeğidir (Karasu, 2016: 995).

Kültür etkileşimi hakkındaki sorular göçmenlerin göç ettikleri yerde doğan çocukları ('İkinci Nesil') için de sorulabilir ama bu grup için bu kavram farklı anlamlar içerebilir. Alejandro Portes ve çalışma arkadaşları ikinci nesil göçmenlerin kültürleşme kavramını ele alma biçimlerindeki değişiklikleri özellikle kendileri ve ebeveynleri arasındaki ilişkiler şeklinde anlamak için birkaç farklı kültürleşme kavramı geliştirmişlerdir. Bu farklı tanımlar, 'uyuşan', 'seçici' ve 'uyumsuz' gibi kültürleşme kavramlarını içermektedir. Uyuşan kültürleşme, ebeveyn ve çocuklar eş zamanlı olarak dile hâkim olduklarında ve yerli toplumun kültürü ve geleneklerine alıştıklarında meydana gelir. Seçici kültürleşme ise, ebeveyn ve çocukların aynı zamanda ev sahibi toplumun kültürünü kavrayıp dilini öğrenmeleri ve buna paralel olarak orijinal kültürlerinin elementlerini muhafaza ettiklerinde veya etnik topluluklarının bir parçası kaldıklarında oluşur. Son olarak uyumsuz kültür etkileşimi ise çocuklar ve ev sahibi toplumun kültürü için ailelerinin kültür ve değerlerini reddettiği veya yerli halkın kültür ve değerlerine kendi ailelerinden daha çabuk uyum sağladıklarında oluşur (Tuncay, 2019: 26).

"Uyum" kavramı Türkiye'nin hukuki mevzuatına ilk kez 2013 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından kabul edilen 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma yasasıyla girmiştir. Aynı yasa ile kurulan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, yasanın öngördüğü birinci beş yıllık Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı'nın hazırlık çalışmalarını Şubat 2016'dan yana ilgili Bakanlıklar tarafından koordine edilmektedir (TMK, 2018: 16).

Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından oluşturulan göç terimleri sözlüğü içerisinde "entegrasyon" kelimesi, göç eden kişilerin hem birey anlamda hem de grup olarak

yaşadıkları toplumun birer parçası halinde gösteren bir süreç olarak tanımlar. Ev sahibi ülkelerin göçmenleri kabul görmeleri için gerekli sebepler her ülke için farklılık göstermektedir. Entegrasyon, yalnızca tek bir grubun sorumluluğundan oluşmamaktadır. Hem göçmenlerin kendisini hem de ev sahibi ülkeyi, kurumları ve toplumları entegrasyondan sorumlu halde tutmak olarak açıklanmaktadır (Uluslararası Göç Örgütü (IOM), 2009: 17).

Uyum sürecinde iki farklı husustan söz edilebilir. Bunlar; kültürel, sosyal uyum ve psikolojik uyum aşamasıdır.

- Sosyo-Kültürel uyum gündelik yaşamda karşılaşılan zorluk olarak tanımlanır ve ölçümlenir. Dil kavramı, öğrenme süreci çerçevesinde kültürel açıdan öğrenme ve sosyal destek artırılarak sosyo-kültürel uyumda aktif rol oynar. Uyum ve kültürleşme arasındaki ilişkiyi açıklamak istersek;
- ❖ Yaş, cinsiyet, etnik köken, din, sosyo-ekonomik durum gibi demografik değişkenler,
- ❖ Göç eden kişinin yaşı, kaç nesildir orada yaşadığı, yeni kültürlere alışım süresi
- ❖ Göçün gönüllü ve zorunlu olması,
- ❖ Yeni yerleşilen bölgedeki toplumun etnik yapısı, sosyo-politik durumu, ulusal politikalar, ev sahibi toplumun tutumları,
- ❖ Göçmenlerin ayrımcılık deneyimi, kültürel benzerlik gibi faktörler dikkate alınmalıdır (Şeker, 2015: 17-18).
- Psikolojik uyum süreci, kişinin küreselleşme aşamasında tecrübe ettiği değişikliklere bağlıdır. Kişinin kişisel ve kültürel yapısının iyi analiz edilmesi, akıl sağlığının yerinde olması ve bulunduğu ortamdan kendi adına memnun olmasını içeren psikolojik sonuçlara göre uyum içeren sosyal kimliğinde önemi büyüktür (Saygın ve Hasta, 2018: 313).

Bunun haricinde mülteci ve sığınmacılara yönelik yasalar kapsamında yürütülen kamu politikalarından da kısaca bahsetmek gerekirse;

- ❖ İkamet İzni,

- ❖ Çalışma İzni,
- ❖ Sağlık,
- ❖ Eğitim,
- ❖ Ekonomik ve Sosyal Yardımlar.

Göç olgusu, göç etme eyleminde bulunan ve göç edilen yerlerde yaşayan insanlar için farkında olmadan köklü değişikliklere sebebiyet vermektedir (Bilge ve Zafer, 2016: 77). Farklı kültürlerden gelmiş grupların kendi içlerinde birbirleriyle temasını izleyen kültürel değişim süreci, kültürleşme süreci bireye özel olarak ele alındığında kültürlerarası etkileşimden yola çıkan psikolojik sürece denk gelmektedir (Güngör, 2014: 18).

Kültürleşme teorisine göre gruplardan herhangi biri baskın olsa dahi her iki sistem içinde geçerli olan kültür olgusu bundan etkilenmekte ve değişim göstermektedir. Kültürleşme süreci içerisinde kişiler, kültürel öğeler, araçlar ve kurumlarda değişikliğe uğramaktadır. Yabancı ülkelerde uzun bir süre kalan kişi ve gruplarda gözlemlenen değişimler kültürleşme olgusundan kaynaklanmaktadır. Kültürleşme esnasında ulusal politika ve programlar ile devlet ideolojisi de önemlidir. Ulusal politika programları yoluyla devlet kaynaklı göçmen kişilere destek olunması, onlara kucak açılması, maddi ve manevi yardımlarda bulunulması göç eden bireyler açısından şüphesiz olumlu açıdan etkilenmelere sebep olmaktadır (Bilge ve Zafer, 2016: 87).

Göçmenler ve yerli kişiler arasındaki farkı sorunsallaştıran ve ortak kimlikler ve paylaşılan değerleri teşvik ederek bu tarz problemleri çözme arayışı içinde olan düşünceler öbeğine sosyal uyum denmektedir. İnsanların hedef ülkelerdeki tecrübelerinde, göç genelde önemli bir şekilde hedef ülkedeki yerli insanlardan kaçınılmaz olarak farklı olan bireylerin hedef ülkeye varmalarını ve yerleşmelerini gerektirmektedir. “Sosyal Uyum” söylemlerinde ve girişimlerinde bu farklılıklar zorluk ve hatta tehlike oluşturabilir. Toplumlar belli bir asgari düzeyde “uyumlu” olmak zorundadır ve ortak değerler ve/veya kültür bazen uyum için temel şartlar olarak düşünülür. Bu durumda bazı ülkelerde algılanan uyum eksikliklerini, büyük çapta göçlerin getirdiği belirgin farkları azaltma girişimleri ile düzeltme çabaları bulunabilir. Bu çabalar, sosyal uyum söylemlerinin göçmenlere yönelik gözden düşmüş asimile edici

yönelimleri çağrıştırdığına inanan bilim adamları ve aktivistler tarafından eleştiri hedefi olmuştur (Tuncay, 2019: 293-294).

Teknolojik anlamda gelişmeler ile birlikte insanların duyduğu ihtiyaçlar, çalışma bölgeleri, ulaşım imkanlarının gelişmiş olması aslında çok ulusluluk ve çok kültürlülük kavramlarını da hayatımıza getirmiştir. Bunun sonucunda ise hemen hemen tüm toplumlarda tek bir kültür, tek dil ve tek kimliğe bağlı yapılar devam edilemez hale gelmiştir (Saygın ve Hasta, 2018: 302). Son olarak aşağıdaki tabloda kültürleşme ve uyum sürecinde göçmenleri etkileyen en önemli faktörlerden bahsedilmektedir. Bu faktörlerin tablo eşliğinde açıklanması olgunun anlatımı açısından büyük kolaylık ve netlik sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 4: Kültürleşme ve Uyum Sürecini Etkileyen Faktörler

Kültürleşme ve Uyum Sürecini Etkileyen Faktörler	Açıklama
Eğitim Düzeyi	Eğitim seviyesi yüksek göçmenler gerek geldiği topluma alışmaları bakımından gerekse ev sahibi toplumun üyeleri bakımından alışma ve kültürleşme sürecine olumlu katkı sunmaktadır.
Dil	Kültürleşme haline girmiş kişi veya topluluk ile mevcut toplumun aynı dilde konuşuyor ve anlaşıyor olması her iki toplum arasındaki bu süreci olumlu etkilemektedir. Bu toplumların birbirinden farklı dilleri konuşması kültürleşme sürecini olumsuz etkilemekte iken aynı dili konuşması olumlu etkiler.
Cinsiyet	Erkek göçmenler ana akım kültürde göçmen kadınlardan daha çabuk ve daha iyi uyum sağlamaktadır. Evrensel cinsiyet rolleri bu konuda belirleyici olmaktadır. Bu noktada sosyal çevre etkenlerinin çok büyük önemi vardır. Örneğin erkek çalışıyor ve kadın evde oturuyorsa ve ayrıca destek alabileceği bir sosyal çevreden de yoksun ise depresyona düşme riski bir hayli fazla olmaktadır.
Göç Edilen Ülkelerde Kalış Süresi	Kültürleşme ve uyum sürecinde yaş ve ülkede kalış süresi önemli faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak küçük yaşta göç eden ve yerleştiği yerde uzun süre yaşayan bir kimsenin kültürleşme sürecinin daha başarılı geçtiği söylenebilir.
Yaş	Genç yaşta göç edilmiş olması ve göç edilen ülkede uzun süre ikamet edilmiş olması kültürleşmeyi olumlu yönde etkilemektedir. İkinci kuşak göçmenler bu konuda daha başarılı olmaktadır.
Medeni Durum	Evli bireylerin kültürel uyum süreci bekar bireylere göre daha geç tamamlanmaktadır.
Din	Dini inançları farklı olsa da göçmen ana akımı topluluk üyelerinin birbirlerini tanımaları, alışmaları ve kaynaşmaları zaman almaktadır.
Sosyal Kimlik	Bireyin öz kültürel kimliği de bağlılık düzeyi arttıkça kültürleşme azalmaktadır. Sosyo-psikolojik entegrasyonun tam olarak gerçekleşmesi, göç yoluyla bireylerin, bu göçmenlik olgusunun kendisi için taşıdığı anlamı tam olarak anlayabildiği, yeni topluma uyum için sağlıklı bir “kimlik” oluşturmaya bağlıdır.
Sosyal Mesafe	Sosyal mesafe, kişiler arası ilişkilerde bireyin karşı taraf ile kendileri arasında uygun gördükleri yakınlıktır. Bireyin kendi grubu ile diğer

	grubu ne derece algıladığı ya da algılamadığı sosyal mesafeyi belirleyen en önemli unsurdur.
Algılanan Ayrımcılık	Algılanan ayrımcılıkta kişilerin grupların maruz kaldıklarını düşündükleri ayrımcılığın sosyal grubu ya da sosyal kimliği ile ilgili olduğunu düşünmesi ya da maruz kaldığına inandığı ayrımcılığın hak edilmemiş ve haksız olduğuna inanması biçiminde iki farklı şekilde algılanmaktadır. Algılanan bu ayrımcılık bireylerin hayatlarını olumsuz etkilemekte ve bu sürecin gerek kendisi gerek ailesi tarafından yaşanılmaz boyutlara ulaşması an meselesidir.

Kaynak: Südaş ve Mutluer, 2010: 31; Saygın ve Hasta, 2018: 317-319; Türkler ve Yıldız, 2015: 27

2.6. Türkiye’ye Göç

Türkiye coğrafyasına doğru yapılan göç hareketleri incelendiğinde belli dönemlere ayrılabilceği tespit edilmiştir. İlk dönemi “ulusal inşa” diye isimlendirebiliriz. Savaş sonrası Cumhuriyet Türkiye’si hudutları haricinde kalan Osmanlı Devleti’nde ikamet eden çoğunlukla Müslüman Türkler, Türkiye coğrafyasına göç etmişlerdir. 1945 ila 1980 yıllarına dayanan ikinci dönemde genellikle Bulgaristan bölgesinden yapılan göçler etkili olmuştur. Daha sonraki yıllarda Yugoslavya göçmenleri sınırlarımıza gelmiştir. 1980 ila 1990’lı yılları içine alan üçüncü dönem ise Afgan sığınmacıları içermektedir. 1980 yıllarına ilave olarak Bulgaristan’da yaşayan Türkler de gelmiştir. 1980 yıllarda Türkiye transit göç alanı durumundadır. Burada özellikle Ortadoğu’dan gelen mülteciler çoğunluk oluşturmaktadır. Transit göçmen tanımı ilk olarak İranlılar, 1979 İran Devrimi sonrası Türkiye coğrafyasına sığınmışlardır. Iraklılarsa, 1988-1991 yıllarını kapsayan üç grup halinde göç etmişler, en büyük ikinci mülteci grubunu meydana getirmişlerdir. Transit göçmen olarak tanımlanan son topluluk 1992 yılı içinde gelen Bosnalılardır (İçduygu ve Sirkeci, 1999: 259-265).

Ortadoğu ülkelerinden Türkiye’ye belirli zamanlarda yoğun bir şekilde göç eden kitlesel göçler Irak’tan, İran’dan ve Suriye’den gelen göçlerdir. Bu göç sebeplerine bakıldığında Türkiye’yi etkileyen göç eyleminin, Suriye’den gelen göçler olduğu aşıkardır. Suriye’den gelen göçler Türkiye tarihinde en büyük kitlesel göç eylemi olarak tarihe geçmiştir. Sayıları 3,6 milyonu aşan bu sığınmacı kitlesi, Türkiye’yi diğer göç eylemlerinden çok daha fazla etkilemiştir (Yıldız, 2018: 54).

Tablo 5: 31 Temmuz 2019 İtibari ile Türkiye’deki Mülteci/Sığınmacı Sayısı

Ülke	Kişi Sayısı
Suriye	3.6 M
Afganistan	170.000
Irak	142.000
İran	39.000
Somali	5.700
Diğer Tabiiyetler	11.700

Kaynak: <https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri>

Türkiye’de yaklaşık son verilere göre yaklaşık 4,0 milyon göçmen bulunmaktadır. Sayının büyük bir çoğunluğunun çalışmanın da konu edindiği üzere Suriye ve ardından yadsınamaz rakamlar ile Irak ve İran takip etmektedir. Bu açıdan bakıldığında bu üç ülkenin Türkiye’ye göç nedenleri ve sayılarını detaylıca incelemek yerinde olacaktır.

2.6.1. Irak’tan Göçler

Türkiye kuruluşundan sonraki dönemlerde, Osmanlı bakiyesi toplulukların Türkiye’ye göçü sürekli olarak devam etmiştir. Türkiye ile Irak arasında 1932 yılında onaylanan ve 1933 yılında yürürlüğe giren ikamet antlaşmasıyla geliş gidişlerin başladığı ve Irak’ta yaşayan Türkmen nüfusunun Türkiye’ye göç edebilmelerinin önünün açıldığı bilinmektedir (Duman, 2010: 7). Bu antlaşma neticesinde Türkiye’ye Iraktan göçlerin kolaylaştığı görülmektedir. Irak hayatı olumsuz etkileyen sorunların yaşandığı dönemlerde Irak’tan Türkiye’ye özellikle Türkmen göçlerinin de yoğunlaştığı görülmektedir (Yıldız, 2018: 55).

Irak ülkesinden ülkemize göç etmiş Türkmen grupların yaklaşık %80’lik bölümü Irak ülkesinin kendi içerisindeki durum sebebi ile 1990 yılından daha sonra gerçekleşmiştir. 1991 yılından sonra Türkiye’ye göç eden ve Kızılay’ın oluşturduğu kamplarda yaşamını devam ettiren Türkmenler, Türkiye’deki Türkmen vakıf ve dernekleri ile Türk vatandaşı olan Türkmenlerin kendi çabaları ile Türkiye’de kalma ve çalışma izni alabilmişlerdir (Duman, 2010: 10). 1980’li yıllara gelinceye kadar Irak’tan diğer ülkelere göçler aslında pek görülen bir şey değildi. Ancak sonrasında Irak’ın kendi içinde yaşadığı durumun belirsizliği ve azınlıklar arasındaki çatışmalar daha doğrusu uzun süren çatışmalar dolayısıyla büyük göç hareketlerinin de habercisi olmuştur. Etnik çatışma veya kaçan gruplar farklı ülkelere daha güvenli ülkelere göç etmeyi planlamışlardır. Körfez

Savaşları'nın yaşandığı dönemde Irak devletinden ülkemize yönelik oluşan göçler tüm dünyanın dikkatini çekmiştir (Sirkeci, 2006: 34).

1988-1991 yılları arasında Irak'tan Türkiye'ye üç kez göç eylemi gerçekleşmiştir. Bu kitlesel göçler farklı yıllarda ve farklı koşullarda gerçekleşmiş olup güncel veriler yıl ve yıl değişme göstermiştir. İlk göç eylemindeki amacın güvenli bir bölgede yaşamı devam ettirmek düşüncesi olduğu gerçekleşmiş olacak ki diğer göç dalgalarına da zemin hazırlamıştır. Irak devletinden ilk gelen grup Irak savaşının hemen ardından 1988 yılında gelmiştir. 1990 yılının ilk aylarında da göç eden Iraklıların çoğu Kuzey Irak'ta kurulan güvenli bölgeye geri döndüler. Irak'tan ülkemize yönelik ikinci göç dalgası, 1990-1991 arasında Körfez Krizi esnasında Irak ve Kuveyt'ten ayrılmak isteyen yabancı işçilerin göç akımlarıydı. Sayıları 60.000'i aşan yabancı uyruklu işçi ve bunların yakınları geçici bir süreliğine Irak-Türkiye sınırında bir kampa yerleştirildi. İşçilerin kendi hükümetleri veya uluslararası kuruluşlar tarafından ve gerekli pasaport işlemleri, yapılır yapılmaz Türkiye'yi terk ettiler. Irak'tan Türkiye'ye gelen üçüncü göç eylemi ise Nisan ayı 1991'de Irak'tan kaçan 500.000'e yakın Irak vatandaşının Türkiye ile Irak'ı birbirinden ayıran dağlık alandan Türkiye'ye giriş yapmasıyla gerçekleşmişti. Bu göç eylemi Kürt Göçü olarak adlandırılmakta, ancak bu göç eylemlerinde çok sayıda Arap, Keldani, Süryani ve Türkmen'de bulunmaktadır (Karaçay, 2006: 305-306).

Türkiye, Irak'ta yaşayan insanlara kayıtsız kalmamış ve yaşanan baskı ve katliam gerçekleri karşısında ülkemiz yardımını esirgememiştir tüm gelen sığınmacıları kabul etmiş ve ihtiyaçlarını karşılamıştır. Türkiye bu zaman içerisinde hızla ülkesinden kaçan ve Türkiye'ye sığınan Irak vatandaşları için tüm imkanlar seferber edilmiştir. Özellikle 1980'li yıllarda başlayan sonraki yıllarda da devam eden Irak göçlerine insancıl yaklaşarak zor durumdaki bu insanların yaralarını sarmıştır. Çoğu zaman Irak halkı için uluslararası boyutta adımlar atmış ve yaşamlarına geri dönebilmeleri için girişimlerde bulunmuştur (Yıldız, 2018: 62).

2.6.2. İran'dan Göçler

1946-1960 yılları arasında İran'dan Türkiye'ye 428 kişilik bir grup gelmiştir (Geray, 1962: 13). 1979 İran İslam Devrimi'nin ardından ülkemize sığınan İranlılar kendi imkanları ile ülkemize gelmiş mülteci başvurusu yapmamışlardır ve olayların ardından da kendi vatanlarına geri dönmüşlerdir. Sığınmacıların bir bölümü BMMYK tarafından

Batı'daki ülkelere, bu ülkelerin Ankara'daki temsilcilikleri aracılığıyla gönderilmişlerdir (Karaçay, 2006: 305).

İslam devriminin ardından sayıları 500.000 ile 1.000.000 arasında değişen kişinin transit göçmen adı altında Türkiye'ye geldiği ama bu konuda resmi kayıt yaptırmadıkları için kesin bir sayı da mevcut değildir. Bu büyük kitleden 10.000 ile 20.000 arasındaki kişinin hali hazırda ülkemizde ikamet ettikleri düşünülmektedir (Karaçay, 2006: 305).

Van ili Türkiye'nin doğu bölgesinde İran ile 278 km'lik engebeli ve dağlık sınır bölgesine sahip olduğundan insanlar bu bölgeden sığınmacı olarak ülkemize gelebiliyorlar. İran'ın siyasi, etnik ve dini açıdan çok zorluk yaşanan bir bölge olması, İran Devleti'nden ve komşularından (Hindistan, Pakistan, Irak, Afganistan) gelen birçok kişi Türkiye'ye illegal şekilde Van vilayeti üzerinden girmektedir. Bu illegal geçiş sonrasında insanlar, BMMYK ya da Türkiye Cumhuriyeti'nin kurumlarına resmi olarak sığınma talebinde bulunarak geçici sığınmacı konumuna erişmektedirler. 2010 yılında Van vilayetinde 585 İranlı geçici sığınmacı belirlenmiş ve 2010 yılı sonu ile Türkiye'de toplamda 6.010 İranlı geçici sığınmacı bulunmaktadır (Şeker ve Boysan, 2003: 23).

İran'da vuku bulan İslam Devrimi'ne kadar ülkemize İran'dan çok ciddi boyutta bir göç hareketi gerçekleşmemiştir. Ancak devrim gerçekleştikten sonra, sayıları oldukça fazla olan kişiler Türkiye'yi transit ülke olarak kullanarak gitmek istedikleri ülkelere doğru harekete geçmişlerdir. Bu transit göç sürecinde Türkiye, İran'dan batı ülkelerine göç etmeyi arzulayanlar için batıya açılan bir kapı görevi görmüştür. İslam Devrimi'nden sonraki Irak-İran Savaşı yıllarında da İran'dan Türkiye'ye göçler devam etmiştir (Yıldız, 2018: 63).

2.6.3. Suriye'den Göçler

1923-2005 yılları arasındaki dönemde Türkiye'ye yaklaşık olarak 1,7 milyon göçmen gelmiştir. Suriye göçlerinin başladığı 2011 yılından sonraki ilk beş yıllık sürede 3 milyondan fazla sığınmacının göç ettiğine bakıldığında; Suriye göçlerinin Türkiye'nin ilk 82 yıllık tarihi boyunca Türkiye'ye gerçekleşen diğer tüm göçlerin iki katı kadar olduğu görülmektedir (Yıldız, 2018: 64).

Suriye'de yaşanan iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınan insanların sayısında kısa sürede normalin üstünde bir artış görülmüştür. Türk halkı, Suriyeli sığınmacılara kapılarını

açarak, zor durumda olan bu insanların yaralarını sarmaya çalışmıştır. Fakat savaşın şiddetlenmesiyle Türkiye'ye göçlerin artması sonucu, Türkiye'nin bazı kentlerinde hayatı olumsuz etkileyen önemli sorunlar yaşanmıştır. Bu durum halkın da göçlerden olumsuz etkilenmesine neden olmuştur. Çünkü göç olayı çok yönlü sonuçları ve etkileri olan; sosyolojik ve psikolojik bir süreçtir. Suriye göçlerinin normalin üstünde gerçekleşen, Türk vatandaşlarının yaşamlarını da olumsuz etkileyen ve Türkiye'ye gerçekleşen diğer göçlere göre daha fazla ve yoğun göçler olduğu düşünüldüğünde; Türkiye'ye gerçekleşen en önemli göçlerden biri olduğu düşünülebilir. Bu nedenle Türkiye'ye gerçekleşen Suriye göçleri, Cumhuriyet tarihinin en önemli göçü olarak görülmektedir (Yıldız, 2018: 64).

2.7. Mülteci ve Sığınmacılara İlişkin Kavramsal Çerçeve

Mülteciler ve sığınmacıların yaşamları ve güvenlikleri sebebi ile ülkelerinde yaşanan savaş, işkence gibi faktörlerden ötürü vatanlarını terk etmiş ve uluslararası koruma isteğinde bulunmuşlardır (Tuncay, 2019: 229).

Zorunlu göç kategorisinde incelenen mültecilik/sığınmacılık özellikle 20.yy'ın getirisi olan paylaşım savaşlarının yol açtığı kitlesel göçün sonucu olarak dünya gündeminin ilgi odaklarından biri haline gelmiştir (Işık ve Türk, 2014: 89). Ülkelerdeki siyasi istikrarsızlık, kendi içlerinde yaşadıkları savaşlar, etnik kıyım olayları gibi süreçler insanları, yaşadığı memleketlerden kaçarak daha başka memleketlerde hayatlarını sürdürecek yerler bulmaya itmiştir. Aynı zamanda bu gelişmeler birçok ülkenin ekonomisini olumsuz yönde etkilemiş ve siyasi sığınmacıların/mültecilerin yanı sıra ekonomik anlamda da mülteciler ortaya çıkarmıştır (Toksöz, 2006: 119-120).

Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği (UNHCR) anayurtlarından ayrılmak zorunda kalan ya da bırakılan bireyleri beş farklı statüde değerlendirmektedir. Bunlar;

- ❖ Mülteciler (Refugees)
- ❖ Sığınmacılar (Asylum-seekers)
- ❖ Geri Dönenler (Returnees)
- ❖ Ülke İçinde Yerinden Edilenler (Internally Displaced Persons –IDPs)
- ❖ Vatansızlar (Stateless Persons)

Mülteci kavramı ise sığınma başvurusu olumlu olarak geri dönen ve o ülkede mülteci statüsünde hayatını idame ettirmesine izin verilen, bundan dolayı da bazı haklara erişmiş kişi olarak tanımlamak mümkündür. Mültecilik hukuksal bir statüyü belirtirken sığınmacılık daha çok fiili bir durumu ifade etmektedir. Sığınmacıya sağlanan haklar mülteciye sağlananlara göre daha sınırlı düzeyde kalmaktadır. Ulusal ve uluslararası kuruluşlar konuya ilişkin farklı noktaları vurgulayabileceklerinden, genellikle bu kavramlardan bir tanesi kullanılmaktadır (Aybay, 2005: 20).

Küresel ölçekte mültecilerin rakamları yüksektir, ancak büyük çoğunluğu zengin olan ülkelere değil, daha fakir ülkelere kaçmışlardır: En fazla mülteci sayısı Pakistan'da (IDP'leri içermeyen 1,7 milyon) ve İran'dadır (1,1 milyon), ABD'de (331.000) veya İngiltere (281.000) değildir. Zengin ülkeler arasında en önemli hedef ülke ise Almanya'dır (633.000) (Tuncay, 2019: 229).

Mülteci kavramının tanımından da yola çıkılacağı üzere korunmaya ihtiyaçları vardır ve her daim acillik içerir. Son dönemlerde mülteci kişilerin kendi vatanlarına dönebilmeleri için göç etme sebeplerinin ilgi konusu olması gündeme gelmiştir. Mültecilerin kendi ülkelerinin dışına çıkmaya zorlanmalarında ve hatta göç etmek istemediklerinde diğer göçmenlerden farklı duruma düşmeleri söz konusudur ve hedef ülkelerine yerleşme aşamaları başarısızlık anlamına gelmektedir; ancak türleri farklı olan göçmenler gitmek istedikleri hedef ülkeyi kendi vatanları gibi görürler. Bu iki farklı olgu Filistinli mültecilerin Arap ülkelerindeki yıllarca süren yerlerinden edilmenin, diğer göçmenlerde görülen türde bir 'normalleşmeye' yol açmaması durumunda açıktır. Daha kapsamlı ele alırsak, köken nedenleri ile ilgilenme çabalarının sınırlı ölçüde başarısı dışında bir şey algılamak zordur (Tuncay, 2019: 234).

2.8. Türkiye'deki Mülteci ve Sığınmacıların Gündelik Yaşamı, Sorunları ve Hakları

Kendi kendilerine sosyal hayatlarını idame ettirmekte sıkıntı çeken mülteci-sığınmacı statüsündeki insanlar özellikle Türkiye'de mevcut olan beklemenin uzaması ile pek çok problem ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu problemlerin başlıcaları; psiko-sosyal ve eğitim problemleri, dil konusunda yaşanan güçlükler, uyum problemleri, sağlık problemleri, sosyalleşme problemleri, ekonomik problemler diye sıralanabilir. Tüm bu problemlere insanların memleketinden, yurdundan ayrı kalmak zorunda olmaları ve başka bir memlekete sığınmaları, buna ek olarak ömür boyu biriktirdiklerini getirmekte zorluk

yaşaması, ülke değişikliği ile yaşanan sosyal hak ve sosyal statü kayıpları; bunlara ilave olarak bir de komşu, aile ve akraba gibi sosyal çevrelerinin olmayışı mevcut sığınmacı/mültecilerin karşı karşıya olduğu problemler daha net anlaşılabilir (Buz, 2002, s.171).

Türkiye'ye geliş ve sığınma talebinde bulunma süreci, bekleme durumunda sosyal hayat süreci ve bu talebin olumlu/olumsuz neticelenmesi gibi süreçler olmak üzere üç temel başlık altında mülteci/sığınmacı sorunları toplanabilir (Buz, 2002, s.69).

Mülteci/sığınmacıların ülkelerinden ayrılarak Türkiye'ye gelme sürecinde travmatik tecrübeler yaşamış olmaktadır. Kimlik yokluğunun akabinde sığınma başvurusunu yapmada geç kalma gibi problemlerle karşılaşabilirler (Angelis, 1998: 4). Bekleme aşamasında sosyal hayatta karşı karşıya kaldıkları problemler ise farklılık göstermektedir. Tüm mülteciler/sığınmacılar için mevcut olan barınma-beslenme-giyim gibi ihtiyaçlar; psikolojik ve sosyal destek, dil öğrenmek vs. gibi ihtiyaçlar (Padilla, 1997: 601-603); anksiyete, depresyon, somatizasyon, uyku düzensizliği, dikkat eksikliği, PTSS gibi durumlar diye sınıflandırılabilir. (Rado, 1997: 14; Summerfield, 1991: 8).

Kısa olarak mülteci/sığınmacı haklarını anlatmak ve bu konulara değinmek gerekirse (<https://multeciler.org.tr/multecilik-ve-siginmacilik/multeci-haklari-ve-haklara-erisim/> : 2019);

Sağlık Hakları

- ❖ Türkiye'deki genel sağlık sigortasını, uluslararası korumaya başvurusu yapmış ya da başvurusu olan ve vatansız diye tanımlanan bireyler sahip olabilir. Bu bireyler 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa tabi olmaktadır.
- ❖ Ekonomik durumu Genel Sağlık Sigortası primlerini ödeyemeyenler Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından ödeme yapılmaktadır.
- ❖ Mülteci/sığınmacıların Türkiye'deki hastane ve sağlık merkezlerinde hasa olarak rehin tutulması ya da rehin alınması kesinlikle yasaktır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na hiç sağlık güvencesine sahip olmayan ya da ödeme yapmakta zorluk çeken kişiler başvuru yapabilirler.
- ❖ Acil durumlarda hastane acil servisleri ücretsiz tedavi etmek zorundadırlar.

- ❖ Trafik kazası sonrasında üniversite dahil bütün resmi/özel sağlık kurumlarının hastane acil servisleri ücretsiz tedavi etmek zorundadırlar ve sağlık bedeli devlet tarafından karşılanır.
- ❖ Ayrıca, mülteci/sığınmacının bulunduğu yerleşim yerindeki aile hekimi birincil basamak sağlık hizmetinden yararlanılmaktadır.

Eğitim Hakkı

- ❖ İlköğretim: İkiye ayrılır: dört yıl birinci kademe ve dört yıl ikinci kademedir. Türkiye’de zorunlu ilköğretim çağı 6-13 yaş grubu çocuklarını kapsar. İlköğretim çağı; çocuğun 5 yaşını doldurduğu senenin eylül ayı sonu ile başlar, 13 yaşını doldurup 14 yaşına başladığında senenin öğretim yılı sonunda bitmektedir.
- ❖ Ortaöğretim: İlköğretim yılından sonraki dört yıllık genel, mesleki ve teknik öğretimi kapsamaktadır. Bu okullardan başarı ile mezun olan kişiler ortaöğretim diploması almaya hak kazanır.
- ❖ Yükseköğretim: Ortaöğretim döneminden sonraki ve bir konuda uzmanlaşmak isteyen kişiler yüksekokul veya üniversite öğretimi alırlar.

Türkiye’deki iltica/sığınma başvurusundaki kişilerin ve sığınmacıların eğitim/öğretim görmesi vatandaşlara uygulanan kurallara tabidirler.

Bunun neticesinde;

- ❖ 06-13 yaş grubundaki her çocuğun mevcut durumuna dikkat etmeden eğitim ve öğretim görmesi ve okula devam etmesi mecburidir.
- ❖ Orta öğretim kurumları eğitimine devam etmeyi amaçlayan insanlar, ülkelerinde sahip oldukları diploma belgelerine sahip ise diploma denkliği sonrasında Türkiye’deki eğitim ve öğretim hizmetlerine devam edebilmektedirler. Eğer diploma belgeleri kişinin yanında bulunmuyor ise kişinin beyanı dikkate alınır ve kişi seviye belirleme sınavına tabi tutulur ve diploma denkliği tespit edilir.
- ❖ Yükseköğretimde eğitimlerine ilerlemek isteyen bireyler, diploma belgelerinin denkliğini çıkardıktan sonra okumak istedikleri üniversiteye/yüksekokula başvuruda bulunarak, başvurdukları üniversite/yüksekokulun yapacağı sınavdaki

başarısı göz önünde bulundurularak üniversitelere/yüksekokullara kabul edilebilirler.

- ❖ Yapılan son değişikliklere göre ÖSYM dahilinde merkezden icra edilen Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı (YÖS) yapılmayacaktır. Onun yerine, üniversiteler yabancı uyruklu öğrencilerin kabul kriterini kendileri belirleyecek ve kendi bünyesinde sınav yapacaklardır. Başvurmak istenilen üniversite, kendi internet sitesindeki başvuru belgeleri ile ilgili bilgilere ulaşabilir.

Çalışma Hakkı

- ❖ Türkiye'deki yabancı uyruklu kişilerin çalışma belgesine sahip olabilmesi için yasal bir mahsur bulunmamasına rağmen bu kişilerin çalışma belgesi işlemlerini icra etmesini mecbur kılar ve bu işlemler belirli bir süre alır.
- ❖ Başvuruda bulunulan işin icra edilmesi amacıyla, dört haftalık zaman dilimi içinde mevcut işi yapabilecek nitelikte bir kişi olmamalıdır. Türkiye'de mevcut sınırlar içerisinde çalışmaya talip olan sığınmacıların kabul gören ve resmi makamlardan alınmış ikamet izni olması önem arz eder. Çalışma izni başvuru sahibinin kimlik belgesi uluslararası koruma kuralları kapsamında ikamet izni yerine geçmektedir.
- ❖ Çalışmak isteyen kişinin izin alabilmesi için işveren sahibinin ilgili kuruma başvurması gerekmektedir. Bu çalışma izni başvurusu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın internet sitesindeki (www.csgeb.gov.tr) sistem üzerinden yapılması, bunun yanında elde edilen dosyaların asılları elden veya postayla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına göndermesi gerekir. Detaylı bilgi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın internet sitesinde mevcuttur: www.csgeb.gov.tr
- ❖ Başvuran veya şartlı statüsündeki mülteci, uluslararası korumaya başvuru yaptığı tarihten altı ayı sonrasında çalışma izni alabilmek amacıyla başvuruda bulunabilir.
- ❖ Mülteci veya ikinci korumadaki kişi, statü sahibi olmasını takriben bağımlı ya da bağımsız durumda çalışabilmektedir. Mülteci veya ikinci korumadaki kişiye verilen kimlik belgesi, ülke sınırları içerisinde çalışabileceği anlamına

gelir. Ancak yabancı uyruklu kişilerin çalışma yapamayacağı iş ve meslek gruplarına ilişkin konu mevzuatta mevcuttur.

Evlenme Hakkı

- ❖ Sığınmacı ve mülteci statüsündeki insanlar, evlendikleri ve boşandıkları ülkenin hukukuna göre muamele edilirler. Bu sebeple Türk Hukuku'ndaki evlenme şartları, evlenme yaşı, evlenme ehliyeti vb. gibi temel konulardaki yasalara bu grupların uyma zorunluluğu vardır.
- ❖ Türkiye'de evlenmek için yasal olarak 18 yaşını doldurma zorunluluğu vardır.
- ❖ Sığınmacıların ve mültecilerin evlenebilmesi için uyruğu oldukları ülkenin makamlarından evlilik ehliyeti almaları gerekmektedir.
- ❖ Sığınmacıların ve mültecilerin Türkiye'de nüfus kaydı varsa evlenmelerine engel olup olmadığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nden verilecek evlilik ehliyet belgesi ile ancak henüz nüfus kaydı yoksa emniyet müdürlüğünde mevcut dosyalarda bulunan bilgiye göre belirlenebilmektedir.
- ❖ Evlenme başvurusu, yazılı ve sözlü olarak evlenmek isteyen erkek ve kadın bireylerinden birinin ikamet ettiği belediyenin evlendirme dairesine yapılabilir.

Boşanma Hakkı

- ❖ Aile Mahkemesi, Boşanma davalarını icra etmekle yükümlü olan mahkemedir. Boşanma davası, eşlerin bulunduğu yerdeki veya davadan altı ay önceden beri bulunduğu yerdeki Aile Mahkemesi'nde gidilerek yapılmalıdır. Yaşadıkları şehirde Aile Mahkemesi bulunmuyorsa Asliye Hukuk Mahkemesine başvurulabilir.
- ❖ Gereğine uygun bir şekilde hazırlanmış ve taleplerin açıkça belirtilmiş dilekçe ile birlikte mahkemeye boşanma davası açmanız gerekir. Bu süreçlerde uygun bir avukat tutulması gerekebilir. Ancak, eşlerden birinin maddi durumu avukat tutmayı karşılayamıyorsa adli yardımdan destek alınabilir.
- ❖ Taraflar, Türkçe bilmiyorsa avukata verilecek vekaletname için yeminli tercümana başvurulur, bu da belirli bir masraf kalemine sebep olacaktır. Ancak

bu tercüman giderleri adli yardıma tabi değildir. Bu sebeple, 250-400 TL civarındaki yeminli tercüman masrafı ödemeniz gerekmektedir.

- ❖ Eşlerin çocuğu olması haline taraflar çocuklarının velayetini talep edebilirler. Bu velayetin kime verileceğini, çocuğun yüksek yararı gözetilerek, hâkim tarafından karar verilir.
- ❖ Anlaşmalı boşanmada, eşler her konuda mutabık karşılıklı boşanma protokolü hazırlayarak evlilik birliğini sonlandırabilirler.

Türk Vatandaşlığı Hakkı

Türkiye Cumhuriyeti'nde mülteci ve sığınmacılara sığınma başvurusu yapmış kişilerin vatandaşlık başvurusu kabul edilmez ve bu bildiri yazılı olarak da kişiye bizzat bildirilir.

BÖLÜM 3. GÖÇÜN OLUMSUZ ETKİLERİNE KARŞI ALGI YÖNETİMİNİN KULLANILMASI: TÜRKİYE GÖÇ PROJELERİ VE POLİTİKALARI

3.1. Göçün Olumsuz Etkilerine Yönelik Algı Yönetiminin Kullanılması ve Süreç Yönetimi Anlayışı

Bilgi, birçok fayda sağlaması bakımından göç yönetim aracı olarak kullanılabilir. Bu bölüm göç ve bilgi arasındaki ilişkiyi ve kamu algısını incelemektedir. Bilgi dediğimiz kavram, göçü daha düzenli hale getirebilir, göçmenleri bilgilendirerek yönetebilir ve göç kanunlarındaki göç politikası ve girişimler ile temel bilinci arttırabilir. Birinci konu algı yönetimi hakkında ön bilgi vermektedir. İkinci konuda göç konuları ile ilgili iletişim olgusu araştırılmaktadır. Üçüncü konuda iyi yönetilen kampanyalar için yönergeler tartışılmaktadır. Dördüncü konuda ise, göçmenlerin karar verme aşamasındaki bilgileri kullanılarak yaygın göç senaryoları tartışılmaktadır. Bilgi, göç sürecinin daha insani ve yararlı olabilmesi ve hatta düzeni kolaylaştırması için yönetilebilir. Bilgi, göç için çok önemlidir çünkü (IOM, 2011, s.2, Çev. Şahin);

- ❖ Göç politik hedef ve prosedürleri şeffaf yapar,
- ❖ Göçe karar vermek sürecin önemli bir parçasıdır,
- ❖ Entegrasyonu destekleyebilir,
- ❖ Kamuoyunu bilgilendirebilir ve etkileyebilir,
- ❖ Göçmenlere koruma sağlayabilir ve onların haklarını daha iyi koruyabilir,
- ❖ Göçmen yükümlülüklerine yardımcı destek olur.

Göç olgusunda her adım bir karar verme aşamasıyla başlar, bu aşamada yeni bir yol haritası ve süreç başlar. Bu sürecin hem misafir hem de misafir ülke açısından iyi yönetilmesi gerekmektedir. Bu aşamada her zaman belirtildiği gibi bilginin önemi açığa çıkmaktadır.

Süreç kavramı, belirli ürün ya da hizmet elde etmek üzere, birbirleriyle etkileşim içerisinde bulunan unsurların yekünü olarak tanımlanabilir. Bir olay/hareketin süreç

olarak kabul edilebilmesi için temel bazı özelliklere sahip olması beklenir. Bu özellikler (Özcan, 2006: 177; Okay, 1998: 69);

- ❖ Tanımlanabilmelidir. Sürecin temel unsurlarını gösterebilmelidir.
- ❖ Sınırları olmalıdır. Başlangıç ve bitiş noktaları belirlenebilmelidir.
- ❖ Ölçülebilmelidir. Performans kriterlerine uygun olmalıdır.
- ❖ Performans göstergeleri olmalıdır. Etkinliği ve iş üzerindeki etkisi ölçülebilmelidir.
- ❖ Tekrarlanabilmelidir. İhtiyaç ve beklentileri sürekli karşılayabilmelidir.
- ❖ Kontrol edilebilmelidir. Süreç sorumluları her zaman bilgi alabilmelidir.
- ❖ Katma değer oluşturabilmelidir.
- ❖ Kritik başarı faktörleri olmalıdır. Rakibe üstünlük sağlayacak, rakiplerden farklılığı ortaya koyacak özellikler taşınmalıdır.
- ❖ Kritik olanları belirlenebilmelidir. Başarı faktörleri üzerinde etkisi ve süreçlerin gelişme ihtiyaçları ortaya çıkarılabilmelidir.
- ❖ Süreci tanıyan, değişiklikler yapabilen, öneriler geliştirebilen, her düzeyde süreç faaliyetlerini kontrol eden bir süreç sorumlusu olmalıdır.

Göç kararının artıları ve eksilerinin değerlendirilmesi basit ve tam anlamıyla rasyonel değildir, çünkü bu oranlar büyük sayı noktaları ile biter ve buna göre karar verilir. Süreç kişisel inanç ve arzular, söylenti, hüsnü kuruntu, kalıplaşmış düşünceler tarafından yönetilir. Bilinmeyen cazibe- göçün maceracı yönü gibi olgular bu kararı etkileyen en önemli faktörlerdendir. Yönetilen bilgiler sırasıyla göç politikalarının geliştirilmesi, göçmenlerin entegrasyon sürecini etkilemesi bakımında kamuoyunu bilgilendirmek ve etkilemek için kullanılabilir (IOM, 2011, s.3, Çev. Şahin).

Süreç yönetimi anlayışı kuramsal açıdan sistem yaklaşımı çerçevesinde değerlendirilebilir. Bu süreç yönetimi, sistem üzerinde beliren talep olgusunun, karşılanabilmesi için birçok faaliyetin gerçekleştirilmesi sürecini kapsar. Süreç yönetiminin başarılı bir şekilde yapılabilmesi için, görünmeyen unsurların muhakkak görünür hale getirilmesi gerekmektedir ve örgütün hedefine ulaşabilmesi için tüm

süreçlerin açığa çıkarılması gerekmektedir. Süreç yönetimi, katılımcılık, davranışçı ve özyönetimci anlayışlara, verimlilik gibi ana kurallara diğer bir ifade ile neoklasik anlayışa dayalı bir yönetim anlayışıdır (Erkılıç, 2007: 37).

3.2. Hükümetleri İçeren Bilgi Yönetimi ve Türkiye Göç Politikası

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu coğrafyada sürekli kitlesel göçler meydana gelmiştir. Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı Devleti'nden devralınan topraklarda kurulmuş, Osmanlı Devleti'nin kaybettiği topraklarda yıllarca huzur ve güven ortamında yaşayan insanların zor durumda kaldıklarında sığınabilecekleri bir ülke olmuştur. Gelen göçlere bakıldığında Türkiye'nin de çoğu zaman baskı ve zulümlere dayanamayarak ülkesini terk etmek zorunda kalan insanları koşulsuz koruması altına aldığı görülmektedir (Yıldız, 2018: 101).

Türkiye'yi yaşamak için seçen göçmenlerin bu kararı nasıl ve neye göre aldıkları oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Göçmen profiline karşı nasıl yönleneceği ve onların daha iyi şartlarda yaşamaları için nasıl kararlar alınacağı konusunda onların bilgilerine başvurmak gerekecektir. Göçmenlerin eğilimlerinden gelen bilgileri kullanmak neyin resmi kaynak olarak kullanılabileceği hakkında büyük kanıtlar göstermektedir. Ancak göçe karar verme süreci artı ve eksileri ile insanlar üzerinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu kararlar bilgi ve algı düzeyine ilişkin hemen alınmış kararlar olabilir, bu bilgiler büyük ölçüde bilgi fonksiyonu hakkında tamamen doğruluk göstermez (IOM, 2011, s.6, Çev. Şahin).

Türkiye kuruluşundan bu yana, bulunduğu bölgede yaşanan olaylardan en fazla etkilenen ülkelerden biri olmuştur. 2010 yılında başlayan Arap Baharı olarak adlandırılan halk ayaklanmaları ile devam etmiş, bazı ülkelerde yaşanan iç karışıklıklar sonucunda da Türkiye, göç almaya devam etmiştir (Yıldız, 2018: 102).

Türkiye'de göçmenlerin vatandaşlarla sosyo-kültürel ve ekonomik bütünleşmesini sağlayacak ulusal yasa ve politikalarda belirli eksik yanların ve sürdürülebilir politikaların geliştirilmesi aşamasında birçok engelin varlığı söz konusudur. Bunun yanı sıra Türkiye'de hayatını sürdüren göçmenlere yönelik detaylı bir ulusal yasa mevcut değildir (İçduygu, 2012: 108). Uluslararası göçmenleri korumayı amaçlayan birçok önlem ve yasal girişimler mevcuttur. Bu önlemler kaçınılmaz olarak hükümetlerin

göçmenlerin gücünü ve potansiyelini tanımaya ve takip etmeye, onların kendi haklarının farkında olmasını sağlamaya ve bu hakları onaylayıp talep etmelerini sağlamaktır (IOM, 2011, s.7, Çev. Şahin). Fakat Türkiye genelinde bu girişimler yetersiz kalmaktadır. Gelecek yıllarda da Türkiye'nin göç almaya devam edeceği hesaplanarak tutarlı politikalar oluşturulmalıdır. Bu doğrultuda Türkiye'nin uzun süreli planları göç ile alakalı sağlıklı yasal düzenlemeler yapması gerekmektedir (Sirkeci, 2006: 39).

Hükümetler göçmenlerin kendi haklarını korumada önemli bir rol oynamaktadır. Ev sahibi ülkelerde ekonomik ve sosyal gerçeklikler, göçmenlerin hak ve yükümlülükleri, yurt dışındaki destek ve yardım yapıları, risk düzensiz göçün sonuçları gibi konularda ki bu uygulamalar göç yönetmelik ve prosedürleri hakkında objektif bilgilere erişiminde büyük önem taşımaktadır. Bu açıdan bakıldığında maddeler halinde olması gereken hükümet uygulamalarına değindikten sonra Türkiye'deki uygulamaları açıklamak yerinde olacaktır (IOM Internati, 2011, s.7, Çev. Şahin):

- ❖ Hükümetler göç yönetiminde gerekli önlem ve mevzuat eksikliklerini gidermek için mevcut bilgileri kullanabilirler. Yasalar etkin olmadan önce insanlar neye odaklanacaklarını neyi kabul etmeleri gerektiğini anlamalıdır. Örneğin; düzensiz göçe caydırıcı önlemler konusunun yasalaşması ve bu konuda yasa dışı göçmenlere kısıtlayıcı göç tedbirlerinin alınması caydırıcı önlemlerin potansiyel oluşturabilecek göçleri caydırıcı olmasına sebep olacaktır.
- ❖ Göçmenler ekonomik ve diğer gerçekliklerine dayanarak değil kendi algılarına göre hareket ederler. Çoğu zaman bu algılar medyadaki kalıplaşmalardan, etkilerden ve hüsnü kuruntulardan şekillenmektedir. Göçmenlerin kararları gerçeğe uygun olmayan kararlar içerebilir.
- ❖ Göçmenler güvenilmeyen eksik ve yanlış bilgi içeren kaynakları kullanabilirler. Göçmenler genellikle belirli bir ülkeye göç ederken mevcut gerçekleri anlamak ve uymak yerine kısmi bilgiler ile hareket ederler.
- ❖ Yurtdışına göç eden göçmenlere karşı uygulanan rehberlik ve koruma hizmetleri eskiye göre oldukça gelişmiştir. Hükümetlerin göçmenlere karşı tutumu son birkaç yılda oldukça değişmiştir. Hükümetlerin şimdiki göçmenlere yönelik koruma sistemleri yeterli durumdadır.

- ❖ Göç alan ülkelerin bazı yanlış algılamaları giderme konusunda resmi politikaları ve uygulamaları daha iyi bilgi edinme konusunda yardımcı olabilir. Göç alan ve almaya devam eden ülkeler bu konuda almış oldukları bir dizi önlemler mevcuttur. Ancak birçok göçmen göçtükleri ülkelerde kendi kültürlerini taşıyarak orayı çok kültürlü toplumlara dönüştürmüşlerdir.
- ❖ Etkili iletişim yöntemleri göçmenlerin göç sürecinde karşı karşıya kaldıkları zorlukları açıklayabilir. Özellikle giriş ve orada kalma sürecinde.
- ❖ Düzensiz göç hakkında uygulanan politika ve uygulamalar, ileriki süreçte daha iyi iletişim konusunda bizlere yardımcı olur. Bu bilgi dağıtımları hükümetleri düzensiz göçe karşı eyleme geçmeleri için hızlı ve görünür bir yoldur. Bu tür iletişim hükümetleri göçmenlere yönelik algılara ve basmakalıp fikirlere karşı siyasi stratejilerinde ve diğer konularda yönlendirir ve yardımcı olur.

Türkiye açısından göç uygulamalarına baktığımızda ise; Türkiye’deki göç uygulamaları dönemler halinde incelendiğinde, Türkiye’ye gelen göçlerin Cumhuriyetin kuruluşundan önce başlayıp, aralıklarla sürdüğünü görmekteyiz (Yıldız, 2018: 103).

Yaşanan gelişmelere bakıldığında Türkiye’ye göçleri; Cumhuriyet öncesi ve sonrası göçler olarak iki temel başlıkta irdelenebilir. Fakat çalışmanın cumhuriyet dönemi sonrası göçlere hitap etmesi nedeniyle 2000 yılından sonra Türkiye’ye gelen göç uygulamalarını açıklamak yerinde olacaktır.

Türkiye’nin 2000’li yıllardan sonraki göç yönetim politikaları, Avrupa Birliği’nin Düzenli Raporlar Serisinde açıkça belirtilen beklentiler açısından şekillenmektedir. Bu açıdan Türkiye, il olarak Avrupa Birliği’nin beklentilerini gidermeye çalışmakta; var olan ya da gün geçtikçe büyüyen düzensiz göç hareketleri ile sorun yaşamaya devam etmektedir (Karaçay, 2006: 308). Özellikle Türkiye üzerinden Avrupa ülkelerine transit göç eden kitleler ve yakalandıktan sonra Türkiye üzerinden ülkelere gönderilmek istenen kişiler nedeniyle imzalanan anlaşmalar Türkiye’ye yeni sorumluluklar yüklemiştir (Yıldız, 2018: 119).

2000 yılından sonraki dönem Türkiye’nin AB’ye üyelik sürecinde düzensiz göç olgusunun etkisi oldukça büyüktür. 2000 yılında imzalanan “Katılım Ortaklığı Belgesi” ve 2001 yılında açıklanan “Ulusal Program” düzensiz göç politikalarını, Türkiye-AB

ilişkilerinin ve Türkiye'nin üyelik sürecinin en etkin kavramlarından biri haline gelmiştir. AB Komisyonu'nun Düzenli Raporlar Serisi'nde yer alan "Adalet ve İçişleri" kısmında konuyla alakalı beklentilerin fazla olduğunu göstermektedir (Karaçay, 2006: 306). Türkiye, Avrupa Birliği Müktesebatına uygun bir Ulusal Eylem Planı hazırlamıştır. Adalet ve İçişleri Bakanlıklar sınır bölgesindeki yasadışı göçlere yönelik kontrollerini arttırması, düzensiz göçe karşı iş birliği, vize ve sığınma konuları ile alakalı olarak Avrupa Birliği ülkeleri ile uyumlandırmayı kabul etmiştir (İçduygu, 2012: 38).

Göç bilgileri yönetimlerin tek sağlayıcıları olmamalıdır. Bugüne kadar toplanan resmi kaynaklar ve delillere göre; kişileri mutlu etmek için çeşitli piyasalar sağlayıcılar tarafından görünür hale getirilir. Çoğu göçmen hükümetleri bilgileri doğrudan sağlayıcı ve daha koruyucu olmasını beklemektedir. Hükümetlerinde belli göç senaryolarında daha proaktif bir rol üstlenmeleri gerekmektedir. Standart koruyucu rolünün dışında olması gerekir. Sosyal ve siyasal değişim geçiren süreçlerde düzensiz göçmenlerin çıkışları bilgi ve zamanında büyük anında müdahale gerektirir. Bu tür durumlarda ortaya çıkan güvenilir bilgi eksikliği genellikle önemlidir. Deneyimler göstermiştir ki bu bilgiler göz ardı edilmeleri durumunda büyük çaplı yanlışlara ve göçmenlerin belgesiz ve düzensiz başka ülkelere akışlarına yol açar (IOM, 2011, s.9, Çev. Şahin).

Bu dönemde Türkiye'nin göç konusunda önemli girişimlerde bulunduğu anlaşılmaktadır. Özellikle Avrupa'ya Türkiye üzerinden kaçak yollarla göç ettiği tespit edilen ve yakalanan göçmenlerin, Türkiye ile imzalanan anlaşmalar çerçevesinde Türkiye üzerinden ülkelerine geri gönderilmesi gerektiği bilinmektedir. Bunların yanında Türkiye, göç konusunda farklı çalışmalara da katılmıştır. Bu doğrultuda Türkiye; Bern İnişiyatifi, Issık Gölü Göç Politikası Diyaloğu ve Uluslararası Küresel Göç Komisyonu toplantılarına bil fiil katılmaktadır. Budapeşte Grubu'nun sekretarya görevini üstlenen Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD) ile 2001 yılında bir iş birliği imzalanmıştır. Yine ICMPD'nin sekretarya görevini üstlendiği Sınır Polisi Konferanslarına ve ICMPD tarafından yürütülmekte olan Akdeniz Bölgesi'nde Transit Göç Diyaloğu sürecine katılmışlardır (Akçadağ, 2012: 31).

2003 yılında "Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Katılım Sürecinde İltica Alanında Yapılması Öngörülen Çalışmalara İlişkin Strateji Belgesi" ile "Türkiye'de Göç Yönetimi Eylem Planına Katkı Sağlayacak Strateji Belgesi" hazırlanmıştır (Akçadağ, 2012: 32).

Türkiye açısından göç hareketleri yönetimine ilişkin en önemli iştirak, 2013 yılında 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile İçişleri Bakanlığı'na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün inşa edilmesi olmuştur. Bu kanun ile 1. Maddede öngörüldüğü üzere yabancıların Türkiye'ye girişleri, ülkede kalışları ve Türkiye'den çıkışları ile Türkiye'den yardım talep eden yabancılara koruma sağlanmasına ilişkin usul ve esaslar ile Genel Müdürlüğün kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını düzenlemek amaçlanmıştır (Yıldız, 2018: 123).

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ışığında Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 81 vilayet ve 148 kazasında, ayrıca yurtdışında da örgütlenmeyi amaç edinmiştir. Göç idaresi Genel Müdürlüğü'nün asıl görev alanı olarak göçe ilişkin politika ve stratejileri yerine getirmek, bu mevzularla ilgili olan kurum ve kuruluşlar arasındaki iletişimi sağlamak, yabancı uyruklu kişilerin Türkiye'ye geliş ve Türkiye'de oturumları, Türkiye'den gidişleri ve sınır dışı edilmeleri, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının koruma altına alınmasındaki iş ve işlemleri yürütmek üzere çalışmaların yürütülmesine karar verilmiş ve çalışmalar ivedilikle sürdürülmüştür (https://www.goc.gov.tr/icerik/hakkimizda_308_309 , 2019).

3.3. Göçü Yönetme Aşamasında Bilginin Kullanımı ve Türkiye'nin Mültecilere Yönelik Harcamaları

Bilgilendirme kampanyaları karşılıklı olarak birbirleriyle bir kombinasyon içerisinde ve geniş bir kitleye mesajı iletmek için uygun olabilir veya tam tersi dar bir kitleye faaliyetleri takviye edebilirler. Bilgilendirme kampanyaları yoğun emek ve para ile mümkündür fakat onlar da bunun karşılığında en verimli bilgilendirmeyi gerçekleştirir ve zihniyetlerdeki algıları değiştirebilirler. Kampanyalar genellikle bilgi açığının yoğun olduğu bölgelerdeki durumları ele alırlar veya bu bölgelerdeki mevcut açığı doldurmak için görev sahibi olurlar. Göç bağlamında kitle ile bilgi yönetimi sağlanan bu çalışmanın en önemli avantajlarından biri, bu bağlamda kullanılan kanallar açısından mesajların yayılması için sunulan aşırı esneklik, nakledilen mesaj ve bütçelerin çeşitli zaman çerçevelerinde geliştirilebilir olmalarıdır. Bilgilendirme kampanyalarının yapabileceklerinden kısaca söz etmek gerekirse (IOM, 2011, s.12, Çev. Şahin):

- ❖ Bilgilendirme kampanyalarında, izleyicileri olası risklere karşı uyarmak için mesajlar verebilir ve insan ticareti sonuçlarını ki mesela gittiği yabancı ülkede

fuhuşa zorlandı gibi çeşitli örnekler vererek medyayı kullanabilirsiniz. Dünya çapında insan kaçakçılığının yayılması ve göç olgusunun artması hemen hemen tüm dünya ülkelerini etkiliyor. 15 ve 25 yaşları arasındaki çocuklar ve genç bayanlar insan ticareti kurbanı olma aşamasında özellikle risk altında olan kesimdir. Bilgi güçlendirici bir araç olabilir ve seçimler, seçenekler, rehberlik ve koruma sunabilir, özellikle eğitim ile tamamlanan bilgi, hükümet yetkilileri için kapasite geliştirme programları yapabilir, ulusal medya, sivil toplum örgütlerinin etkilerini arttırmak ve toplumun diğer kesimlerine ulaşmak için kullanılabilir.

- ❖ Bilgilendirme kampanyaları göçmen işçilerin haklarını, yükümlülüklerini, gün ve gün yurt dışındaki hayatlarında yakalayabilecekleri fırsatlarla ilgili pratik bilgiler sunmak ve yardım sağlamak için bilgilendirme amaçlı kullanılabilir. Bununla birlikte, onların artan popülaritesine rağmen onları barındırmak için anavatan – özellikle işçi dövizleri açısından – bu programlar çok düzgün hazırlanmaz. Sonuç olarak, birçok göçmen işçi kendi hak ve yükümlülüklerinin farkında değildir, kendi yollarını bulmaları uzun zaman alır ve yeni çalışma ve yaşam hayatına entegre olmakta zorluk yaşayabilirler. Aynı zamanda, kendi cehaletleri sömürü esnasında onları savunmasız hale getirir ve önyargıları bazen acı ve dramatik sonuçlar doğurabilir.
- ❖ Daha iyi bilgi insanı acil durumlarda ve çatışma sonrası durumlarda daha iyi kriz yönetimi oluşturmaya yardımcı olur. Bilgi uyumlu bir sosyal çaba ile dağıtılabilir mesela bir kampanya gibi veya özel bir medya aracılığı ile dağıtılabilir mesela yerel radyo veya kamp görüntüleri veya topluluk toplantıları gibi.
- ❖ Bilgilendirme kampanyaları regülarizasyon veya af programları yoluyla hukuki ikamet statüsü yoluyla göç etmek isteyen göçmenleri bilgilendirmek için bazı ülkelerde kullanılmaktadır. Bu kampanyalar kavram yanlışlarının giderilmesinde ve af olgusunun gerçek amacı konusunda düzensiz göçmenlerin parçası olan güvensizlik olgusuna da güven amacı taşırlar.
- ❖ İyi hedeflenmiş bilgilendirme kampanyaları ilk aşamada gerçekleştirilir ve geliştirme projeleri güven inşa sürecinde yardımcı olabilir fakat bu durumdan yanlış etkilenen tarafların adreslerinden emin olun ve çoğunluğun bu sürece

katıldığını da mutlaka kontrol edin. Yeniden kalkınma ve yapılanma projelerinin müthiş görevleri vardır. Doğru bilginin eksikliğinde ise, bilgi yönetiminin kapsam ve faydaları hem de tüm rolleri ve tüm tarafların gündemlerini bir anda daha da zor hale getirebilir.

- ❖ Yerinden edilmiş insanların veya mültecilerin yolculukları esnasında ve sonrasında onları bekleyen koşul ve zorluklar hakkında zamanında doğru bilgiler vererek bilinmeyen yerler hakkında bu insanlara yardımcı olunuyor. Benzer şekilde, o yere entegre olma yönündeki doğru bilgiler ve o günün koşullarına göre gidilen ülkelerdeki önemli popülasyonlar ve özellikle, kalifiye göçmenlere gönüllü olarak geri dönmeyi düşünüp düşünmedikleri sorularak yeni göçmenler bilgilendirilir.
- ❖ Tıbbi temalar üzerine oluşturulan bilgilendirme kampanyaları göç ile ilgili çeşitli sağlık risklerini potansiyel göçmenleri uyarmak için tasarlanabilir.
- ❖ Bilgilendirme kampanyaları göçmen imajını güçlendirmek için genel halkı hedef alabilir ve genel olarak göçmenlerden olumlu bir katkı sağlamak adına o ülkelerin kabulüne vurgu yapar. Bu göç yolunda genel halk ile göçmenler arası entegrasyonu kolaylaştırmak, bir tutum oluşturmak, yabancı düşman iklimine karşı göçmenleri daha dayanıklı olmaları konusunda katkı sağlamak amacı ile yapılır.

Tüm kampanya süreçlerinin akabinde belirli harcamalara sebep olacağı olağan bir durumdur. Bu aşamada ise Uluslararası harcamalardan ziyade Türkiye'nin mülteci ve sığınmacılara yönelik harcamalarından söz etmek yerinde olacaktır.

Türkiye mültecilere yönelik yaptığı harcamaların çoğunluğunu, Suriyeliler için yapmıştır. Köln Alman Ekonomi Enstitüsünün oluşturduğu araştırmaya göre Almanya'daki bir mültecinin yıllık maliyeti 15.000 avro olarak açıklanmıştır. İngiltere endekslerinde ise bir mültecinin maliyeti 8.000 sterlin olarak açıklanmaktadır (TBMM Mülteci Hakları Alt Komisyonu, 2018: 271). 3,6 milyonun üzerinde mülteciye ev sahipliği yapan Türkiye'nin maliyeti ise Almanya'nın açıklamış olduğu rakama göre 60 milyar doların üzerindedir. Bu yönden açıklamak gerekirse; Türkiye'nin mülteciler için yaptığı harcamalar en makul orandadır. Tüm bu maddi harcamalar Türkiye tarafından karşılanırken, Suriyeli

mülteciler için Birleşmiş Milletler (BM) tarafından Türkiye'ye sağlanan kaynak miktar 600 milyon dolar olarak gerçekleşmektedir (Aygül ve Eke, 2018: 161).

Çadır kent, konteyner kent ve barınma merkezlerinden her türlü alt yapı hizmetleriyle birlikte, sağlık, beslenme, temizlik, güvenlik ve eğitim gibi tüm faaliyetler tam olarak yerine getirilmektedir. Bu hizmetler başta Türk Kızılay'ı olmak üzere Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülmektedir (Aygül ve Eke, 2018: 162).

Türk Kızılay'ı tarafından Ağustos 2012 tarihinden itibaren Gaziantep, Şanlıurfa ve Hatay başta olmak üzere yurt içinde 5 ilde Türkiye-Suriye Sınır Hattında sınırın sıfır noktasında 14 Sınır Yardım Noktası oluşturulmuştur.

Bu Sınır Yardım Noktalarından 02.08.2012-31.05.2018 tarihleri arasında 2 milyar 467 milyon 565 bin 215 TL'lik ve toplam 724 milyon 274 bin 534 kg/adet/lt malzeme sevkiyatı yapılmıştır (Türk Kızılayı, 2019: 5).

Kızılay sınırın sıfır noktasında; Barınma için 109 milyon 340 bin 906 TL, Eğitim için 19 milyon 698 bin 230 TL, Gıda için 980 milyon 451 bin 422 TL, Gıda Dışı Malzemeler 870 milyon 200 bin 26 TL, Sağlık alanında 368 milyon 577 bin 530 TL ve diğer alanlarda dahil edildiğinde toplamda 2 milyar 467 milyon 562 bin 215 TL insani yardımda bulunmuştur (Türk Kızılayı, 2019: 6).

Şanlıurfa, Gaziantep, Kilis ve Hatay olmak üzere toplam 10 il ve 20 ilçe merkezinde çadır kent, konteyner kentler şeklinde Geçici Barınma Merkezleri kurulmuş ve bu barınma merkezlerinde 30 Temmuz 2018 tarihi itibari ile toplamda 206 bin 909 Suriyeli, ülkemizde ise toplamda 3,6 milyon Suriyeli barınmaktadır (AFAD Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2018: 1).

3.4. İletişim Stratejilerinin Geliştirilmesi ve Tamamlanmış Projeler

Aşağıdaki mevcut noktalara değinen medya ve strateji listesi geleneksel olarak kullanılmış, bilgilendirme kampanyaları için çeşitli kombinasyonlarla ana dağıtım kanalları olarak verilmiştir. Hassas bir kombinasyon ya da “medya karışımı” olarak adlandırılan, hedef kitlenin profili üzerine yürütülür ve daha sonra onların bilgi tüketim alışkanlıklarına karar verilir. Ayrıca bu seçime mevcut bütçe ve zaman çerçevesi de eklenir (IOM, 2011, s.16, Çev. Şahin).

Medya ve seçeneklerde dikkate alınan şeyler şunlardır (IOM, 2011, s.16, Çev. Şahin):

- ❖ Ulusal kamu tarafından üretilen belgeseller ve/veya özel televizyon istasyonları veya yapım şirketleri sponsor oluyor. Onlar, göçmenlerin kötü durumlarını sunmak veya ticari anlamda bu masum kurbanları sunduklarını söylüyorlar. Bu ulusal televizyon kanallarındaki devam eden yayınlar belirli bir zaman yayını ve canlı televizyon tartışmaları veya talk-show'lar olabilir.
- ❖ Televizyondaki tartışmalar veya yuvarlak masa etrafındaki uzman konuşmacıların panelleri göç konularını farklı açılardan değerlendirmek için yardımcı olabilir ve kitlelere kendi soruları sorabilmek ve geribildirim sağlamaya yönelik avantajlar sunabilir.
- ❖ 15-30 saniyeden oluşan televizyon kamu hizmeti duyuruları kampanyanın belirli bir konusu ile ilgili olan basit, güçlü iletim için ekranlarda sıklıkla dönen ve özel kampanyalarda kullanılan pratik mesajlardan oluşmaktadır. Bu göç kararlarını etkilemek için ikna edici bir araçtır.
- ❖ Haftalık radyo yayınları programları yazma gibi veya telefon gibi biçimlendirilmiş olabilir, program esnasında dinleyiciler programı arayarak göçler ile ilgili soruları sorarak basit cevaplar ile bilgilendirilirler. Kanunun esneklik, uzunluk ve kişiselleştirilmiş iletişim konusunda etkili avantajlar sunulmaktadır. Göç yetkilileri ve uzmanları için göçmenleri ilk ağızdan bilgi vermek ve kendi kişisel deneyimlerini ile ilgili pratik tavsiyeler vermek için bu bir araç olabilir. Onlar yerel ve ulusal haber bültenleri gibi ses veya kısa dalga istasyonları ile bilgi dağıtılabilir.
- ❖ Radyo kamu hizmeti duyuruları genç dinleyicilerin gereksinimlerine uygun kompakt ve canlı biçimde, pratik bilgiler vererek göçmenlere güçlü mesajlar vererek radyo fişleri teslim edebilir ve onlara tanıklık edebilirler. FM radyo üzerinden verilen yoğun kampanyalar özellikle etkilidir ve geniş bant yayıncılık için sendikasyon olabilir.
- ❖ Göç dergileri göç ile ilgili bilgilerle doludur ve haber standartlarında satılan ikna edici bir araç olarak çok etkili olabilir. Bu göç kararları birçok açıdan makaleler içeriyor: nasıl hareket edip, bilginin, tuzakların ve tehlikelerin vb. nerede

olduğundan bahsediliyor. Konuların çeşitliliği geniş bir kitleye hitap edebilen bir dergi yapar. Haber standında ona daha fazla değer verir ve geniş bir kitleye nüfuz etmesini sağlar. Broşürler, el kitapları ve aynı konular ile ilgili gerçek levhalar şeklinde daha ayrıntılı bir biçimde yerel yönetimler, yerel STK'lar, konsolosluklar veya okullar veya gazeteler tarafından dağıtılabilir.

- ❖ Radyo ve televizyondaki sabun köpüğü dediğimiz etkiden yoksun reklamlarda ülkelerdeki yetkilileri kanallar aracılığı ile güvenilirlik açısından son derece etkili kılar. Gerçek hayattan başlayarak ve daha geniş tarihsel bir kişisel dram ayarı veya sosyal köken ve diziler güçlü rol modeller oluşturur ve bu durumları dinleyici ve izleyiciler arasında tespit edebilirsiniz. Onların esneklik ve uzun vadeli etkileri daha geniş kitlelere ulaşmak için ideal bir güçlü eğitim ve uyarıcı mesajlar ile verilebilir.
- ❖ Basit, kolay anlaşılır, basılı malzemeler göç gerçeklerini düzensiz kalkışları ve sonuçları açıklamaktadır. Göçmenlerin ana sorunları ve kamu yararı, ülke bazında bir ülkeye sunulan, yasal istihdam, yurtdışında eğitim vb. aile birleşimi üzerine bölümler vardır. Özel bölümler özlü bir anlatım ile sunulur ve objektif bir şekilde göçlerdeki tuzaklar, özellikle de genç kadınların insan ticareti ile kötü yola düşmeleri konusunda ki dikkatleri çekilmek istenir.
- ❖ Basit posterler veya reklam panoları, düzensiz göç sonuçlarını gösteren yüksek darbe yaratacak mesajları potansiyel göçmenlerin kamusal olarak uğrak yerlerine ve sokaklarına mesaj olarak yerleştirilir.
- ❖ Bilgisayar ağları ve seminer turları somut olarak yasal bilgi elde etmek için ve ikamet ettikleri yerde bizzat insanlara “mesaj getirmek” için tasarlanmış olabilir. Önemli kişiler ve yerel kuruluşlar seminer sırasında bilgi gibi dağıtıcıları harekete geçirecek brifing verebilir veya yuvarlak masa etrafında göç gerçekleri hakkında bilgiler vererek etkileşim sağlanır. Ulusal gazeteci tarafından yurt dışında geziler göçmenlerin göç ettikten sonra bir göçmen olarak hayatın gerçeklerine dair kamuoyunu bilgilendirmek için sponsorluklar çekebilir.
- ❖ Eğitimler STK liderlerini, gençlik örgütlerini hem de hükümet yetkililerini bir araya getirebilir. Moderatörler tarafından yönetilen eğitim, yerel yetkililer

arasında göç kanunlarında bilinçlendirmeyi hedefler ve onlar aracılığıyla toplum liderleri ve diğer girişimciler tarafından kolayca erişilebilecek kitle iletişim araçları sayesinde kampanya mesajları yayınlanacaktır.

- ❖ Seminerler ve yuvarlak masa, katılımcıların etkinleştirmek adına deneyimlerini paylaşarak mevcut sorun ve endişeleri gidermek için çözümleri birlikte ararlar. Katılımcılar gerçek göçmenler, hükümet yetkilileri, uluslararası kuruluşların temsilcileri veya STK, basın, sosyal aktivist vb. katılımcıları içerebilir. Bir ya da iki günlük olayları veya iki yılda bir yapılan toplantılar ile görüşülmelidir.

İletişim stratejilerinin istenilen doğrultuda yürütülmesi yukarıdaki maddelerden de anlaşılacağı üzere belirli noktalara dikkat etmekten geçmektedir. Türkiye ülkesinde ikamet eden mülteci ve göçmenler içinde belirli çalışmalar ve projeler yürütmüş ve toplam 47 projenin başarı ile gerçekleşmesine katkıda bulunmuştur. Göç olgusunda algının yönetilmesi ve bu aşamada bilginin kullanımı ile oldukça başarılı bir tablo sergileyen Türkiye proje açısından da maddi manevi yükünü hafifletmektedir. Bitmiş olan bu projelerden mülteci/sığınmacıların yaşamsal faaliyetlerine katkıda bulunan örneklerle yer vermek gerekirse;

Tablo 6: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün Bitmiş Projeleri

Proje Adı	Uygulayıcı Ortağı	Süresi	Açıklamalar
Türkiye'nin Göç Yönetimi Genel Politika Çerçevesi Oluşturma ve Uygulama Çabalarının Göç ve İltica Yol Haritası ve İnsan Ticareti ile Mücadele Ulusal Eylem Planı Ekseninde Desteklenmesi	IOM	24 Ay	Proje, göç yönetimiyle ilgili mevzuat hazırlıklarına teknik hususlarda katkı sağlamış, Türkiye'nin göç yönetimi konusunda yaptığı ve yapmayı hedeflediği çalışmalar hakkında başta kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere farklı sektörler bilgilendirilmiş, kapasite geliştirme çalışmaları yürütülmüş, kurumlar arası ve uluslararası iş birliğinin desteklenmesi ile insan ticareti mağdurlarının korunması için normatif ve idari adımların atılması sağlanmıştır.
Göç Yönetiminde Ulusal Kamu Sağlığı Standartlarının Geliştirilmesi	IOM	18 Ay	Türkiye'ye yönelik göçle ilişkili kamu sağlığı riskleri araştırılmış, Türkiye ve AB mevzuatları ve uygulamalarını karşılaştıran boşluk analizi çalışması yapılmış, İçişleri Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı arasında kurumlar arası iş birliğinin desteklenmeye yönelik çalışmalar yapılmış, göçle ilgili sağlık risklerinin önlenmesi ve bunlara etkili bir şekilde yanıt verilebilmesi için göç ve

			sağlık görevlilerinin kapasiteleri güçlendirilmiştir.
Kabul ve Geri Gönderme Merkezlerinin Tesisi	AB	22 Ay	Erzurum-Akşakale (2), Gaziantep-Oğuzeli, Van-Kurutaş, Kayseri-Kocasinan, İzmir-Harmandalı, Kırklareli-Pehlivanköy'de her biri 750'şer kişi kapasiteli 7 adet GGM inşa edilmiştir.
Türkiye'deki Uluslararası Göçün Anahtar Trendleri ve Kaynaklarının Kapsamlı Değerlendirilmesi	AB	8 Ay	Proje ile göç trendlerinin ve karakteristiklerinin değerlendirilmesine yönelik metodoloji ve araçlar geliştirilmiş, GİGM'in hazırlayacağı yıllık göç raporlarının taslağı oluşturulmuştur.
Suriye Savaşı ve Mülteci Sorununun İnsan Ticareti Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi Projesi	İkili İş birliği	13 Ay	Proje ile Suriye savaşı ve mülteci sorununun insan ticareti üzerindeki etkilerinin Suriye ve diğer bölgelerde (Lübnan, Ürdün, Türkiye'nin Güneyi ve Irak'ın Kuzeyi) farkındalığı artırılmış ve genişletilmiştir.
İnsan Ticareti Mağdurlarının Korunması	AB	24 Ay	Mağdur tespiti ve korunmasıyla ilgili farkındalığın artırılmış, Ulusal Yönlendirme Mekanizması ve 157 yardım hattı güçlendirilmiş, insan ticareti alanında stratejiler geliştirmek için istatistikler ve bilgi toplanması amacıyla oluşturulacak yazılıma teknik destek sağlanmıştır.
Ülkemizde Yasal Olarak İkamet Eden Yabancıların Profili ve Yaşam Koşullarının Araştırılması	Milli Bütçe	17 Ay	Yasal olarak ikamet sahibi yabancılarla ilgili izin verilen yabancıların en çok hangi ülkelerden geldiği, yabancılara verilen izinlerin faaliyet kollarına göre analizi, çalışma izni verilen yabancıların en önemli faaliyet kolları, Türkiye'de ikamet izni bulunan yabancıların coğrafi bölge gruplarına göre dağılımı, çalışma izni sayısı, hayati istatistikleri, illere göre yabancılara verilen çalışma izinleri, eğitim düzeyi ve cinsiyete göre yabancılara verilen çalışma izinleri hakkında çalışmalar yapılmıştır.
Göçmenlerin ve Mültecilerin Uyumunun Desteklenmesi Amacıyla MEB ve GİGM İşbirliğinde Uyum Kursu Müfredatının Geliştirilmesi	İkili İş birliği	3 Ay	Göçmenlerin yükümlülükleri ve haklarına nasıl erişim sağlayacakları konusunda farkındalık artırma ve bilgilendirme yoluyla mülteci ve göçmenlerin uyum yeteneklerinin geliştirilmesi, Türkiye'deki uygun kursların gelişimi yoluyla farklı göçmen ve mülteci grupların uyum süreçlerinin kolaylaştırılması ve göçmenlerin uyumunun desteklenmesi amacıyla uyum kursu müfredatı geliştirilmiştir.
İnsan Ticaretiyle ve Organize Suçlarla Mücadele- Aşama 2	AB	36 Ay	Azerbaycan, Bosna Hersek, Moldova ve Türkiye'de Ocak 2013-Eylül 2014 tarihleri arasında uygulanan İnsan Ticaretiyle Mücadele-Aşama 1 projesinin çıktıları üzerine tasarlanan proje, katılımcı ülkelere politik, yasal ve teknik uzmanlık ve bilgi sağlayarak uluslararası organize suçlarla ve özellikle insan

			ticareti alanında verilen mücadeleye ve bunların önlenmesine katkı sağlamıştır.
Online Bilgi Platformu ve Göç Üzerine Farkındalık Arttırma Yoluyla Türkiye’de Uyumun Entegrasyonu ve Göçmenlerin Sosyal Güçlendirilmesi İçin Türkiye’nin Desteklenmesi Projesi	İkili İş birliği	20 Ay	Kamu farkındalık kampanyaları yoluyla sosyal uyumu arttırmanın yanı sıra göçmenlerin hakları, yükümlülükleri, Türkiye’nin siyasi, sosyal ve ekonomik sistemi ve kültürü hakkında bilgi ve farkındalıklarını arttırmak ve entegre bilgi kaynaklarının geliştirilmesi yoluyla Türkiye’de yaşayan göçmen ve mültecilerin uyumunun kolaylaştırılması için GİGM’in kapasitesinin güçlendirilmesine katkı sağlanmıştır.
Türkiye’de Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Yabancıların Kişisel Verilerinin Doğrulanması	İkili İş birliği		Proje, kişilere erişim, randevu, mülakat, danışmanlık, kayıtların güncel tutulması gibi kapsamlı bileşenleri ile ülkemizde geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin kayıtlarının güncellenmesini hedeflemektedir.

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/>, 11.11.2019

BÖLÜM 4. SAKARYA İLİNDEKİ MÜLTECİ/SIĞINMACI SORUNLARI ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI

4.1. Araştırmanın Konusu

Teknolojinin baş döndürücü bir hızla geliştiği günümüz toplumlarında gelişmekte olan Üçüncü Dünya ülkelerinin göç etme algısının yüksek olduğu bilinmektedir. Daha iyi yaşam koşulları, bazen savaş ve baskı, bazen eğitim vb. unsurlar neticesi ile göç etmek isteği içerisindeyler. Olgunun bu denli temele dayandırılması her zaman olumlu sonuçlar yaratmamakta göç eden bireylerin zamanla hayal ettiklerinin tam tersi olaylar ile karşılaşmalarına neden olmaktadır. Araştırmada bu konu üzerinde durulan öncelikle mülteci/sığınmacıların demografik yapıları incelenmekte olup ardından ülkemizi neden tercih ettikleri ve karşılaştıkları sorunlar çerçevesinde değerlendirme yapılmak istenmiştir. Değerlendirme sonuçlarına göre veri analizleri tablolar eşliğinde yorumlanarak sorunların tespiti açıklanmıştır.

4.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma ile Türkiye'deki Suriye, İran ve Irak ülkelerinden gelen mülteci/sığınmacılar ele alınmış ve onları temsilen Sakarya ili örneklem olarak seçilmiştir. Sakarya'daki mülteci/sığınmacıların sorunları üzerine birçok alan araştırması mevcut olmasına rağmen ağırlıklı olarak Suriye halkı üzerinden araştırma yapılmıştır. Bu araştırmanın farkı ise değerlendirme aşamasında bu üç farklı ülkenin sonuçlarına dayanarak daha güçlü veriler elde etmek ve çoğunluğa daha fazla erişebilmektir. Bu araştırmanın amacı bu ülkelerden yasal veya yasadışı olarak Sakarya şehrine gelen mülteci/sığınmacıların sosyal yaşamdaki sorunlarının tespitini yapmak ve çözüm üretmektir. Bu örneğin tüm ülke genelinde örnek temsil etmesi amaçlanmaktadır. Çalışmaya bilimsel değer katması açısından alan araştırması eklenmiş ve veriler eşliğinde çözümler üretilmek istenmiştir. Çalışmanın amacı yaşam zorluklarından ötürü göç etmek zorunda bırakılan bireylerin misafir oldukları ülke hakkında gerçekleri önceden bilmelerini sağlamaktır. Algı yönetimi kavramı ile doğru bilginin doğru araçlar ile potansiyel göçmenlere iletilerek olası yaşam koşullarının değiştirilmesi hedeflenmiştir.

4.3. Araştırmanın Önemi

Göçün olumsuz etkilerine yönelik yapılan birçok çalışma mevcuttur fakat bu süreç içerisinde bilginin kullanımına ve yönetimine yönelik Türkiye’de çalışma mevcut değildir. Bu yüzden yabancı kaynaklardan araştırma yaparak göçün olumsuz etkilerinin algı yönetimi ile bertaraf edileceği gerçeği sunulmaktadır. Çalışmanın bu aşamada doğru bilginin doğru kişiler tarafından doğru ekipman ile iletilmesi bu çalışmayı kapsamlı bir araştırma olarak alan açısından önemli bir boşluğu doldurduğunu ispatlamaktadır.

4.4. Araştırmanın Varsayımı

Araştırma içerisinde mülteci/sığınmacılara yöneltilen şıklı sorular ve işaretlemeli sorular ile sorunlarının tespiti hedeflenmiştir. Bu kapsam çerçevesinde literatür taraması gerçekleştirilirken elde edilen deneyimler neticesinde belirli ana ve alt hipotezler belirlenmiştir. Bu çalışma evreninde elde edilen hipotezler şu şekildedir;

Ana Hipotez:

- ❖ Mülteci/sığınmacıların ülkemize göç etmelerinin en önemli sebebi kendi ülkelerindeki savaş olgusundan kaynaklanmaktadır.

Alt Hipotezler:

- ❖ Milliyetlerine göre mülteci/sığınmacıların göç için Türkiye’yi tercih etmelerinin en önemli sebebi ortak inanca sahip olmamızdır.
- ❖ Türkiye’deki mülteci/sığınmacıların en çok yaşadığı sıkıntılar maddi, sosyal ve sağlık üçlüsüdür.
- ❖ Türkiye’de ki mülteci/sığınmacıları cinsiyet faktörüne göre her iki cinsiyet için de korkutan en önemli şey mali durumlarıdır.

Araştırmada çalışma kapsamında elde edilen bilgiler ışığında göç olgusunun birincil sebebinin göç edilen ülkelerin içinde bulunduğu savaş koşulları ele alındığında ana hipotezin varlığı tespit edilmiştir. Bunun yanında farklı ülkelere göçün mülteci/sığınmacılara yaşattığı önemli tercih ve sorunlar alt hipotezlerin tespit edilmesini mümkün kılmıştır.

4.5. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada algı yönetimi, göç olgusu ve kavramları, göç unsurunda olumsuz koşulların önüne geçebilmek adına algı yönetimi ile bilginin kullanılmasına yönelik mevcut literatürler taranmıştır. Araştırmada nicel bir araştırma yöntemi olan yüz yüze anket uygulaması yöntemi kullanılmıştır. İki ana bölümden oluşan anketin birinci bölümünde demografik bilgiler ikinci bölümünde ise mülteci/sığınmacıların sorunları tespiti ile ilgili sorular bulunmaktadır. Araştırma ile ilgili veriler şıklı sorular ve işaretlemeli sorular ile cevap alınarak toplanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular derlenerek yorumlanmıştır.

Veriler derlenirken var olan duruma müdahale edilmesi söz konusu değildir. Değişkenler üzerinde herhangi bir etki yapılmayacağı için var olan durum olduğu gibi saptanmıştır. Bu nedenle araştırma yöntemi, alan araştırması yöntemidir.

4.5.1. Araştırma Modeli

Resmi kaynaklara göre son yıllarda en çok göç alınan ülkeler içerisinde ilk sıralarda yer alan Türkiye birçok mülteci/sığınmacıya ev sahipliği yapmaktadır. Dünya üzerinde sayıları yaklaşık 70 milyonun üzerinde mülteci/sığınmacı olduğu düşünülmektedir. Ülkemizde ise sayıları 3.782.200 kişi olduğu bilinmektedir. Bu evren dolayısı ile ülkemizde araştırma kapsamında çoğunluğu Suriye olan fakat bütün mülteci/sığınmacılara kapısını açan Sakarya ili seçilmiştir. Anket uygulaması için örneklem seçiminde evrenin toplam sayısı bilindiğinden hata payı %95 olarak kesinlik düzeylerine göre kuramsal örneklem olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında anket çalışması düzenlenerek bu üç ülke vatandaşının Sakarya ilinde eşit sayılarda olmaması uygulanacak anketin eşit gruplar halinde olmamasına sebep olmuştur fakat bu durumun sonucu genel anlamda etkilemediği çünkü ana temanın onların sorunları üzerine olduğu için anket uygulaması başarı ile sonuçlanmıştır. Çıkan sonuçlar ışığında öne atılan hipotezlerin geçerliliği kanıtlanmaya çalışılmıştır. Hipotezlerin geçerliliği tablolar eşliğinde ayrı bir bölümde gösterilerek demografik ve sorunlara yönelik cevaplardan ayrı bir şekilde tablolar ışığında çalışma içerisinde yer almıştır.

Çalışmada nicel araştırma öğelerinden gözleme dayalı araştırma yöntemi ile araştırma yapılmış ve tarama yöntemi ile araştırmaya konu olan özellikler belirlenmiştir. Sakarya'ya göç eden mülteci/sığınmacı nüfusunun 35.000 olarak kabul edilmesi, 0.05

güven aralığında ($p=0,5$, $q=0,5$) %95 güven aralığında olması hedeflendiği için 380 kişilik bir örneklem grubunun evreni temsil etmede yeterli olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda üç farklı orta doğu ülkesinden Sakarya iline göç eden mülteci/sığınmacılara anket çalışması uygulanmıştır. Tüm bu olgular ile araştırma alan araştırması özelliği kazanmıştır.

Araştırmada, önce çalışmanın geçerliliğini sağlamak amacıyla literatür taraması yapılmıştır. Elde edilen bilgi ve bulgulara dayanarak çalışmanın kuramsal çerçevesi belirlenmiştir. Daha sonra ortaya konulan kuramsal çerçeveden hareketle anket tekniği kullanarak veriler elde edilmiştir. Çalışmada elde edilen veriler, sosyal bilimler için geliştirilmiş olan SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. SPSS programı ile analiz edilen sonuçlar tablolar eşliğinde makalenin uygulama kısmına eklenerek hipotezler test edilmiş ve aynı zamanda göç unsurunun etken ve etmenleri analiz edilmeye çalışılmıştır.

4.5.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırma evrenini, Sakarya ilinde ikamet eden Suriye, Irak ve İran ülkelerinden ülkemize göç etmiş insanlar oluşturmaktadır. Çalışma evreninin Sakarya seçilmesinin sebepleri ise hem Türkiye’de mülteci/sığınmacıların çoğunluk olduğu illerden biri olması hem de çalışma sahibinin Sakarya ilinde yaşamış olması ve yüksek lisans eğitimini bu şehirde almış olmasından kaynaklanmaktadır.

Yapılan araştırma çalışmasında, önce bu çalışmayı geçerli kılmak adına, bir literatür araştırması yapılmıştır. Bu araştırma sonucunda bulunan bilgi ve bulgular ışığında çalışmanın kuramsal sınırları çizilmiştir. Daha sonra belirlenen bu kuramsal yapıdan hareketle anket tekniği kullanarak önemli veriler elde edilmiştir. Çalışmada elde edilen veriler, sosyal bilimler için geliştirilmiş olan SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. SPSS programı ile analiz edilen sonuçlar tablolar eşliğinde makalenin uygulama kısmına eklenerek hipotezler test edilmiş ve aynı zamanda göç unsurunun etken ve etmenleri analiz edilmeye çalışılmıştır.

4.5.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Sakarya’da ikamet eden Suriye, Irak ve İran ülkelerinden ülkemize göç etmiş mülteci/sığınmacılara anket çalışması yapılarak ortaya

ıkan bulgular yorumlanıp değerlendirilmiştir. G olgusunu yaşayan ve zorluklarına katlanan belirli koşullar sebebi ile ülkesini terk etmek zorunda kalan ve buna zorlanan kesimin insan olması sebebi ile en iyi değerlendirme unsuru mülteci/sığınmacılara yönelik olacağı düşüncesini meydana getirmiştir. Bu kişiler ile en iyi görüşme ve en sağlıklı bilgiyi alabileceğimiz yolun anket çalışması olduğu kararına varılmıştır. Bu yöntem Sakarya’da ikamet eden mülteci/sığınmacı sorunlarının tespiti ve bu sorunlara çözüm getireceği inancı ile bu bilgilerin objektif açıdan değerlendirilirken en uygun yöntem olduğu düşünülmektedir. Anket çalışmasında katılımcılara toplam 20 soru yöneltilmiş olup bu soruların yanıtları değerlendirilmiştir. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümü katılımcıların demografik özelliklerini belirlemede kullanılan şıklı sorular olup ikinci bölümde ise katılımcıların göç ettikleri ülkedeki sorunları tespitine yönelik şıklı sorular ve işaretleme sorulardan oluşmaktadır.

4.6. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Araştırma kapsamında Sakarya ilinde ikamet eden Suriye, Irak ve İran ülkelerinden ülkemize göç eden ve ilimizde ikameti bulunan toplam 35.000 mülteci/sığınmacı mevcuttur. Bu kişileri temsilen 380 mülteci/sığınmacı üzerinde yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak anket çalışması uygulanmıştır. Araştırma için anket yapılan bu mülteci/sığınmacıların büyük bir çoğunluğunun Türkçe dilini bilmemesi dikkate alınarak anket taslağı Arapça ve Türkçe dili olarak iki şekilde hazırlanmış olup temsil grubuna bu şekilde sorular sorularak ve gösterilerek cevap vermeleri istenmiştir.

Araştırma şu evreleri kapsamaktadır:

- ❖ Algı kavramı ve algı yönetimi hakkında literatür taraması ve teorik bilgiler,
- ❖ Algı yönetimi kavramı içerisinde “Beklenti Kuramı” ‘nın açıklanması ve teorik bilgiler,
- ❖ G olgusu ve nedenleri hakkında literatür taraması ve teorik bilgiler,
- ❖ Türkiye’ye göç nedenleri, kültürleşme, uyum ve psikolojik nedenler hakkında teorik bilgiler,
- ❖ Gn olumsuz etkilerine karşı algı yönetiminin kullanılması ve bu süreçte bilginin yönetimi,

- ❖ Sakarya ilinde ikamet eden Suriye, Irak ve İran ülkelerinden ülkemize göç eden mülteci/sığınmacılara yüz yüze görüşme tekniği ile 380 bireye anket uygulanması,
- ❖ Verilerin SPSS ortamına aktarılması,
- ❖ Verilerin analiz edilmesi,
- ❖ Araştırma bulgularının uygulanması ve araştırma sonuçlarının değerlendirilmesi.

4.7. Araştırmanın Zamanlaması

Her bilimsel araştırmada olduğu gibi bu çalışmada da belirli bir zaman planlaması yapılmıştır. Proje adım adım ilerlenerek evren tespiti ile anket çalışmaları en uzun dönemi kapsarken projenin ana bölümünün yazılması tüm süreçleri kapsamaktadır. Çalışma süresince literatür taraması yapılmış ve ulusal/uluslararası yayınlar incelenerek kaynak detaylandırılmıştır. Çalışmanın yaklaşık 90 günlük bir süre içerisinde gerçekleştirilmesi planlanmıştır ve bu süre en doğru şekilde kullanılmıştır. Araştırma için anket uygulaması süreçler içerisinde zamana bölünmemiş devamlılık arz etmiştir.

Tablo 7: Araştırma Sürecinin Zaman Çizelgesi

SÜREÇLER	AYRILAN ZAMAN (Gün ve Yüzde Olarak)
Hipotez Oluşturma	5 gün %5,5
Tahminde Bulunma	5 gün %5,5
Materyal Belirleme	24 gün %26,6
Hipotezleri Sınama	10 gün %11,1
Sonuçları Değerlendirme	9 gün %10
Bilgileri Düzenleme	7 gün %7,7
Proje Raporunu Yazma	30 gün %33,3
	90 gün %100

4.8. Bulgular ve Yorum

Çalışmada nicel araştırma öğelerinden gözleme dayalı araştırma yöntemi ile araştırma yapılmış ve tarama yöntemi ile araştırmaya konu olan özellikler belirlenmiştir. Sakarya'ya göç eden mülteci/sığınmacı nüfusunun 35.000 olarak kabul edilmesi, 0.05 güven aralığında ($p=0,5$, $q=0,5$) ve %95 güven aralığında olması hedeflendiği için 380 kişilik bir örneklem grubunun evreni temsil etmede yeterli olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda üç farklı orta doğu ülkesinden Sakarya iline göç eden mülteci/sığınmacılara 20 sorudan oluşan anket çalışması uygulanmıştır. Tüm bu olgular ile araştırma alan araştırması özelliği kazanmıştır.

4.8.1. Anket Soruları

Anket soruları şıklı ve seçmeli sorulardan oluşup tamamen katılımcıların sosyal profilleri ve çalışma kapsamında istenen amaca yönelik oluşturulmuştur. Toplam 20 soru ile araştırmanın amacı saptanmak istenmiştir. Öncelikle çoktan seçmeli ve likert ölçeği ile hazırlanmış sorulardan oluşan anket soruları katılımcıların anlamada güçlük yaşamayacağı şekilde hazırlanmış ve kolay anlama ve cevap verebilme açısından Arapça diline çevrilerek yüz yüze görüşme tekniği ile mülteci/sığınmacılara ulaşılarak anket çalışmasına cevap aranmıştır. Anket çalışmasında katılımcıların 18 yaşından büyük olmalarına özen gösterilmiş 18 yaşından küçük ise anket sorularına devam edilmemiştir. Anket verilerinin istenilen doğrultuda gerçeklik yüzdesine erişmesi açısından bu şekilde değerlendirme yapılmıştır.

- 1) Mülteci/Sığınmacı olarak milletiniz hangisidir?
- 2) Cinsiyetiniz?
- 3) Yaşınız?
- 4) Aylık geliriniz?
- 5) Eğitim durumunuz?
- 6) Ne kadar zamandan beri Türkiye’de bulunmaktasınız?
- 7) Mülteci/Sığınmacı olarak kaç yıl beklediniz?
- 8) Türkiye’de herhangi bir kurumdan destek gördünüz mü?
- 9) Türkiye’ye kiminle birlikte geldiniz?
- 10) Mülteci/Sığınmacı olma sebebiniz nedir?
- 11) Türkiye’de sizi mülteci/sığınmacı olarak en çok korkutan şey nedir?
- 12) Türkiye’ye mülteci/sığınmacı olarak giriş yönteminiz hangisidir?
- 13) Türkiye’yi tercih etme nedeniniz?
- 14) Mülteci/Sığınmacı olarak ikamet harcı ödediniz mi?
- 15) Türkiye’ye sığındığınızda Türkiye’de kalma niyetiniz var mıydı?

- 16) Mülteci/Sığınmacı olarak en çok yaşadığınız sıkıntılar nelerdir?
- 17) Türkiye’de veya Sakarya’da mülk edinmeyi düşünür müsünüz?
- 18) Ülkenizde yakın gelecekte sorunların biteceğine inanıyor musunuz?
- 19) Ülkenizdeki sorunlar bitse de Sakarya’da yaşamak istiyor musunuz?
- 20) Türkiye vatandaşlığına geçmek ister misiniz?

4.8.2. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırma kapsamında katılımcıların demografik yapısı ulaşılabilme açısından cinsiyet, yaş ve eğitim bakımından dikkate alınarak anket uygulanacak kişiler belirlenmiştir. Ayrıca çalışmadaki gelir, sosyal etkenler ve savaş gerçeği dikkate alınarak 18 yaş ve üzeri katılımcılara sorular yöneltilmiştir. Bu iki kriter haricindeki demografik sorular araştırma için öncül taşımamakta fakat geçerli veriler içermektedir. Sakarya ilinde İranlı mülteci/sığınmacıların sayıca azlığı sebebi ile bu kişilere ulaşmak zor olmuştur bu açıdan bakıldığında çoğunluğu Suriye ve Irak’tan gelen kişiler kapsamaktadır. Fakat araştırma açısından genel değerlendirme ile ortak sorunlar çerçevesinde hangi milliyetten kaç kişi olduklarından ziyade yaşa, cinsiyete ve eğitim seviyelerine göre cevap alımlarının uygulama açısından daha verimli olgular yaratacağı düşünülmektedir. Araştırma kapsamında Sakarya ilinde ikamet eden mülteci/sığınmacı sayısının yani evrenin 35.000 olması ve %95 güven aralığı ile toplamda 380 kişi olarak örneklem grubu belirlenmiş olup, üç farklı ülke için eşit sayılarda anket çalışmasının aynı sayıda mülteci/sığınmacı barınmadığı gerçeği ile ulaşılabilen bireylerden cevap aranmıştır.

Tablo 8: Soru 1: Mülteci/Sığınmacı Olarak Milletin Hangisidir?

Milliyet	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Irak	137	36,1	36,1
İran	55	14,5	50,5
Suriye	188	49,5	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara, “Mülteci/Sığınmacı olarak milletiniz nedir?” sorusu yöneltilmiş ve araştırma kapsamında %36,1’i (137 Kişi)’si “Irak”, %14,5’i (55 Kişi) “İran”, %49,5’i (188 Kişi) “Suriye” olmak üzere 380 kişi ile görüşülmüştür. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100 gerçekleştirmiş olup, her üç

ülkeden farklı sayıda ulaşılabilirliklerine göre katılımcı seçilerek anket çalışması uygulanmıştır.

Tablo 9: Soru 2: Cinsiyetiniz?

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kadın	140	36,8	36,8
Erkek	240	63,2	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara, “Cinsiyetiniz?” sorusu yöneltilmiş ve araştırma kapsamında %36,8’i (140 Kişi) “Kadın”, %63,2’si (240 Kişi) “Erkek” yanıtını vermiştir. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100 gerçekleştirmiş olup, ulaşılabilirlik bakımından çoğunluğu erkeklerden oluşan bir örneklem grubuna anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Ankete katılan bireylerin cinsiyet olguları dikkate alınmamıştır. Bu uygulamaya göre yalnızca katılımcılara ulaşılabilirlik açısından değerlendirmeler yapılacağı ve cinsiyet olgusunun araştırma için önem taşıması bu yönden eşit oranlarda olmamaktadır.

Tablo 10: Soru 3: Yaşınız?

Yaş	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
20 Yaş ve Altı	70	18,4	18,4
21-30 Yaş	168	44,2	62,6
31-40 Yaş	99	26,1	88,7
41 Yaş ve Üzeri	43	11,3	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara, “Yaşınız?” sorusu yöneltilmiş ve araştırma kapsamında yaş dağılımına göre şıklarda “20 Yaş ve Altı” cevap seçeneği olsa da yüz yüze görüşülerek yapılan anket çalışmasında “18 Yaş ve Altı” katılımcılara verecekleri cevapların doğruluk taşıması açısından anket uygulanmamıştır. Anket uygulama aşamasında katılımcıların yaş kriterleri önceden sorularak 18 yaşın altında iseler anket soruları yöneltilmemiş ve araştırmaya bu şekilde uygulamalar ile devam edilmiştir. Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılardan %18,4’ü (70 Kişi), “20 Yaş ve Altı”, %44,2’si (168 Kişi), “21-30 Yaş”, %26,1’i (99 Kişi), “31-40 Yaş”, %11,3’ü (43 Kişi), “41 Yaş ve Üzeri” cevaplarını vermiştir. Araştırma kapsamında ulaşılabilirlik açısından katılımcılardan en çok “21-30 Yaş” arası kişi ve en az “41 Yaş ve Üzeri” kişilere ulaşılmıştır.

Tablo 11: Soru 4: Aylık Geliriniz?

Aylık Gelir	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Yok	221	58,2	58,2
0-2.020,90 TL	158	41,6	99,7
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara, “Aylık geliriniz?” sorusu yöneltilmiş ve araştırma kapsamında %58,2’si (221 Kişi), “Yok”, %41,6’sı (158 Kişi), “0-2.020,90 TL” yanıtını vermiştir. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100 gerçekleştirmiş olup, büyük bir çoğunluğun geçim kaynağı yoktur. Anket uygulama esnasında bu soruya verilen cevaplarda katılımcılarda çekinme belirtileri gözlemlenmiş mülteci/sığınmacıları kaçak çalışması sebebi ile kazançlarını gizledikleri sonucu gözlemlenmiştir.

Tablo 12: Soru 5: Eğitim Durumunuz?

Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Okur Yazar	68	17,9	17,9
İlköğretim Mevzunu	178	46,8	64,7
Lise Mevzunu	114	30,0	94,7
Üniversite Mevzunu	19	5,0	99,7
Lisansüstü Mevzunu	1	,3	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara, “Eğitim durumunuz nedir?”, sorusu yöneltilmiş ve araştırma kapsamında %17,9’u (68 Kişi), “Okur Yazar”, %46,8’i (178 Kişi), “İlköğretim Mevzunu”, %30’u (114 Kişi), “Lise Mevzunu”, %5’i (19 Kişi), “Üniversite Mevzunu”, %0,3’ü (1 Kişi), “Lisansüstü Mevzunu” olarak belirlenmiştir. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100 gerçekleştirmiş olup, katılımcıların çoğunluğunun ulaşılabilirlik açısından “İlköğretim Mevzunu” olduğu saptanmıştır. Araştırma çerçevesinde eğitim durumları belirli olgular haricinde önemli tutulmamış sorun temelli olgulara yönlenmiştir.

4.8.3. Mülteci/Sığınmacıların Sorunları Tespiti

Araştırmada katılımcılara Türkiye’de yaşadıkları sorunları tespit etmek adına genel geçer kavramlar belirlenerek göç etme sebeplerinden en önemli geçerliliği göç ettikleri ülkelerdeki ana kriterler dikkate alınarak belirli sorular yöneltilmiştir. Amaç olarak göç ettikleri ülkede karşılaştıkları sorunlar ekonomik, sağlık, eğitim, sosyal gibi dört ana temayı içermektedir. Aynı zamanda Sakarya’da ki memnuniyetleri ölçmek açısından mülk edinmeleri ve vatandaşlık almaları gibi sorular yöneltilerek cevap aranmıştır.

Tablo 13: Soru 6: Ne Kadar Zamandan Beri Türkiye’de Bulunmaktasınız?

Türkiye’de Bulunma Süreleri	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
6 Aydan Az	62	16,3	16,3
6 Ay - 1 Yıl	113	29,7	46,1
2 – 3 Yıl	94	24,7	70,8
4 Yıl ve Daha Fazla	111	29,2	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara, “Ne kadar zamandan beri Türkiye’de bulunmaktasınız?” sorusu yöneltilmiş ve araştırma kapsamında %16,3’ünün (62 Kişi), “6 Aydan Az”, %29,7’sinin (113 Kişi), “6 Ay – 1 Yıl”, %24,7’sinin (94 Kişi), “2 - 3 Yıl”, %29,2’sinin (111 Kişi), “4 Yıl ve Daha Fazla” olarak yanıtlamıştır. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100 gerçekleştirmiş olup, %29,7 ile “1 Yıl” seçeneği en çok verilen cevap olmuştur.

Tablo 14: Soru 7: Mülteci/Sığınmacı Olarak Kaç Yıl Beklediniz?

Bekleme Süreleri	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1 Yıl	326	85,8	85,8
2 - 3 Yıl	46	12,1	97,9
4 Yıl ve Daha Fazla	8	2,1	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara, “Sığınmacı olarak kaç yıl beklediniz?” sorusu yöneltilmiş ve katılımcıların %85,8’i (326 Kişi), “1 Yıl”, %12,1’i (46 Kişi), “2 – 3 Yıl”, %2,1’i (8 Kişi), “4 Yıl ve Daha Fazla” yanıtlarını vermiştir. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100 gerçekleştirmiş olup, %85,8 oranı ile “1 Yılda Az” seçeneği en çok yanıtlanan seçeneklerden olmuştur. Bu aşama gösteriyor ki ülkemize gelen mülteci/sığınmacılar hızla işleme alınarak ikamet izinlerine sahip oluyorlar bu durumda Türkiye’nin göç olgusu üzerinde yoğun çalışmalara sahip olduğunu kanıtlıyor.

Tablo 15: Soru 8: Türkiye’de Herhangi Bir Kurumdan Destek Gördünüz Mü?

Destek Görüp Görmeme Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	140	36,8	36,8
Hayır	240	63,2	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara, “Türkiye’de herhangi bir kurumdan destek gördünüz mü?” sorusu yöneltilmiş ve %36,8’i (140 Kişi), “Evet”, %63,2’si (240 Kişi) “Hayır” cevabını vermiştir. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100

gerçekleştirmiş olup, %63,2 oranı ile “Hayır” yanıtı en çok cevaplanan seçenek olmuştur. Destek görenlerin bir kısmı BM ‘den destek gördüklerini belirtmiştir.

Tablo 16: Soru 9: Türkiye’ye Kiminle Birlikte Geldiniz?

Kiminle Ülkemize Geldiniz?	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Yalnız	79	20,8	20,8
Eşim ve Çocuklarımla	171	45,0	65,8
Ailemle	130	34,2	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara “Türkiye’ye kiminle geldiniz?” sorusu yöneltilmiş ve %20,8’i (79 Kişi), “Yalnız”, %45’i (171 Kişi), “Eşim ve Çocuklarımla”, %34,2’si (130 Kişi), “Ailemle” yanıtını vermiştir. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100 gerçekleştirmiş olup, %45 ile “Eşim ve Çocuklarımla” yanıtı en çok seçilen cevap olmuştur.

Tablo 17: Soru 10: Mülteci/Sığınmacı Olmanızın Nedeni Nedir?

Mülteci/Sığınmacı Olma Sebepleri	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Dini	8	2,1	2,1
Ailevi	66	17,4	19,5
Savaş	291	76,6	96,1
Sosyal	9	2,4	98,4
Siyasi	6	1,6	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara “Mülteci ya da sığınmacı olma nedeniniz nedir?” sorusu sorulmuş ve %2,1’inin (8 Kişi), “Dini”, %17,4’ünün (66 Kişi), “Ailevi”, %76,6’sının (291 Kişi), “Savaş”, %2,4’ünün (9 Kişi), “Sosyal”, %1,6’sının (6 Kişi), “Siyasi” yanıtlarını verdiği görülmüştür. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100 gerçekleştirmiş olup, araştırma kapsamında %76,6 oranı ile mülteci/sığınmacı olma nedenlerinin “Savaş” yanıtı ile cevapladıkları görülmüştür.

Tablo 18: Soru 11: Türkiye’de Mülteci/Sığınmacı Olarak Sizi En Çok Korkutan Şey Nedir?

Mülteci/Sığınmacı Olarak En Korktukları Şey	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geri Gönderilme	101	26,6	26,6
Yakalanma ve Can Korkusu	77	20,3	46,8
Sosyal Yaşam	58	15,3	62,1
Mali Durum	109	28,7	90,8
Yok	35	9,2	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara “Türkiye’de mülteci olarak sizi en çok korkutan şeyler nelerdir?” sorusu yöneltilmiş, %26,6’sının (101 Kişi), “Geri Gönderilme”, %20,3’ünün (77 Kişi), “Yakalanma ve Can Korkusu, %15,3’ünün (58 Kişi), “Sosyal Yaşam”, %28,7’sinin (109 Kişi), “Mali Durum”, %9,2’sinin (35’ Kişi) “Yok” yanıtını vermiştir. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100 gerçekleştirmiş olup, %28,7 oranı ile mülteci/sığınmacıların en çok korktuğu “Mali Durum” olarak yanıtlanmıştır. Araştırma gösteriyor ki mülteci/sığınmacıların, mali durum, geri gönderilme ve yakalanma ve can korkusu en büyük korkularını oluşturmaktadır.

Tablo 19: Soru 12: Türkiye’ye Mülteci/Sığınmacı Olarak Giriş Yönteminiz Nedir?

Türkiye’ye Nasıl Giriş Yaptıkları	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Yasal	289	76,1	76,1
Kaçak	91	23,9	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara “Türkiye’ye Mülteci/Sığınmacı olarak giriş yönteminiz nedir?” sorusu yöneltilmiş, %76,1’inin (289 Kişi), “Yasal” %23,9’unun (91 Kişi), “Kaçak” yanıtını vermiştir. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100 gerçekleştirmiş olup, %76,1 oranı ile mülteci/sığınmacıların büyük bir çoğunluğunun ülkemize yasal yollardan geldiği gerçeğine ulaşılmıştır.

Tablo 20: Soru 13: Türkiye’yi Tercih Etme Nedeniniz nedir?

Türkiye’yi Tercih Etme Nedenleri	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ortak İnanç	165	43,4	43,4
Kültürel Yakınlık	98	25,8	69,2
Avrupa Ülkelerine Yakınlık	28	7,4	76,6
Özgürlük	34	8,9	85,5
Zorunlu Tercih	55	14,5	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara “Türkiye’yi tercih etme nedeniniz nedir?” diye soru yöneltilmiş %43,4’ünün (165 Kişi), “Ortak İnanç, %25,8’inin (98 Kişi), “Kültürel Yakınlık”, %7,4’ünün (28 Kişi), “Avrupa Ülkelerine Yakınlık”, %8,9’unun (34 Kişi), “Özgürlük”, %14,5’inin (55 Kişi), “Zorunlu Tercih” yanıtları alınmıştır. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100 gerçekleştirmiş olup, araştırma kapsamında %43,4 oranı ile en çok yanıt alınan “Ortak İnanç” cevabı olmuş. Sonuçlar gösteriyor ki Türkiye’yi transit ülke olma kategorisinde sayıca az bir kesimin ifade ettiği ortaya çıkıyor.

Tablo 21: Soru 14: Mülteci/Sığınmacı Olarak İkamet Harcı Ödediniz Mi?

İkamet Harcının Ödenip Ödenmemesi	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	141	37,1	37,1
Hayır	239	62,9	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara “Mülteci/Sığınmacı olarak ikamet harcı ödediniz mi?” sorusu yöneltilmiş, %37,1’inin (141 Kişi), “Evet”, %62,9’unun (239 Kişi), “Hayır” yanıtını vermiştir. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100 gerçekleştirmiş olup, araştırma kapsamında %62,9 ile “Hayır” cevabı en çok yanıt alınan şık olmuştur. Araştırma gösteriyor ki büyük bir çoğunluğunun bu harcı ödeyerek ülkemizde ikamet etmektedir.

Tablo 22: Soru 15: Türkiye’ye Sığındığınızda Türkiye’de Kalma Niyetiniz Var Mıydı?

Türkiye’de Kalma Niyeti	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	165	43,4	43,4
Hayır	215	56,6	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara “Türkiye’de kalma niyetiniz var mı?” sorusu yöneltilmiş, %43,4’ünün (165 Kişi), “Evet”, %56,6’sının (215 Kişi), “Hayır” yanıtı vermiştir. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100 gerçekleştirmiş olup, araştırma kapsamında %56,6’lık kısım “Hayır” cevabı ile en çok yanıt alınan şık olmuştur. Araştırma gösteriyor ki göç ettiklerinde çoğunluğun ülkemizde kalma niyetinin olmadığı zorunlu sebepler ile gelen bu kitlenin farklı ülkelere göçü veya kendi ülkelerine geri dönme istekleri söz konusudur.

Tablo 23: Soru 16: Mülteci/Sığınmacı Olarak En Çok Yaşadığınız Sıkıntılar Nedir?

Mülteci/Sığınmacıların Sıkıntıları	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Eğitim	27	7,1	7,1
Sosyal	42	11,1	18,2
Maddi, Sağlık, Eğitim	149	39,2	57,4
Maddi, Sosyal, Sağlık	139	36,6	93,9
Yok	23	6,1	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara “Mülteci/Sığınmacı olarak en çok yaşadığınız sıkıntı nedir?” sorusu yöneltilmiş, %7,1’inin (27 Kişi), “Eğitim”, %11,1’inin (42 Kişi), “Sosyal”, %39,2’sinin (149 Kişi), “Maddi, Sağlık, Eğitim”, %36,6’sının (139 Kişi), “Maddi, Sosyal, Sağlık”, %6,1’inin (23 Kişi), “Yok” yanıtını vermiştir. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100 gerçekleştirmiş olup, araştırma

kapsamında %39,2 ile “Maddi, Sağlık, Eğitim” seçeneği en çok yanıt alınan şık olmuştur. Araştırma gösteriyor ki mülteci/sığınmacıların en çok yaşadığı sıkıntılar Maddi, Sağlık ve Eğitim gibi üç seçenekli sıklardan oluşan sıkıntılardır.

Tablo 24: Soru 17: Türkiye’de veya Sakarya’da Mülk Edinmeyi Düşünür Müsünüz?

Sakarya’da Mülk Edinmeyi Düşünür Müsünüz?	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	31	8,2	8,2
Katılmıyorum	109	28,7	36,8
Kararsızım	155	40,8	77,6
Katılıyorum	69	18,2	95,8
Kesinlikle Katılıyorum	16	4,2	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara “Türkiye’de veya Sakarya’da mülk edinmeyi düşünür müsünüz?” sorusu yöneltilmiş %8,2’si (31 Kişi), “Kesinlikle Katılmıyorum”, %28,7’si (109 Kişi), “Katılmıyorum”, %40,8’i (155 Kişi), “Kararsızım”, %18,2’si (69 Kişi), “Katılıyorum”, %4,2’si (16 Kişi), “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtlarını vermiştir. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100 gerçekleştirmiş olup, araştırma kapsamında %40,8 ile “Kararsızım” seçeneği en çok yanıt alınan şık olmuştur. Araştırma gösteriyor ki mülteci/sığınmacıların geneli itibari ile büyük bir çoğunluğun Türkiye ve Sakarya’da mülk edinmeyi istemek üzerine bir arzuları mevcut değildir.

Tablo 25: Soru 18: Ülkenizde Yakın Gelecekte Sorunların Biteceğine İnanıyor Musunuz?

Mülteci/Sığınmacıların Sıkıntıları	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	18	4,7	4,7
Katılmıyorum	66	17,4	22,1
Kararsızım	195	51,3	73,4
Katılıyorum	74	19,5	92,9
Kesinlikle Katılıyorum	27	7,1	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara “Ülkenizde yakın gelecekte sorunların biteceğine inanıyor musunuz?” sorusu yöneltilmiş ve %4,7’si (18 Kişi), “Kesinlikle Katılmıyorum”, %17,4’ü (66 Kişi), “Katılmıyorum”, %51,3’ü (195 Kişi), “Kararsızım”, %19,5’u (74 Kişi), “Katılıyorum”, %7,1’i (27 Kişi), “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100 gerçekleştirmiş olup, araştırma kapsamında %51,3 ile “Kararsızım” yanıtı en çok cevap verilen şıklardan olmuştur. Araştırma gösteriyor ki mülteci/sığınmacıları kendi ülkelerindeki sorunların biteceğine yönelik umutları kısmen mevcuttur. Yarsından fazlası kararsız olmakla birlikte umudunu kaybetmeyenlerin sayısı da dikkat çekecek boyuttadır.

Tablo 26: Soru 19: Ülkenizdeki Sorunlar Bitse de Sakarya’da Yaşamak İster Misiniz?

Sakarya’da Yaşamak İsteme ve İstememe Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	11	2,9	2,9
Katılmıyorum	50	13,2	16,1
Kararsızım	110	28,9	45,0
Katılıyorum	191	50,3	95,3
Kesinlikle Katılıyorum	18	4,7	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara “Ülkenizde sorunlar bitse de Sakarya’da yaşamak ister misiniz?” sorusu yöneltilmiş ve %2,9’u (11 Kişi), “Kesinlikle Katılmıyorum”, %13,2’si (50 Kişi), “Katılmıyorum”, %28,9’u (110 Kişi) “Kararsızım”, %50,3’ü (191 Kişi), “Katılıyorum”, %4,7’si (18 Kişi), “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100 gerçekleştirmiş olup, araştırma kapsamında %50,3 ile “Katılıyorum” yanıtı en çok cevap verilen şıklardan olmuştur. Araştırma gösteriyor ki mülteci/sığınmacıları kendi ülkelerindeki sorunların biteceğine yönelik umutları olmasına rağmen sorunlar bitse de Sakarya’da yaşama istekleri alınan cevaplardan ortaya çıkmaktadır.

Tablo 27: Soru 20: Türk Vatandaşlığına Geçmek İster Misiniz?

Türk Vatandaşı Olma İsteği Algısı	Kişi Sayısı	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	18	4,7	4,7
Katılmıyorum	66	17,4	22,1
Kararsızım	195	51,3	73,4
Katılıyorum	74	19,5	92,9
Kesinlikle Katılıyorum	27	7,1	100,0
Toplam	380	100,0	

Araştırmaya katılan mülteci/sığınmacılara “Türk vatandaşlığına geçmek ister misiniz?” sorusu yöneltilmiş, %4,7’si (18 Kişi), “Kesinlikle Katılmıyorum”, %17,4’ü (66 Kişi), “Katılmıyorum”, %51,3’ü (195 Kişi), “Kararsızım”, %19,5’i (74 Kişi), “Katılıyorum”, %7,1’i (27 Kişi), “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Ankete katılan tüm katılımcılar cevap verme aşamasını %100 gerçekleştirmiş olup, araştırma kapsamında %51,3 oranı ile “Kararsızım” yanıtı en çok verilen cevaplar arasındadır. Araştırma gösteriyor ki mülteci/sığınmacıların büyük bir kısmı Türk vatandaşlığına geçmekte kararsız veya negatif yönde algıya sahip. Bu aşamada mülteci/sığınmacıların tutumları çeşitli nedenlere dayanmakta bu gerekçeler ise çalışma içerisinde detaylıca bahsedilmektedir.

4.9. Tartışma

Çalışma kapsamında elde edilen tüm bulgular ışığında varılan sonuçlar üzerine araştırma ana hipotezi ve alt hipotezleri elde edilmiştir. Bu veriler ışığında karşılaştırmalı değerler ile test edilen hipotezler tablolar eşliğinde sunulmuştur.

Ana Hipotez Analizi:

Ana hipotez ve alt hipotezler geçerli soruların karşılaştırılması ile SPSS programının Crosstabulation ile çapraz tablolar eşliğinde analiz edilerek sonuca ulaşılmak istenmiştir.

- ❖ Mülteci/sığınmacıların ülkemize göç etmelerinin en önemli sebebi ülkelerindeki savaşın getirdiği olumsuzluklardan kaynaklanmaktadır.

Tablo 28: Mülteci/Sığınmacı Olmanızın Nedeni Nedir? Mülteci/Sığınmacı Olarak Milletiniz Hangisidir?

Crosstabulation

		Mülteci/Sığınmacı Olarak Milletiniz Hangisidir?				
			Irak	İran	Suriye	Toplam
Mülteci/Sığınmacı Olmanızın Nedeni Nedir?	Dini	Count	0	0	8	8
		% within Mülteci/Sığınmacı olmanızın nedeni nedir?	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
		% within Sığınmacı/Mülteci olarak milletiniz hangisidir?	0,0%	0,0%	4,3%	2,1%
		% of Total	0,0%	0,0%	2,1%	2,1%
	Ailevi	Count	11	4	51	66
		% within Mülteci/Sığınmacı olmanızın nedeni nedir?	16,7%	6,1%	77,3%	100,0%
		% within Sığınmacı/Mülteci olarak milletiniz hangisidir?	8,0%	7,3%	27,1%	17,4%
		% of Total	2,9%	1,1%	13,4%	17,4%
	Savaş	Count	118	48	125	291
		% within Mülteci/Sığınmacı	40,5%	16,5%	43,0%	100,0%

		olmanızın nedeni nedir?				
		% within Sığınmacı/Mülteci olarak milletiniz hangisidir?	86,1%	87,3%	66,5%	76,6%
		% of Total	31,1%	12,6%	32,9%	76,6%
	Sosyal	Count	7	2	0	9
		% within Mülteci/Sığınmacı olmanızın nedeni nedir?	77,8%	22,2%	0,0%	100,0%
		% within Sığınmacı/Mülteci olarak milletiniz hangisidir?	5,1%	3,6%	0,0%	2,4%
		% of Total	1,8%	0,5%	0,0%	2,4%
	Siyasi	Count	1	1	4	6
		% within Mülteci/Sığınmacı olmanızın nedeni nedir?	16,7%	16,7%	66,7%	100,0%
		% within Sığınmacı/Mülteci olarak milletiniz hangisidir?	0,7%	1,8%	2,1%	1,6%
		% of Total	0,3%	0,3%	1,1%	1,6%
Toplam		Count	137	55	188	380
		% within Mülteci/Sığınmacı olmanızın nedeni nedir?	36,1%	14,5%	49,5%	100,0%
		% within Sığınmacı/Mülteci olarak milletiniz hangisidir?	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	36,1%	14,5%	49,5%	100,0%

Araştırma kapsamında ana hipotez eşliğinde oluşturulan Crosstabulation tablosu ile görüyoruz ki ana hipotezimiz doğrulanmış ve %76,6 oranı ile en çok yanıt alınan şık “Savaş” şıkkı olmuştur. Milliyetlere göre değerlendirildiğinde ise bu şığa en çok cevap veren %32,9 oranı ile Suriye olmuştur. %17,4 ile “Ailevi” yanıtı ikinci şık olurken, %2,4 ile “Sosyal”, %2,1 ile “Din”, %1,6 ile “Siyasi” seçenekleri diğer şıklar olmuştur.

Alt Hipotez Analizi:

- ❖ Milliyetlerine göre mülteci/sığınmacıların göç için Türkiye'yi tercih etmelerinin en önemli sebebi ortak inanca sahip olmamızdır.

Tablo 29: Türkiye'yi Tercih Etme Nedeniniz Nedir? Mülteci/Sığınmacı Olarak Milletiniz Nedir?

Croostabulation

			Mülteci/Sığınmacı Olarak Milletiniz Hangisidir?			Toplam
			Irak	İran	Suriye	
Türkiye'yi Tercih Etme Nedeniniz Nedir?	Ortak İnanç	Count	53	42	70	165
		% within Türkiye'yi tercih etme nedeniniz?	32,1%	25,5%	42,4%	100,0%
		% within Sığınmacı/Mülteci olarak milletiniz hangisidir?	38,7%	76,4%	37,2%	43,4%
		% of Total	13,9%	11,1%	18,4%	43,4%
	Kültürel Yakınlık	Count	27	3	68	98
		% within Türkiye'yi tercih etme nedeniniz?	27,6%	3,1%	69,4%	100,0%
		% within Sığınmacı/Mülteci olarak milletiniz hangisidir?	19,7%	5,5%	36,2%	25,8%
		% of Total	7,1%	0,8%	17,9%	25,8%
	Avrupa Ülkelerine Yakınlık	Count	19	5	4	28
		% within Türkiye'yi tercih etme nedeniniz?	67,9%	17,9%	14,3%	100,0%
		% within Sığınmacı/Mülteci olarak milletiniz hangisidir?	13,9%	9,1%	2,1%	7,4%
		% of Total	5,0%	1,3%	1,1%	7,4%
	Özgürlük	Count	20	1	13	34
		% within Türkiye'yi tercih etme nedeniniz?	58,8%	2,9%	38,2%	100,0%
		% within Sığınmacı/Mülteci olarak milletiniz hangisidir?	14,6%	1,8%	6,9%	8,9%
		% of Total	5,3%	0,3%	3,4%	8,9%
	Zorunlu Tercih	Count	18	4	33	55

		% within Türkiye’yi tercih etme nedeniniz?	32,7%	7,3%	60,0%	100,0%
		% within Sığınmacı/Mültec i olarak milletiniz hangisidir?	13,1%	7,3%	17,6%	14,5%
		% of Total	4,7%	1,1%	8,7%	14,5%
Toplam		Count	137	55	188	380
		% within Türkiye’yi tercih etme nedeniniz?	36,1%	14,5%	49,5%	100,0%
		% within Sığınmacı/Mültec i olarak milletiniz hangisidir?	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	36,1%	14,5%	49,5%	100,0%

Araştırma kapsamında alt hipotez eşliğinde oluşturulan Crosstabulation tablosu ile görüyoruz ki alt hipotezimiz doğrulanmış ve %43,4 oranı ile en çok yanıt alınan şık “Savaş” şikkı olmuştur. Milliyetlere göre değerlendirildiğinde ise bu şikka en çok cevap veren %18,4 oranı ile Suriye olmuştur. %25,8 ile “Kültürel Yakınlık” yanıtı ikinci şık olurken, %14,5 ile “Zorunlu Tercih”, %8,9 ile “Özgürlük”, %7,4 ile “Avrupa Ülkelerine Yakınlık” seçenekleri diğer şıklar olmuştur.

- ❖ Türkiye’deki mülteci/sığınmacıların en çok yaşadığı sıkıntılar maddi, sosyal ve sağlık üçlüsüdür.

Tablo 30: Mülteci/Sığınmacı Olarak En Çok Yaşadığınız Sıkıntılar Nedir? Mülteci/Sığınmacı Olarak Milletiniz Nedir?

Croostabulation

			Mülteci/Sığınmacı Olarak Milletiniz Hangisidir?			
			Irak	İran	Suriye	Toplam
Mülteci/Sığınmacı Olarak En Çok Yaşadığınız Sıkıntılar Nedir?	Eğitim	Count	9	2	16	27
		% within Mülteci/Sığınmacı olarak en çok yaşadığınız sıkıntılar nedir?	33,3%	7,4%	59,3%	100,0%
		% within Sığınmacı/Mülteci olarak milletiniz hangisidir?	6,6%	3,6%	8,5%	7,1%
		% of Total	2,4%	0,5%	4,2%	7,1%
	Sosyal	Count	16	1	25	42
		% within Mülteci/Sığınmacı	38,1%	2,4%	59,5%	100,0%

		ı olarak en çok yaşadığınız sıkıntılar nedir?				
		% within Sığınmacı/Mültec i olarak milletiniz hangisidir?	11,7%	1,8%	13,3%	11,1%
		% of Total	4,2%	0,3%	6,6%	11,1%
	Maddi, Sağlık, Eğitim	Count	51	35	63	149
		% within Mülteci/Sığınmac ı olarak en çok yaşadığınız sıkıntılar nedir?	34,2%	23,5%	42,3%	100,0%
		% within Sığınmacı/Mültec i olarak milletiniz hangisidir?	37,2%	63,6%	33,5%	39,2%
		% of Total	13,4%	9,2%	16,6%	39,2%
	Maddi, Sosyal, Sağlık	Count	56	17	66	139
		% within Mülteci/Sığınmac ı olarak en çok yaşadığınız sıkıntılar nedir?	40,3%	12,2%	47,5%	100,0%
		% within Sığınmacı/Mültec i olarak milletiniz hangisidir?	40,9%	30,9%	35,1%	36,6%
		% of Total	14,7%	4,5%	17,4%	36,6%
	Yok	Count	5	0	18	23
		% within Mülteci/Sığınmac ı olarak en çok yaşadığınız sıkıntılar nedir?	21,7%	0,0%	78,3%	100,0%
		% within Sığınmacı/Mültec i olarak milletiniz hangisidir?	3,6%	0,0%	9,6%	6,1%
		% of Total	1,3%	0,0%	4,7%	6,1%
Toplam		Count	5	0	18	23
		% within Mülteci/Sığınmac ı olarak en çok yaşadığınız sıkıntılar nedir?	21,7%	0,0%	78,3%	100,0%
		% within Sığınmacı/Mültec i olarak milletiniz hangisidir?	3,6%	0,0%	9,6%	6,1%
		% of Total	1,3%	0,0%	4,7%	6,1%

Araştırma kapsamında alt hipotez eşliğinde oluşturulan Crosstabulation tablosu ile görüyoruz ki alt hipotezimiz doğrulanmamış katılımcıların yanıt çoğunluğu farklı bir şık üzerinde olmuştur. %39,2 oranı ile en çok yanıt alınan şık “Maddi, Sağlık, Eğitim” şikkı olmuştur. Milliyetlere göre değerlendirildiğinde ise bu şıkka en çok cevap veren %16,6 oranı ile Suriye olmuştur. %36,6 ile “Maddi, Sosyal, Sağlık” yanıtı ikinci şık olurken, %11,1 ile “Eğitim”, %7,1 ile “Sosyal”, %6,1 ile “Yok” seçenekleri diğer şıklar olmuştur.

- ❖ Türkiye’deki mülteci/sığınmacıların cinsiyet dağılımına göre korkutan en önemli şey maddi durum korkusudur.

Tablo 31: Mülteci/Sığınmacı Olarak Sizi En Çok Korkutan Şey Nedir? Cinsiyetiniz?
Croostabulation

			Cinsiyetiniz?			
			Kadın	Erkek		Toplam
Mülteci/Sığınmacı Olarak Sizi En Çok Korkutan Şey Nedir?	Geri Gönderilme	Count	51	50		101
		% within Türkiye’de Mülteci/Sığınmacı olarak sizi en çok korkutan şey nedir?	50,5%	49,5%		100,0%
		% within Cinsiyetiniz?	36,4%	20,8%		26,6%
		% of Total	13,4%	13,2%		26,6%
	Yakalanma ve Can Korkusu	Count	20	57		77
		% within Türkiye’de Mülteci/Sığınmacı olarak sizi en çok korkutan şey nedir?	26,0%	74,0%		100,0%
		% within Cinsiyetiniz?	14,3%	23,8%		20,3%
		% of Total	5,3%	15,0%		20,3%
	Sosyal Yaşam	Count	25	33		58
		% within Türkiye’de Mülteci/Sığınmacı olarak sizi en çok korkutan şey nedir?	43,1%	56,9%		100,0%
		% within Cinsiyetiniz?	17,9%	13,8%		15,3%
		% of Total	6,6%	8,7%		15,3%

	Mali Durum	Count	28	81	109
		% within Türkiye’de Mülteci/Sığınmacı olarak sizi en çok korkutan şey nedir?	25,7%	74,3%	100,0%
		% within Cinsiyetiniz?	20,0%	33,8%	28,7%
		% of Total	7,4%	21,3%	28,7%
	Yok	Count	16	19	35
		% within Türkiye’de Mülteci/Sığınmacı olarak sizi en çok korkutan şey nedir?	45,7%	54,3%	100,0%
		% within Cinsiyetiniz?	11,4%	7,9%	9,2%
		% of Total	4,2%	5,0%	9,2%
Toplam		Count	140	240	380
		% within Türkiye’de Mülteci/Sığınmacı olarak sizi en çok korkutan şey nedir?	36,8%	63,2%	100,0%
		% within Cinsiyetiniz?	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	36,8%	63,2%	100,0%

Araştırma kapsamında alt hipotez eşliğinde oluşturulan Crosstabulation tablosu ile görüyoruz ki alt hipotezimiz doğrulanmış ve katılımcıların çoğunluğu, %28,7 oranı ile en çok yanıt alınan şık “Mali Durum” şikkı olmuştur. Cinsiyetlere göre değerlendirildiğinde ise bu şikka en çok cevap veren %21,3 oranı ile “Erkek” ‘ler olmuştur. Fakat “Kadın” katılımcıların farklı düşünmesi boyutları değiştirmiş %13,4 oranı ile “Geri Gönderilme” seçeneği seçilmiştir. %26,6 oranı ile “Geri Gönderilme” yanıtı ikinci şık olurken, %20,3 ile “Yakalanma ve Can Korkusu”, %15,3 ile “Sosyal Yaşam”, %9,2 ile “Yok” seçenekleri diğer şıklar olmuştur.

SONUÇ

Yapılan bu çalışma, Türkiye'ye yasal ya da yasadışı olarak giriş yapıp daha sonra memleketlerine dönmeyerek sığınmacı veya gerekli yasal prosedürlerden sonra mülteci durumunda bulunan ve halen ülkemizde yaşayan göçmenlerin demografik durumları, yaşadıkları sıkıntılar, beklentileri, amaçları konusunda tespitler yaparak ülkemizdeki mülteci/sığınmacı problemine ışık tutmak amacıyla yapılmıştır.

Türkiye'de bulunan mülteci sayısı, vilayetlere göre dağılımları, hangi devletlerden geldiği, bu aşamalarda karşılaşılan aile dramları, karşı karşıya kaldıkları sosyo-psikolojik travmaların saptanması için Türkiye'de en çok göç alan iller arasında olmasından ve araştırmanın kolaylığı bakımından Sakarya örneklem olarak seçilmiştir. Sakarya'da bulunan resmi rakamlara göre 35.000 mülteci/sığınmacıdan %95 güven aralığı dikkate alınarak hesaplanmış ve belirlenmiş olan 380 kişiye anket çalışması yapılmıştır. Katılan mülteci/sığınmacıların %36,1'i Irak, %14,1'i İran, %49,5'i ise Suriye vatandaşı olduğu, %36,8'inin kadın, %63,2'sinin erkek olduğu bir örneklem grubundan oluşmaktadır.

Göç süresi boyunca hükümetlerin çoğu yapacakları seçim bakımından yasal veya yasadışı faaliyetlerde bulunan göçmenlerden haberdar edilip edilmeyecekleri konusunda bilgilenmek isterler. Bu makalede göç yönetimindeki hükümetlerin doğru ve zamanında iyi hedeflenmiş bilgileri kullanması ile ilgili rolleri belirlenmiştir.

Güvenilir, zamanında ve objektif bir bilgi göçmenlerin sahip oldukları tüm göç kararlarını daha bilinçli ve yararlı bir şekilde almalarını etkileyecek bir araçtır.

Maddeler halinde önerilerde bulunmak gerekirse;

- ❖ Dünya üzerinde binlerce ülke çeşitli sorunlar ile boğuşmakta ve bu sorunların çoğu inanç sistemleri ile doğru orantıda gerçekleşmektedir. İnanç sistemlerinin bazı ülkelerde ki özellikle 3. Dünya ülkelerinde yaşama koşullarını güçleştirmesi bireyleri daha iyi yaşam koşullarına sahip ülkelere göç etmeye zorlamaktadır. Bu göç yolları öncelikli olarak komşu ülkelere gerçekleşmekte ve bu yasadışı yollarla giriş yapmanın kolaylığından kaynaklanmaktadır. Öncelikle her ülkenin mevcut göçmenler için potansiyel varlıklarını belirlemesi ve bu belirlenen olgular ışığında kendi halkını da düşünerek bir yol haritası çizmesi gerekmektedir.

- ❖ Potansiyel göçmenlere kapılarını açmak isteyen ülkeler öncelikle bu duruma kendi halkına izah etmeli ve olası bir toplum düzenini bozamamak adına önceden halkı aydınlatması gerekmektedir.
- ❖ Çağımızda bilginin kitle iletişim araçları sayesinde sınırsız iletişimi söz konusudur. Bu yüzden potansiyel göçmenlere göç edecekleri ülkeler hakkında nelerle karşılaşacakları hakkında önceden bilgi verilmeli ve göçmenlerin olumsuz koşullara yakalanmamaları ve tercihlerini bu olgulara göre yapmaları teşvik edilmelidir.
- ❖ Bilginin göçmenlere daha kolay erişimi için hükümetler tarafından bilgi evleri kurulmalı ve göçmenler istedikleri an bu birimlerden yeterli bilgileri edinmelidirler.
- ❖ Göçmenleri korkutan en büyük sorun mali yaşam olduğu ve yaşamının da en önemli şartı bu olduğuna göre göçmenleri ülkesine kabul eden hükümetlerin onların insani yaşam koşullarını hazırlamaları ve onlar için gelir kaynağı üretmeleri de önceden planı yapılması gereken unsurlar arasındadır.
- ❖ Çoğunluğu ülkesindeki savaş koşullarından kaçmak için en yakın komşu ülkesine sığınmak zorunda kalan göçmenler savaştan kaçarken sığındıkları bu ülkede de ikinci sınıf vatandaşı olmaktan kaçamamaktadırlar. Halkın gelecek olan göçmenlere karşı hazırlıksız olması tüm toplum olmasa da toplumun bazı kesimlerince kabul edilmemekte bu ise sonrasında toplum içerisinde huzursuzluğa sebep olmaktadır.
- ❖ Yaşamak için paraya ihtiyacı olan göçmenler ihtiyaçlarını gidermek için bazı hukuksuz yollara başvurmakta ve bu da sığındıkları bu ülkelerde dışlanmalarına sebep olmaktadır. Burada da hükümetlere büyük rol düşmekte ve onlar için bu huzur ortamını her daim korumak zorundadırlar.
- ❖ Göçmenlerin göç ettikleri ülkelerde bir an önce o ülkeye ait dili öğrenmeleri ve topluma alışabilmeleri için ev sahibi ülke tarafından bu eğitimlerin ücretsiz olarak göçmenlere verilmesi gerekmektedir.
- ❖ Kaynak devletlerin türlü tedbirleri alması ve böylece neden oldukları mülteci/sığınmacı sayısını azaltması gerekmektedir. Devlet sınırlarında daha

dikkatli bir denetleme ve yeni gelen insanların kayıtların ve takiplerin daha dikkatli olunması gerekir. Daha önceden ülkeye giriş yapmış olan insanlara süreli bir kimlik belgesi verilmesi ve seyahat sınırlandırması gibi farklı önlemler de alınması düşünülebilir.

- ❖ Her bir şehre mülteci kotası getirilmeli ve belirlenen sayının aşılması durumunda gerekli önlemler alınmalı, aşırı artışa asla müsaade edilmemesi gerekir. Şehirlerde küçük çocukları dilendirmeye, insanları fuhuş yapmaya zorlayanlar vs. sınır dışı edilerek cezalandırılmalıdır. Bu gibi olumsuz durumların mevcudiyetini göçmen olmayı düşünen insanlara tedbir olarak bilgi verilmeli, risk olarak anlatılmalıdır.
- ❖ Kaynak devletler caydırıcı önlemler almalı ve uluslararası devletleri bilgilendirme kampanyaları ile dikkat toplayarak yardım/destek talep edilmelidir.
- ❖ Mültecilerin yaş, meslek, eğitim ve diğer açılardan değerlendirilerek bu dağılımlara göre yerleştirdikleri bölgelere önem verilmelidir.

KAYNAKÇA

Kitaplar:

- AKGÜR, Z. G. (1997), “*Türkiye’de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgeler Arası Dengesizlik*”, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- AKKAYAN, T. (1979), “*Göç ve Değişme*”, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- AYBAY, R. (2005), “*Yabancılar Hukuku*”, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- AYDIN, M. (2007), “*Çağdaş Eğitim Denetimi*”, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- AYGÜL, H. H., EKE, E. (2018), “*Göç ve Mülteciler*”, Ankara: Atlas Akademik Basım Yayınları.
- BAKAN, İ. (2011), “*Örgütsel Bağlılık Kavram, Kuram, Sebep ve Sonuçlar*”, Ankara: Gazi Kitabevi, 343s.
- BALTAŞ, Z., BALTAŞ, A. (2007), “*Bedenin Dili*”, İstanbul: Remzi Kitabevi, 39.Basım, 166s.
- BARTOL K. M., MARTIN D. C. (1998), “*Management*”, (3rd Ed.), Boston: Irwin McGraw-Hill.
- BARUTÇUGİL, İ. (2004), “*Organizasyonlarda Duyguların Yönetimi*”, İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
- BAŞARAN, İ. E. (1991), “*Örgütsel Davranış*”, Ankara: Gül Yayınevi.
- CASTLES, S., MILLER, M. J. (2003) “*The Age of Migration: International Population Movement In The Modern World*”, New York: Third Edition Palgrave Macmillan.
- COREN, S., WARD, L. M., ENNS, J. T. (1993), “*Sensation and Perception*”, Harcourt Brace College Publisers, 747s.
- DENİZ, O. (2009), “*Uluslararası Göçler ve Türkiye’ye Yansıması: Sığınmacılar, Mülteciler ve Yasadışı Göçmenler*”, İstanbul: Çantay Kitap Yayınevi.

- EREN E. (2006), “*Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*”, Beta Yayınları: İstanbul.
- EREN, E. (1989), “*Yönetim Psikolojisi*”, İstanbul: İşletme İktisadi Enstitüsü Yayını.
- EROĞLU F. (2000), “*Davranış Bilimleri*”, İstanbul: Beta Yayınları, 5. Baskı.
- EVANS, G., NEWNHAM J. (2007), “*Uluslararası İlişkiler Sözlüğü*”, İstanbul: Gökkuşbu Yayınları, Çev. AHSEN, H.
- GENÇ, N. (2004), “*Yönetim ve Organizasyon- Çağdaş Sistemler ve Yaklaşımlar*”, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 399s.
- İÇDUYGU, A. (2012), “*Kentler ve Göç: Türkiye, İtalya, İspanya Örneği*”, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- İÇDUYGU, A., SİRKECİ, İ. (1999), “*Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinde Göç Hareketleri, 75 Yılda Köylerden Şehirlere*”, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, ss.249-268.
- İNCEOĞLU, M. (2011), “*Tutum-Algı-İletişim*”, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- JANSEN, C. J. (1970), “*Migration: A Social Problem*”, New York: Readings in the Sociology of Migration, Pergamon Press.
- KAP, D. (2014), “*Suriyeli Mülteciler: Türkiye’nin Müstakbel Vatandaşları*”, Akademik Perspektif Yayınları, (s.30-35).
- KAYNAK, T. (1990), “*Örgütsel Davranış*”, İstanbul: Ün. Yayını.
- KOÇEL T. (2001), “*İşletme Yöneticiliği, Yönetim ve Organizasyon, Organizasyonlarda Davranış Klasik-Modern-Çağdaş ve Güncel Yaklaşımlar*”, İstanbul: Beta Yayınları, 8.Baskı.
- KOÇEL, T. (1989), “*İşletme Yöneticiliği – Yönetici Geliştirme, Organizasyon ve Davranış*”, İstanbul: Yön Ajans.
- KOÇEL, T. (2011), “*İşletme Yöneticiliği*”, İstanbul: Beta Yayınları, 13. Baskı, s729.

- KRITZ, M. M., ZLOTNIK, H. (1992), “*Global Interactions: Migration Systems, Processes, and Policies, International Migration Systems: A Global Approach*”, Ed. Mary M. Kritz, Lin Lean Lim and Hania Zlotnik, Oxford: Clarendon
- MASSEY, D. S., ARANGO, J. (1998), “*Worlds in Motion: Understanding Interneational Migration at the End of the Millennium*”, Oxford: Clarendon Press.
- ONARAN, O. (1981), “*Çalışma Yaşamında GÜdülenme Kuramları*”, Ankara: Sevinç Matbaası.
- ÖNEREN, M. (2013), “*Örgütlerde Motivasyon Yönetim ve Organizasyon*”, (Ed. İsmail Bakan, Mustafa Paksoy), İstanbul: Elma Basım Lisans Yayıncılık, 1. Baskı.
- ÖZCAN, S. (2006), “*Süreç Yönetimi*”, Ankara: Nobel Yayınları, Çağdaş Yönetim Araçlarından Seçmeler, M. Şimşek, S. Kırır (Ed).
- ÖZER, A. (2003), “*Gerçekçi Yönetişim Yönetici/Liderlik Modeli*”, Varlık Yayınları, 366s.
- ÖZER, İ. (2014), “*Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme*”, Ankara: Ekin Kitapevi.
- ÖZKAN, A. (2009), “*Halkla İlişkiler Yönetimi*”, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Sosyal Yayınları, 2. Basım.
- PADİLLA, C. Y. (1997), “Immigrant Policy: Issues for Social Work Practice”, *Social Work Journal of the National Association of Social Workers*, Vol. 42, No. 6, ss.600-610.
- PESARAN H. H. (1987), “*Global and Partial Non-Nested Hypotheses and Asymptotic Local Power*”, Cambridge University Press.
- PINDER C. C. (1984), “*Work Motivation: Theory, Issues, and Applicatios*”, Glenview, Scott, Foresman and Company.
- PUSTU, S. (2014), “*Algı Yönetimi: Kavramsal ve Teorik Bir Bakış Açısı*”, Bilal Karabulut, (Ed.), “*Algı Yönetimi içinde*”, (1. baskı), İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım San. Ve Tic. Ltd. Şti, ss309-329.

- RADO, T. (1997), “Psychoreactive Depression: Refugees and Alcohol Abuse”, *Migration World Magazine*, Vol. 25, No. 5, ss12-20.
- SAMBANIS, N. (2004), “*What is Civil War?*”, Conceptual and Empirical Complexities of an Operational Definition, *Journal of Conflict Resolution*, 48(6), 814-858.
- SAYDAM, A. (2005), “*Algılama Yönetimi*”, İstanbul: Rota Yayın Yapım Tanıtım Tic. Lti. Şti., 1. Baskı.
- SAYDAM, A. (2012), “*Algılama Yönetimi*”, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- SİLAH, M. (2005), “*Sosyal Psikoloji: Davranış Bilimi*”, Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş., 2.Baskı.
- SİRKECİ, İ. (2006), “*Küresel Kontrol Çabalarına Karşı Bireysel Aşma Çabaları: Türkiye ve Irak Örneklerinde Uluslararası Göçün Evrimi*”, İstanbul: Zeytinburnu Belediye Başkanlığı Yayınları.
- STUPARK, R.J., (2000), “*Perception Management: An Active Strategy for Marketing and Delivering Academic Excellence, Business Sophistication, and Communication Successes*”, *Public Administration & Management*, ss.250-260.
- SUMMERFIELD, D. (1991), “*Mental Health of Refugees and Displaced Person*”, *The Lancet*, ss.6-14.
- ŞAHİN, Y. (2010), “*Kentleşme Politikası*”, Trabzon: Murathan Yayınevi.
- TUNA, M., ÖZBEK, C. (2012), “*Yerlileşen Yabancılar*”, Ankara: Detay Yayıncılık.
- TUNCAY, I. (2019), “*Göç Meselesinde Temel Kavramlar*”, Ankara: Hece Yayınları, s.360
- TUTAR, H. (2008), “*Simetrik ve Asimetrik İletişim Bağlamında Örgütsel Algılama Yönetimi*”, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- TÜRK, M. S. (2014), “*Algı Yönetimi ve İletişim: Algının Ötesine Bir Gerçeklik Var mı?*”, Bilal Karabulut, (Ed.), “*Algı Yönetimi içinde*”, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti, 1.Baskı, ss13-37.

USAL, A., KUŞLUVAN Z. (1999), “*Davranış Bilimleri: Sosyal Psikoloji*”, İzmir: Fakülteler Kitapevi Barış Yayınları, 3.Baskı.

VROOM, H. V. (1964), “*Work and Motivation*”, John Wiley & Sons Inc.: USA.

YALÇIN, C. (2004), “*Göç Sosyolojisi*”, Ankara: Anı Yayınları.

YILDIZ, İ. (2018), “*Türkiye’ye Uluslararası Göçler ve Türkiye’nin Göç Politikası*”, Ankara: Cade Kitapevi, s.163.

ZAMAN, K. (2007), “*Perception Management*”, A Core IQ.

ZIMMERMANN, K. F. (2005), “*Introduction: What We Know About European Migration?*”, *European Migration: What Do We Know?* Ed.Klaus F. Zimmermann, Oxford: Oxford University.

ZOLBERG, A. R. (1989), “*The Next Waves: Migration Theory for A Changing World*”, *International Migration Review*, Vol. 23.

Süreli Yayınlar:

AKYEŞİLMEN, N. (2013), “*Çatışma Yönetimi: Kavramsal ve Kuramsal Bir Analiz*”, Ankara: Ed: Nezir Akyeşilmen, “*Barışı Konuşmak Teori ve Pratikte Çatışma Yönetimi*”, içinde, ODTÜ Yayıncılık, ss. 18-44.

ANGELIS, D. F. (1998), “*Bu Benim Basıma Gelir Miydi? Mülteci Sorunu ve Uluslararası Toplumun Buna Yanıtı*”, *Umuda Doğru Dergisi*, Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği Yayını, Yıl 2, Sayı 4, ss.4-6.

BAKAN, İ., KEFE, İ. (2012), “*Kurumsal Açından Algı ve Algı Yönetimi*”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, ss.2-34.

ÇAĞLAYAN, S. (2006), “*Göç Kuramları Göç ve Göçmen İlişkisi*”, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Güz Dönemi, Sayı:17.

ERKİLİÇ, T. A. (2007), “*Toplam Kalite Yönetimi İlkelerinin Yönetim Yaklaşımları Bağlamında Tartışılması*”, *GAU J. Soc. & Appl. Sci.*, 2(4), 50-62.

- FRIMAN, H. (1999), “*Perception Warfare: A Perspective for the Future, Discussion Paper*”, The Swedish National Defence College, Department of Operational Studies, Stockholm, ss.1-9.
- IŞIK, M., BİBER, L. (2010), “*İletişim, İletişim Süreci ve İletişim Çeşitleri*”, Konya: Eğitim Akademi Yayınları, (Ed) IŞIK, M. (2010), “Genel ve Teknik İletişim”, 3.Baskı, s.264.
- IŞIK, M., TÜRK, S. (2014), “*Türkiye’de Mülteci ve Sığınmacı Sorunu*”, Türkiz Siyaset ve Kültür Dergisi, Sayı:26, ss.87-102.
- İNCEOĞLU, M. (1985), “*Güdüleme Yöntemleri*”, Ankara Üniversitesi BYYO Yayınları, No:4.
- İPEK, N. (2006), *İmparatorluktan Ulus Devlete Göçler*, Trabzon: Serander Yayınları.
- KARASU, M. A. (2016), “*Şanlıurfa’da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Kentle Uyum Sorunu*”, Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 21(3), 997-1016.
- LEE, E. S. (1966), “*A Theory of Migration*”, Demography, c. 3, sayı: 1, ss.47-57
- MUTLUER, M. (2003), “*Uluslararası Göçler ve Türkiye*”, İstanbul: Çantay Yayınevi.
- ÖZALP, İ. (2002), “*Örgütsel İletişim*”, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını, No:964.
- ÖZER, M. A. (2012), “*Bir Modern Yönetim Tekniği Olarak Algılama Yönetimi ve İç Güvenlik Hizmetleri*”, Karadeniz Araştırmaları, (33), ss.147-180.
- ÖZTEKİN, A., ÖZTEKİN, H. (2010), “*İş Yaşamında İletişim*”, Konya: Eğitim Akademi Yayınları, (Ed) IŞIK, M. (2010), “Genel ve Teknik İletişim”, 3.Baskı, s.264.
- PAZARLIOĞLU, M. V. (2005), “*İzmir Örneğinde Göçün Ekonometrik Analizi*”, Yönetim ve Ekonomi, Cilt 14, Sayı 1, 2005, s.121.
- REID, R.P. (2002), “*Waging Public Relations: A Cornerstone of Fourth-Generation Warfare*”, Journal of Information Warfare, 1 (2), ss.51-65.
- RUNYON, K.E., STEWART D.W., (1987), “*Consumer Behavior and The Practise of Marketing*”, Merril Publishing Company, Colombus, Ohio, USA.

RUSSELL, J.S. (2001), “Are You Managing Perception?”, Leadership and Management In Engineering, April, ss.2.

SAĞLAM, S. (2006), “Türkiye’de İç Göç Olgusu ve Kentleşme”, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü: 5(1), 33-44

SIEGEL, P.C. (2005), “Perception Management: IO’s Stepchild?”, Low Intensity Conflict & Law Enforcement, 13 (2), ss.117-134.

ŞEKER, B. D., BOYSAN, M., (2003), “İranlı Geçici Sığınmacıların Kültürleşme Tercihlerinin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi”, Sosyal Bilimler Dergisi, 4 (1).

TATLIDİL, E. (1993), “Türkiye’de Kentleşme ve İşgücünün Değişen Nitelikleri”, İzmir: Sosyoloji Dergisi, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını.

TOKSÖZ, G. (2006), “Uluslararası Emek Göçü”, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

TUNÇ, A., ATILGAN, A. “Algı Üzerine Kurulu Yönetimsel Bir Anlayış: Algı’nın Yönetimi”, International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies, 3(3), ss. 228-238.

UĞURLU, Ö. (2008), “Halkla İlişkilere “Algı” Çerçevesinden Bakış”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 32, ss.145-165.

YILMAZ, H. (2006), “Türkiye’ye Yönelik Soydaş Göçü ve Sonuçları”, İstanbul: Uluslararası Göç Sempozyumu Bildirileri, Zeytinburnu Belediyesi Başkanlığı Yayın No:6.

Diğer Kaynaklar:

AFAD (T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı), (2018), “Suriye İnsani Yardım Raporu”, Ankara.

AKÇADAĞ, E. (2012), “Yasadışı Göç ve Türkiye”, İstanbul: Bilge Adamlar Kurulu Raporu, Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi, No:42.

- BAKAN, İ., EFE, İ. “Kurumsal Açıdan Algı ve Algı Yönetimi”.
http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/Imagesimages/files/2_0.pdf, (Erişim tarihi:
05.01.2014)
- BUZ, S. (2002), “Türkiye’deki Sığınmacıların Üçüncü Bir Ülkeye Gidiş İçin Bekleme Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar” Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- BUZ, S. (2006), “Kadın ve Göç İlişkisi: Sığınan ve Sığınmacı Kadınlar Örneği”, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- CARLING, J. (2007), “European Strategies for Reducing ‘Unwanted’ Immigration”, Danish Institute for International Studies Brief.
- CORBETT, J. (2005), “Ernest George Ravenstein: The Laws of Migration, 1885”
<http://www.csiss.org/classics/content/90>
- DEMİRTAŞ, H. (2009), “Mülteci Sorunu ve Türkiye ile AB İlişkilerine Etkisi”, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- EGM. (2001), “Dünyada ve Türkiye’de Yasadışı Göç”, Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Yabancılar Hudut İltica Dairesi Başkanlığı.
- ERTAN, H. (2016), “Stratejik Algı Yönetimi: Telekomünikasyon Sektöründe Müşteri Deneyim Yönetimi Aracılığıyla Stratejik Algı Yönetimi Üzerine Bir Araştırma”, Bahçeşehir Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü. Film Okulum (2017). Sinemada Planlar, Yüksek Lisans Tezi.
- HÜGÜL, H. (2011), “Algı Yönetimi ve Medya: İnegöl Olaylarının Basında Sunuluşunun Algı yönetimi Kapsamında Analiz Edilmesi”, Ankara: Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- IOM International Organization for Migration, 2011, Çev. M. ŞAHİN, s.1-21.

- İLGÜN E. (2010), “*İnfaz Koruma Memurlarının İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- KALE, B. (2015), “*Zorunlu Göçün 19.Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu Üzerindeki Etkileri*”, ERDOĞAN, M. ve KAYA, A. (Ed.), “*Türkiye’nin Göç Tarihi: 14.Yüzyıldan 21.Yüzyıla Türkiye’ye Göçler*” içinde (s. 153- 170), İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları
- KAYA, A., ERDOĞAN, M. M. (2015), “*Giriş*”, ERDOĞAN, M. ve KAYA, A. (Ed.), “*Türkiye’nin Göç Tarihi: 14.Yüzyıldan 21.Yüzyıla Türkiye’ye Göçler*” içinde (s.3-14). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- KING, R., LULLE, A. (2016), “*Research on Migration: Facing Realities and Maximising Opportunities*”, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- KOSER, K. (2007), “*International Migration: A Very Short Introduction*”, Oxford: Oxford University.
- KOYUNCU, A. S. (2006), “*Göçmen Kaçakçılığı ile Mücadele Politikaları*”, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- OKAY, I. (1998), “*İşletmelerde Süreç Yönetimine ve Küçük ve Orta Ölçekli Bir İşletmede Uygulanması*”, İstanbul: 7. Ulusal Kalite Kongresi-Tebliğler ve Özgeçmişler. TUSIAD-KALDER.
- PETERSEN, W., (1958), “*A General Typology of Migration*”, Amerikan Sociological Review, Vol: 23.
- STOUFFER, A. S. (1940), “*Intervening Opportunities: A Theory Relating Mobility and Distance*”, American Sociological Review, Volume 5, Number 6.
- ŞEKER, B. D., TC. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, “*Göç, Kültürleşme ve Uyum*”, 2014

- TBMM Mülteci Hakları Alt Komisyonu, (2018), “*TBMM Göç Uyum Raporu*”.
- TÜRK KIZILAYI, (2018), “*Suriye İnsani Yardım Operasyonu*”.
- UĞURLU, Ö., 2004. “*Algılama Yönetimi Olarak Halkla İlişkiler*”. Gazi Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- YILMAZ, A. (2014), “*Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri*”, Turkish Studies, 9(2), 1685-1704.
- <https://www.derszamani.net/algıyı-etkileyen-etmenler-nelerdir.html> (Ulaşım Tarihi: 25.05.2017).
- <https://www.e-motivasyon.net/ekiplerin-motivasyonu.html> (Ulaşım Tarihi: 22.05.2018).
- https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf (Ulaşım Tarihi: 07.10.2009).
- https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tbmm_internet.anasayfa (Ulaşım Tarihi: 12.06.2014).
- <https://multeciler.org.tr/multecilik-vesiginmacilik/multeci-haklari-ve-haklara-erisim/> (Ulaşım Tarihi: 10.11.2019).
- <http://www.basarmevzuat.com/dustur/kanun/5/4721/a/4721k-1.htm> (Ulaşım Tarihi: 05.08.2018, s.16).
- <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/doc> (Ulaşım Tarihi: 13.10.2018, s.271).
- <https://www.egm.gov.tr/> (Ulaşım Tarihi: 12.03.2001, s.14).
- <https://hiik.de/daten-karten/datensaetze/> (Ulaşım Tarihi: 15.06.2009, s.84).
- <https://turkey.iom.int/> (Ulaşım Tarihi: 10.11.2009, s.17).
- <https://www.mevzuat.gov.tr/> (Ulaşım Tarihi: 12.06.2014).
- <https://www.goc.gov.tr/goc-surecleri>, (Ulaşım Tarihi: 13.07.2015).
- <http://cagipolisi.com.tr> (Ulaşım Tarihi: 25.05.2017).

<https://www.unhcr.org/> (Ulaşım Tarihi: 14.10.2018).

<https://www.goc.gov.tr/yillik-goc-raporlari> (Ulaşım Tarihi: 15.10.2018).

<https://www.kizilay.org.tr> (Ulaşım Tarihi: 10.11.2019).

<https://www.unhcr.org/> (Ulaşım Tarihi 10.11.2019).



EKLER

EK 1: Anket Formu

İyi Günler,

“Göçün Olumsuz Etkilerine Karşı Algı Yönetiminin Kullanılması ve Sakarya’daki Mülteci /Sığınmacı Sorunları Tespiti” konulu bilimsel bir çalışma yürütmekteyiz. Ülkemiz adına sizlere daha kaliteli ve etkin hizmet sunabilmek ve olumsuz göç koşullarından en az etkilenebilmeniz amacını taşıyoruz. Görüş ve önerileriniz bizim için önemlidir. Bu nedenle aşağıdaki soruları cevaplamanızı, düşüncelerinizi yazmanızı istiyoruz. Uygun bulduğunuz şıkkı işaretleyiniz.

Merve ŞAHİN AKKAŞ

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Ana Bilim Dalı

1: Mülteci/Sığınmacı olarak milletiniz hangisidir?

A: Irak B: İran C: Suriye

2: Cinsiyetiniz?

A: Kadın B: Erkek

3: Yaşınız?

A: 20 yaş ve altı B: 20-30 yaş C: 31-40 yaş D:41 yaş ve üstü

4: Aylık geliriniz?

A: Yok B: 0-2.020,90 TL

5: Eğitim durumunuz?

A: Okur-Yazar

B: İlköğretim Mezunu

C: Lise Mezunu

D: Üniversite Mezunu

E: Lisansüstü

6: Ne kadar zamandan beri Türkiye’de bulunmaktasınız?

A: 6 aydan az B:6 Ay-1 yıl C:2-3 yıl D:4 yıl ve daha fazla

7: Mülteci/Sığınmacı olarak kaç yıl beklediniz?

A: 1 yıl B:2-3 yıl C:4 yıl ve daha fazla

8: Türkiye’de herhangi bir kurumdan destek gördünüz mü?

A: Evet

B: Hayır

9: Türkiye’ye kiminle birlikte geldiniz?

A: Yalnız geldim

B: Eşim ve çocuklarımla

C: Ailemle

10: Mülteci/Sığınmacı olmanızın nedeni nedir?

A: Dini

B: Ailevi

C: Savaş

D: Sosyal

E: Siyasi

11: Türkiye’de Mülteci/Sığınmacı olarak sizi en çok korkutan şey nedir?

A: Geri gönderilme

B: Yakalanma, can korkusu

C: Sosyal yaşam

D: Mali durum

E: Yok

12: Türkiye’ye Mülteci/Sığınmacı olarak giriş yönteminiz hangisidir?

A: Yasal

B: Kaçak

13: Türkiye’yi tercih etme nedeniniz?

A: Ortak inanç

B: Kültürel yakınlık

C: Avrupa’ya yakınlık

D: Özgürlük

E: Zorunlu tercih

14: Mülteci/Sığınmacı olarak ikamet harcı ödediniz mi?

A: Evet

B: Hayır

15: Türkiye’ye sığındığınızda Türkiye’de kalma niyetiniz var mıydı?

A: Evet

B: Hayır

16: Mülteci/Sığınmacı olarak en çok yaşadığınız sıkıntılar nedir?

A: Eğitim

B: Sosyal

C: Maddi, Sağlık, Eğitim

D: Maddi, Sosyal, Sağlık

E: Yok

17: Türkiye’de veya Sakarya’da mülk edinmeyi düşünür müsünüz?

Size Uygun Seçeneği İşaretleyiniz	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐
Katılmıyorum	☐
Kararsızım	☐
Katılıyorum	☐
Kesinlikle Katılıyorum	☐

18: Ülkenizde yakın gelecekte sorunların biteceğine inanıyor musunuz?

Size Uygun Seçeneği İşaretleyiniz	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐
Katılmıyorum	☐
Kararsızım	☐
Katılıyorum	☐
Kesinlikle Katılıyorum	☐

19: Ülkenizdeki sorunlar bitse de Sakarya’da yaşamak istiyor musunuz?

Size Uygun Seçeneği İşaretleyiniz	
Kesinlikle Katılmıyorum	☐
Katılmıyorum	☐
Kararsızım	☐
Katılıyorum	☐
Kesinlikle Katılıyorum	☐

20: Türkiye vatandaşlığına geçmek ister misiniz?

Size Uygun Seçeneği İşaretleyiniz

Kesinlikle Katılmıyorum	☐
Katılmıyorum	☐
Kararsızım	☐
Katılıyorum	☐
Kesinlikle Katılıyorum	☐

Ankete katılımınız için çok teşekkür ederiz...

ÖZGEÇMİŞ

Merve ŞAHİN AKKAŞ 21 Haziran 1987 tarihinde Sakarya’da doğdu ilk ve orta öğretimini Sabiha Hanım İlköğretim Okulu’nda tamamlamış ve daha sonra lise eğitimi için girdiği sınavlarda Anadolu Lisesi Bilgisayar Bölümünü kazanarak lise eğitimi de aynı şehirde bitirmiştir. Lisans eğitimini Kocaeli Üniversitesi Görsel İletişim Tasarım bölümünde Hazarılık+4 yıl eğitim alarak 2012 yılında bölüm birincisi olarak fakültesinden mezun olmuştur. Mevzun olduktan sonra 2 yıl özel sektörde hizmet vererek çalışma hayatına başlamıştır. 2014 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Anabilim Dalında yüksek lisans öğrenimine başladı ve bölümünde bir yıl süre ile öğrenci asistanlık görevini yerine getirdi. Derslerini 4,0 notu ile başarı ile vermiş olup tez aşamasına geçtiğinde çalışma hayatına başlamıştır. Çalışma hayatına Erenler Halk Eğitim Merkezi’nde iki sene Grafik Tasarım dersi vererek geçirmiş bir eğitim dönemi de Zübeyde Hanım Orta Öğretim Okulu’nda Özel Eğitim Öğretmenliği görevini başarıyla gerçekleştirmiştir. 2017 yılında evlenerek İzmir’e yerleşmiş olup 2018 yılında anne olarak yüksek lisansını bir dönem uzatma hakkı kazanmış ve 2019 güz dönemi son dönemidir.